

INFORMATIKA SZAKTANÁCSADÓKNAK

Agrárszakoktatási Intézet
Budapest, 2004

Informatika szaktanácsadóknak

Szerzők:

Ábrahám Norbert
Balogh Károly
Bunkóczi László
Gulácsiné Pápai Erika
Dr. Harnos Zsolt
Herdon Miklós
Dr. Hunkár Márta
Dr. Kárpáti László
Klima Péter
Dr. Kocsis László
Dr. Pintér László
Dr. Pitlik László
Dr. Reisinger Péter
Kocsis Ferenc
Dr. Kocsisné Dr. Molnár Gitta
Kocsondi Tamás
Németh Csaba
Pásztor Márta
Popovics Attila
Stollár András
Dr. Szenteleki Károly
Tóth András Balázs
Tóth István

Lektorok:

Hodobay-Böröcz András
Mendli László
Dr. Szűcs István

Szerkesztő:

Dr. Kárpáti László

© Agrárszakoktatási Intézet, 2004

ISBN: 963 9317 39 X
Budapest, 2004.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés (Dr. Kárpáti László)	7
II. Alapok az elektronikus kommunikációhoz	11
1. Internet (Kocsondi Tamás, Ábrahám Norbert)	11
2. Milyen számítógépet vásároljak? (Klima Péter)	22
3. Hálózati csatlakozási lehetőségek (Klima Péter)	27
III. A szaktanácsadást támogató információs rendszerek	31
1. A szőlő-bor ágazati információs rendszere (Dr. Harnos Zsolt)	31
2. Win-Peszt (Dr. Reisinger Péter)	40
3. Farmmenedzsment szoftverek HKS (Tóth István)	43
4. Kis és Közép Vállalkozások Közhasznu Adatbázisai (Kocsondi Tamás)	48
5. Növényvédelmi előrejelző rendszer (Dr. Kocsisné Dr. Molnár Gitta - Dr. Kocsis László)	52
6. A szaktanácsadók nyilvántartó rendszere (Tóth István)	55
7. A Tangazdaságok és Bemutató üzemek adatainak feldolgozó rendszere (Tóth István)	56
8. Állattenyésztési adatbázis (Herdon Miklós, Tóth András Balázs)	58
9. Tájékoztató az FVM-hez kapcsolódó kutatóintézetekről (Balogh Károly)	61
10. Tájékoztató az FVM-hez kapcsolódó intézetekről (OMMI, OAI, OÉVI)	63
11. Földügyi információs rendszerek	72
12. Statisztikai adatbázis (Dr. Pintér László)	82
13. Interneten elérhető magyar és nemzetközi adatbázisok (Dr. Pitlik László Pásztor Márta, Popovics Attila, Bunkóczi László)	87
14. Agrometeorológia (Dr. Hunkár Márta, Stollár András)	96
15. Tájékoztató az FVM fenntartású szakképző intézetek szaktanácsadási informatikai rendszeréről (Kocsis Ferenc, Rákóczi Péter)	100
16. Könyvtári adatbázisok (Gulácsiné Pápai Erika)	107
17. Az Általános Kereskedelmi és Vám Egyezmény (GATT) és a Kereskedelmi Világszervezet (WTO)	113
18. Magyar Információs Társadalom Stratégia (MITS) – E-agrárium	116
19. Magyar Agrárinformatikai Szövetség (MAGISZ) (Dr. Kárpáti László)	118

I.

Bevezetés

A szaktanácsadás szervezési és módszertani kérdéseivel való foglalkozás az utóbbi időszakban a gazdálkodók körében az érdekvédelmi szervezetek munkájában, az egyetemek és kutató intézetek tevékenységében különösen fontossá vált. A mezőgazdasági termelésben is előtérbe került a piaci igényekhez, és a minőségi követelményekhez való igazodás. Ahhoz, hogy gazdálkodásunk eredményes legyen, a hagyományosnak számító inputok (anyag, energia, tőke, föld, emberi munka) mellett meghatározó szerepe van információ átadásnak, a tudás transzfernek. A tanácsadás információ-szolgáltató, tudás átadó rendszerként funkcionál.

A szaktanácsadás definíciójára már nagyon sok megfogalmazás született. Általános értelmezés szerint a szaktanácsadás egy olyan tevékenység, amellyel segítjük az emberek helyes véleményformálását és a jó döntéseinek meghozatalát, az információk tudatos áramoltatásával. Sok esetben a tanácsadástól csodákat várunk, minden probléma megoldására alkalmas eszköznek tekintjük, ugyanakkor tudnunk kell, hogy a tanácsadás nem képes a vidéki területek minden problémájának megoldására. A tanácsadás más intézményekkel, szervezetekkel együttműködésben képes a vidéki térségek felemelkedését szolgálni.

A szaktanácsadás úgy is felfogható, mint egy információ-feldolgozó és -szolgáltató folyamat. Az információforrásoktól adatokat, információkat vesz át,

azokat a gazdálkodókkal együttműködve az ő igényeik figyelembevétel fel- dolgozza, és használható módon átadja azokat. A szaktanácsadás a következő feladatok megoldásában segítheti a gazdálkodókat:

- a jelenlegi és jövőben várható helyzetük elemzésében,
- az elemzés által feltárt problémák felismerésében,
- a gazdák ismereteinek gyarapításában, a problémaérzékenységük fejlesztésében, és a meglévő tudásuk aktivizálásában,
- olyan szakismeretek megszerzésében, amelyek bizonyos problémák megoldásához a várható következményeinek felméréséhez, és a lehetséges változatok közötti választáshoz szükségesek,
- az optimálisnak számítható alternatíva kiválasztásában,
- cselekvési indítékok erősítésében,
- saját véleményalkotási és döntéshozatali képességük fejlesztésében.

A szaktanácsadó hálózat fejlesztésére a Magyar Tudományos Akadémia az agrárgazdaság fejlesztésére vonatkozó ajánlásaiban a következőket fogal- mazza meg: „A szaktanácsadói hálózat kialakítása és működtetése nélkülözhetetlen feltétele az agrárgazdaság szakmai színvonala emelésének és az export képességének növelésében. A szaktanácsadói rendszereknek tár- gyilagos, általános ismereteket, új eredményeket, nemzetközi kutatások hazai adaptációját és igény szerint speciális szakismereteket kell közvetítenie a ter- melőkhöz, ezért a több pályás szaktanácsadás alaprendszerét a kutatóin- tézetekre és egyetemekre kell építeni.” A szaktanácsadási hálózat kialakítására vonatkozóan az Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium az agrárgazdaság, a vidékfejlesztés és a területfejlesztés straté- giai kérdései között a következőket határozta meg. „A szaktanácsadási hálózatot az FVM koordinációjával célszerű megszervezni és működtetni az ahhoz szükséges személyi, tárgyi, és pénzügyi feltételek biztosításával. Természetesen az állami hálózat mellett biztosítani kell a piaci szférában - az annak törvényei szerint működő - termeltetői, szolgáltató és szervíz jellegű tanácsadás lehetőségét is.” A szaktanácsadói tevékenység regisztrálását, minősítését Szaktanácsadói Névjegyzék vezetését a földművelésügyi és vidék- fejlesztési miniszter a 95/1999. sz. rendeletében szabályozta. A szaktanács-

adói hálózat szervezésével, működtetésével kapcsolatban többféle terv és szabályozás született az elmúlt időszakban, az átütő siker elmaradása a szak- tanácsadást támogató háttér szolgáltatások kiépítésének elmaradására vezet- hető vissza. Hiányoznak azok a regionális információs és tudásbázisok, amelyre alaposan végezhetnék munkájukat a szaktanácsadók és azok szervezetei. Az agrárinformatikai fejlesztések sok területen nem követték az ágazati igényeket, ennek hiánya legjobban a vidékfejlesztési tervek készítésénél volt érzékelhető.

Az FVM megbízása alapján a Magyar Farm Menedzsment Fejlesztési Alapítvány független szakértői munkacsoporttal koncepció javaslatot készített az agrárgazdaság átfogó informatikai rendszerének fejlesztésére. A tanul- mány a jelenlegi informatikai feltételek értékelése mellett egy fejlesztési kon- cepciót fogalmazott meg az agrárkormányzat és piacszabályozás, az oktatás- kutatás-, szaktanácsadás, az öngazgatási szervezet, az érdekvédelmi szervezet, és az agrárpiaci szereplők információ ellátására vonatkozóan. A tanulmányban központi kérdésként szerepel a közhasznú információ szolgál- tatás problémája, az információk elérhetősége és a rendelkezésre állása.

A szaktanácsadó hálózat fejlesztésének kérdéseivel legutóbb a Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya, Agrár-közigazdasági Bizottsága foglalkozott, ahol regionális központra épülő, az egész országot lefedő hálózat koncepciója fogalmazódott meg. A regionális szaktanácsadó hálózat, a Regionális Tudásközpontok köré szerveződhetnek az agrár oktatási kutatási és szolgáltatási tevékenységet végző, meglévő szervezetekre épülve. A klasszikus agrár-szaktanácsadás kiegészül a vidékfejlesztés, az agrár- környezetvédelem, és élelmiszerbiztonság kérdéseivel, ami újabb kihívásokat jelent a szaktanácsadók számára.

A Magyar Információs Társadalom Stratégia e-agrárium ágazati stratégiájában a szaktanácsadás koordinálást és szaktanácsadást végző szervezetek informatikai támogatása kiemelt feladatként szerepel. A szak- tanácsadás meghatározó jelentőségű a vidék információ ellátásában. Az e-ag- rárium az infrastruktúra fejlesztés, a szaktanácsadók informatikai képzése, a tartalomfejlesztés, a közhasznú információ szolgáltatás területén fogalmaz meg célokat, illetve prioritásokat.

A mezőgazdasági szaktanácsadás területén jellemző információ-szolgáltatási formák:

- A személyes közreműködéssel megvalósuló információ átadás. Ide sorolható a szaktanácsadó és gazdálkodó konzultációja, a különböző előadások, tanfolyamok. A személyes közreműködéssel megvalósuló információ és tapasztalatátadás speciális formája a bemutató- minta és tangazdaságokban tett látogatás, és a különböző szakmai bemutatók.
- A másik nagy hatású információ-szolgáltatás a médiák - rádió, televízió agrárinformáció szolgáltatása. A televízió közreműködésével gazda tanfolyam is megszervezésre került. A gazdálkodás, a termelés technikai folyamatok bemutatásához videofilmei készültek a szaktanácsadói programok keretében. Speciális információ-szolgáltatási területet jelent a teletext szolgáltatás.
- Nyomtatott információ-szolgáltatás a szakkönyvek, gazdálkodást segítő kiadványok, szakfolyóiratok, prospektusok formájában valósul meg. Formanyomtatványok és útmutatók felhasználásával történik leggyakrabban az információgyűjtés is. Bizonyos területeken hasznosak lehetnek a fax üzenetként küldött információk is.
- Az elektronikus információ-szolgáltatás számítógépes hálózatokon keresztül valósul meg. Szabad forgalmú honlapok és zártkörű információ-szolgáltatás a jellemző formák. Az elektronikus információ-szolgáltatás felhasználói az agrár szakigazgatás egységei, a szaktanácsadók és nagyobb gazdasági egységek vezetői.

A különböző információ csatornák együttes komplex alkalmazása jelentheti a gazdák hatékony információ ellátását. Az információk jellegének és a felhasználás hasznosítási módjának megfelelően kell a szaktanácsadóknak megválasztani a információ szolgáltatás módját. A jövőben számolni kell a helyi regionális információ gyűjtés, feldolgozás és szolgáltatás rendszerének bővülésével, nagyobb szerepet kap a helyi döntés-előkészítés.

II.

Alapok az elektronikus kommunikációhoz

1. Internet

Életünk minden területén, legyen az a gazdaság, tudomány, szórakozás, igazgatás, oktatás, fontos szerepet játszanak a számítógépes hálózatok. Ezért napjaink embere számára egyre fontosabbak a hálózatok működésével kapcsolatos ismeretek. A helyi kiterjedésű hálózatok (LAN) összekapcsolásával számítógépeink az egész világot behálózzák. Jelenleg a legkiterjedtebb, leg-sokoldalúbban használt és legnépszerűbb számítógépes hálózat az Internet. Ma Magyarországon több mint 1 millióan használják az Internetet. Egyre gyorsabban emelkedik az otthoni felhasználók száma is.

1.1. Az Internetről általában

A napjainkra Internetté fejlődött hálózat gondolata valamikor a 60-as években a hidegháború idején merült fel először. Az Amerikai Egyesült Államokban kezdtek el dolgozni egy olyan hálózat megvalósításán, amelyben nincsenek igazi központi számítógépek, hanem abban csupa egyenrangú számítógép vesz részt. Ezek közül a gépek közül, ha bármelyik is kiesik a hálózathoz (áramkimaradás, meghibásodás, stb. miatt) a többi még zavartalanul képes

kommunikálni a többi géppel, így biztosítva a nagyfokú hibatűrést a rendszernek. A másik alapgondolat, amely jellemző az Internetre, hogy az adatok kis egységekre bontva (csomagokban) jutnak el a küldőtől a fogadóig. Harmadikként fontos megjegyezni, hogy a gépek típusuktól, operációs rendszerüktől és földrajzi helyüktől függetlenül részei lehetnek a rendszernek.

Az 1960-as évek legvégén létrehozott ARPANET néhány számítógépből álló hálózatát tekintik a kiindulásnak. A kezdetektől fogva a bekötött számítógépek száma növekszik.

Az Internet fogalmát többféleképpen magyarázzák. Tágabb értelemben egy, az egész világra kiterjedő hálózatot értenek rajta a legtöbben, amely lehetővé teszi a különböző számítógépek és a számtalan kis hálózat közötti kommunikációt. Ezzel szemben az internet (kis „i” kezdőbetűvel) az Interneten felhasznált technológiával működő hálót jelenti, hangsúlyozva annak műszaki tartalmát.

Használják még az intranet szót, mely egy gazdasági egység, pl. egy vállalkozás irodaházának belső, Internet-technológiával működő hálózata. Az extranet pedig vállalati intranetek főleg üzleti célú összeköttetését jelenti.

Az Internet nem egységes, hanem több, céljában és használatában eltérő szolgáltatást nyújt a felhasználók számára.

1.2. Az FTP szolgáltatás

Az FTP (Fájltranszfer, Állományátvitel) használatával számítógépes fájlokat vihetünk át számítógépek között. Az átvitel független az állományok tárolási módjától (HD, CD, DVD), a számítógép típusától (Unix, Lynux, Windows) és földrajzi helyzetétől.

A belépés egy FTP szerverre kétféleképpen történhet. Az első, hogy van azonosítóm és jelszavam, amit a rendszergazdától kaptam, mert az üzemeltető cégnél dolgozom, vagy egyszerűen ott tanulok. A másik módszer, mikor vendégként ún. anonymusként lépek be. Mindegy, hogy miként jutottam

be a szerverre, a jogaim szigorúan korlátozottak. Csak azokhoz az állományokhoz és könyvtárakhoz férek hozzá, melyekre jogosult vagyok. Egy szerverre belépve, könyvtárak és fájlok tengerében találok magamat.

Milyen állományok találhatók egy FTP szerveren? A skála rendkívül széles: dokumentációk, szoftverek, hang- és kép állományok, javítókészletek, hardver vezérlőállományok, stb. Az állományok gyakran tömörítettek, a kisebb fájlméret, és ez által a gyorsabb letöltési idő érdekében.

1.3. Az elektronikus levelezés

Az Internet egyik legelső, máig egyik legalapvetőbb és legnépszerűbb szolgáltatása, hogy a felhasználók egymásnak szöveges üzenetet tudjanak küldeni.

Hogy levelezni tudjunk, az alábbiakra van szükségünk:

- egy elektronikus postafiók egy elektronikus postahivatalban, mely azonosítóval és jelszóval védett,
- egy levelező szoftver,
- hálózati kapcsolat.

A postafiókunkba érkeznek a nekünk címzett levelek, és az általunk küldött leveleket is ide kell eljuttatni. Innen kezdve a kézbesítést az elektronikus postahivatalok végzik el, végül az üzenet a címzett postafiókjába kerül. De hogy is néz ki a címzés? Általános alakja a kinek@hová, pl. horvat@cegnev.hu. Amennyiben a levél a rossz cím vagy címzés, esetleg hálózati hiba miatt nem kézbesíthető, akkor az „visszapattan” a feladóhoz egy hibaüzenettel együtt. Fontos, hogy gyakorlatilag nem fordul elő elvesző, illetve rosszul kézbesített levél.

Ma a levelek titkosíthatóak, így bizalmas információk (pl. üzleti levelezés) nagy biztonsággal átvihetőek a levelező rendszeren.

Az elektronikus üzenet áll egy a kézbesítést segítő információkból (címzett, feladó, tárgy, dátum, stb.), amit borítéknak hívunk, valamint a levél testéből. A levél testébe lehetőleg ékezetes betűk nélkül írjuk le a gondolatainkat.

Lehetőség van „csatolt dokumentumok” küldésére is, melyek tartalmazhatnak bármilyen számítógépes állományt, így szöveget, táblázatot, képet, hangot vagy videót is.

Levelező kliensprogramokból rengeteg áll rendelkezésre. Ezekhez manapság könnyen, és gyakran teljesen ingyen juthatunk hozzá. A kliensprogramok megjelenésükben és használatukban különbözőek lehetnek, de az alapfunkciókat mindegyik képes maradéktalanul ellátni, így a levélküldést és fogadást, szerkesztést, olvasást, törlést és továbbítást.

Ami a népszerűségét adja az elektronikus levelezésnek, hogy hallatlanul gyors. Néhány percen belül a tengerentúlon lehet a levelünk. Nem kell a címzett közreműködése a kézbesítéshez, hiszen az állandóan működő szerverek végzik. Egy küldéssel sok címzettnek küldhetünk levelet. Nem csak szöveges információk küldhetők, hanem a csatolt dokumentum bármilyen tartalmú állományt tartalmazhat. Olcsó, hiszen gyorsan lehet nagymennyiségű adatot postázni. Rengetegen használják világszerte. Bárhol elolvashatjuk a leveleinket, ahol az Internethez hozzáférünk.

A levelezésnek van egy sajátos etikettje. Nem illik más levelébe beleolvasni (ha egyáltalán adódik ilyenre lehetőségünk). A levelek rendszerint sokkal kevésbé formálisak a tartalmukat és megjelenésüket tekintve, mint a hagyományos levelezésben. A kapott levelekre igyekezzünk gyorsan reagálni.

1.3.1. Elektronikus postafiók ingyen

Több hazai és külföldi weboldalon van lehetőség ingyenes e-mail postafiók létrehozására és költségek nélküli üzemeltetésére.

Íme néhány magyar Internet cím, ahol egyszerű regisztrációval létrehozhatjuk a saját e-mail címet és postafiókot:

Freemail: <http://www.freemail.hu>

Freestart: <http://freestart.hu/>

Mailbox: <http://www.mailbox.hu/>

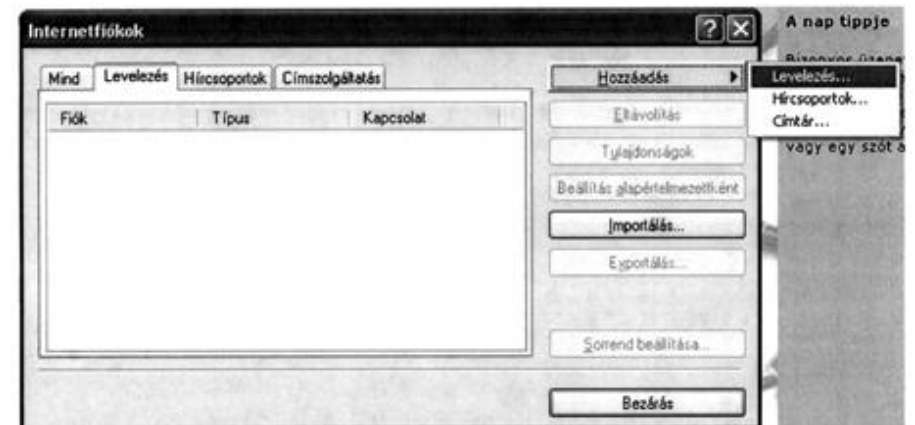
Lehetőség van még az 1.8. Az Internethez kapcsolódás lehetőségei című fejezetben említett Internet szolgáltatóknál (pl. az ISDN-es, ADSL-es kapcsolatoknál) is igényelni elektronikus postafiókot (e-mail postafiók).

1.3.2. Elektronikus postafiók (e-mail) létrehozása, beállítása Outlook Expressben

1. lépés: Indítsuk el a számítógépünkön található Outlook Express nevű programot, mely a Windows operációs rendszerek része, így valószínűleg telepítve van már a mi gépünkre is.

2. lépés: Az Outlook Express indítása után a vízszintes főmenü „Eszközök” menüpontját válasszuk, majd a legördülő menüben a „Fiókok...” almenüpontot.

3. lépés: Az ezután megjelenő „Internetfiókok” nevű ablakban a „Levelezés” fülre kattintsunk, majd a jobb oldalon lévő „Hozzáadás” gombra kattintva megjelenő listából pedig a „Levelezés”-t válasszuk a kép szerint.

Az ezután megjelenő Internetcsatlakozás varázsló segítségével lépésenként beállíthatjuk az elektronikus postafiókunkat a következőkben leírtak szerint.

4. lépés: Az első oldalon a kimenő levelek feladójának nevét adhatjuk meg, majd a „Tovább” feliratú gombra kattintva mehetünk tovább a következő oldalra.

5. lépés: A második oldalon azt a pontos e-mail címet kell beírunk, melyet otthonról való csatlakozás esetén az Internet szolgáltatóunktól, munkahelyi (helyi hálózatos) Internet-kapcsolat esetén pedig a rendszergazdáinktól kaptunk meg, és utána a „Tovább” gombbal mehetünk a következő oldalra.

6. lépés: A harmadik oldalon a beérkező és kimenő levelek kiszolgálóit kell beállítanunk, melyet szintén vagy az Internet szolgáltatóunktól kaptunk, vagy a rendszergazdáinktól, és utána a „Tovább” gombbal mehetünk a következő oldalra.

7. lépés: A negyedik oldalon azt a fióknevet kell megadnunk, mely meg egyezik az Internet szolgáltatóunktól vagy rendszergazdáinktól kapott e-mail cím első felével a „@” jelig, majd a fiókunkhoz tartozó jelszót is be kell írunk, ezután a „Tovább” gombra kattintva az utolsó oldalra jutunk, ahol már csak a „Befejezés” gombra kell kattintanunk.

8. lépés: Ezután visszajutunk az „Internetfiókok” nevű ablakra, melyet a „Bezárás” gombra kattintva bezárhatunk, és ezek után máris küldhetünk, vagy fogadhatunk e-maileket az elektronikus postafiókunk és az Internet segítségével.

(Ha valamit elrontottunk volna a fent említett beállításoknál, akkor bármikor kijavíthatjuk azt a 2. lépéstől elindulva. A különbség csak annyi, hogy már egy létező postafiók beállításait kell megváltoztatnunk, tehát a 3. lépésben említett „Internetfiókok” nevű ablakban ki kell jelölnünk a „Levelezés” fülre való kattintás után a fiókunkat, és annak kell a tulajdonságait megváltoztatnunk a „Tulajdonságok” gombra kattintva.)

1.3.3. Elektronikus levél (e-mail) küldése Outlook Express segítségével

1. lépés: Ha még nem tettük meg, indítsuk el a számítógépünkön található Outlook Express nevű programot.

2. lépés: A megjelenő ablak bal felső sarkában található „Levél létrehozása” gombra kattintva megjelenik egy „Új üzenet” nevű ablak.

3. lépés: Az „Új üzenet” nevű ablakban a „Címzett” sorban található mezőbe kell annak az e-mail címét beírunk, akinek a levelet szeretnénk elküldeni. (Egyszerre küldhetünk több személynek is levelet úgy, hogy az e-mail címeket pontosvesszővel (;) választjuk el egymástól.)

4. lépés: A „Tárgy” sorban lévő mezőben illik tömören írni arról, hogy mi a levelünk tárgya, de ezt nem kötelező megtennünk.

5. lépés: A nagyobb fehér területre kattintva megírhatjuk levelünk tartalmát.

6. lépés: A levelünk elküldéséhez már csak „Küldés” nevű gombra kell kattintanunk.

1.3.4. Elektronikus levél (e-mail) fogadása Outlook Express segítségével

1. lépés: Ha még nem tettük meg, indítsuk el a számítógépünkön található Outlook Express nevű programot.

2. lépés: A megjelenő ablak bal felső sarkától számítva a második gombra, a „Küldés/Fogadás” gombra kell kattintanunk új levelek fogadásához.

3. lépés: Az új leveleinket a baloldalon található, „Mappák” nevű ablakrészletben a „Beérkezett üzenetek” szövegre kattintva jeleníthetjük meg.

4. lépés: Az általunk elküldött leveleket a baloldalon található, „Mappák” ablakrészletben lévő „Postázandó üzenetek” vagy „Elküldött elemek” szövegek valamelyikére kattintva jeleníthetjük meg. (Az „Elküldött elemek”-ben azok a leveleink találhatóak, melyek már továbbítva lettek a számítógépünkről. A „Postázandó üzenetek”-ben pedig azok a leveleink találhatóak, melyek továbbításra várnak. Az utóbbiakat az ablak bal felső sarkától számítva a második gombra, a „Küldés/Fogadás” gombra kattintva küldhetünk el.)

1.4. A levelezési listák

Ahogy az elektronikus levelezés egyre több és több személy számára vált elérhetővé, egyes hobbiknak és foglalkozásoknak számos csoportja elkezdte azt az egymás közötti üzenetküldésre használni. Például a hazai szaktanács-

adók kicserélték egymás e-mail címeit, és ha közlendőjük volt az oktatással kapcsolatban, akkor elküldték azt a kör összes tagjának. Egy bizonyos létszám felett nehézkessé vált az új tagok és a kilépők címeinek karbantartása a kör tagjainál. Ekkor jött a felismerés, hogy a címlista karbantartását egy számítógépre bízják, és a gép címeire egy példányban küldött levelet az szétteríti a kör összes tagjának.

Így alakultak ki a levelezési listák, melyből több ezer működik. Van olyan lista, melynek csak néhány tucat tagja van, míg másoknak több ezer. A sok listatag gyakran eredményezheti a napi akár több száz leveles forgalmat, szóval legyünk óvatosak, melyik listára iratkozunk fel.

Léteznek magyar nyelvű listák is. A listák szerveződésének alapja a közös érdeklődés (hobby, szakma) vagy közös feladat (pl. konferenciaszervezés). A listára szabadon küldhetnek a tagok levelet, és mások leveleire is szabadon válaszolhatunk. Kötelezettség nincs az írásra, figyelőként is részt vehetünk.

A listáknak szigorú etikettje van. A legfontosabb, hogy csak a lista témájában levelezzünk. A tőzsdei tárgyú listán ne kérdezzünk a kutyatartásról. Legyünk tömörök! Kerüljük a személyes tárgyú leveleket, hiszen azt sokan olvashatják. Az íratlan szabályok ellen vétőket kipenderíthetik a tagok közül.

1.5. A Hálózati hírek szolgáltatás

A levelezésre alapuló szolgáltatás, mely a hírek világméretű cseréje a hálózaton. A működésére jellemző az önszerveződés és a nagy számú hírcsoport. A szórakozástól a professzionális szakmai csoportokig széles a skála.

1.6. A World Wide Web

Születése a 1990-es évek elejére tehető. A WWW, vagy magyarul Világhálóként emlegetett szolgáltatás lehetővé teszi a szöveges információk mellett a grafikus adatok megjelenítését. Így rendkívül attraktív dokumentumok jöhetnek létre. A felhasználóknak tetszett az új szolgáltatás, ami az internetezők számának további töretlen növekedését is biztosítja.

Az egész WWW az ún. hypertext eljárásra alapozódik. Ezzel valószínűleg már találkozott az olvasó is, mikor valamely program súgóját használta grafikus felületen. A lényege az, hogy az olvasott szövegben szavak, mondatok vagy grafikai jelek vannak elhelyezve, melyekre az egérrel rákattintva egy következő oldalon megjelenik a kívánt információ.

A szolgáltatás használatához szükségünk van egy böngészőre. Ez a szemüvegünk a nagyvilágra. A böngésző címezőjébe kell beírunk a meglátogatni kívánt oldal címét, és azt a böngészőnk az internetes kapcsolaton keresztül rövidesen megjeleníti.

1.7. A többi szolgáltatás

Terjedelmi okokból nem sikerült foglalkozni a többi Internet szolgáltatással (Finger, Telnet, IRC, Gopher, Archie, stb.).

Az Internet fejlődése napjainkban is töretlenül tart, percről percre több felhasználóval és bekötött számítógéppel bír. Újabb szolgáltatások jelennek meg, a hálózat sebessége, megbízhatósága, és biztonsága is folyamatosan javul. Egyre inkább átforgalmazza az élet minden területét a számítógépes hálózatok töretlen fejlődése.

1.8. Az Internethez kapcsolódás lehetőségei

Az Internethez kapcsolódás ma egyre kevésbé technikai, inkább szemléletbeli kérdés: mennyit ér nekem a naprakész információ?

A hálózati kapcsolathoz feltétlenül szükségünk van egy személyi számítógépre, melyet rengeteg paraméterrel jellemezhetünk: gyártó, processzor és háttértárak kapacitása, memória mérete, monitor típusa, OS, stb. Nincs recept arra vonatkozólag, mely számítógép alkalmas, és melyik nem alkalmas a célra. Általánosságban elmondhatjuk, hogy az elmúlt két évben gyártott számítógépekkel már érdemes internetezésre vállalkozni. Ennél régebbi eszköz is használható, de ezeknek paraméterei már gyakran nem biztosítják a gyors és hatékony munkát.

Másrészről, nem csak a legmagasabb árkategóriájú PC-k privilégiuma a hálózati kapcsolódás!

Miután gépünk van, egy Internet szolgáltatót (ISP) keresztül juthatunk hálózati hozzáféréshez. Ennek módjai az alábbiak lehetnek.

Hagyományos analóg telefonvonalon érik el ma legtöbbször otthonról az Internetet, melyhez egy modem nevű eszköz kell. Ez biztosítja az információk átvitelét a távbeszélő hálózaton. Általában a kínált díjsomagok néhány ezer forint havi díjtól indulva juttatnak hálózathoz.

Manapság sok vállalkozás bérelt vonalon keresztül éri el az Internetet. Napi 24 órás elérést biztosít, természetesen a hagyományos telefonos elérésnél jóval nagyobb költségért.

Lehetőség lehet az ISDN, melyen keresztül adatátvitel, faxolás és telefonálás is megvalósítható.

Az ADSL is megoldást nyújt az internetezésre, mégpedig korlátlan internet-hozzáférést, 384 kbit/s-tól 768kbit/s-ig letöltési sebességet, forgalmi díj nélküli, korlátlan Internet-használatot, az egyidejű internetezés és telefonálás lehetőségét, és a havonta egy számlán megjelenő internet- és telefonköltséget biztosítja.

Ma a mobiltelefon szolgáltatókon keresztül is lehet internetezni, akár tenyérnyi méretű kis telefonnal kombinált parányi masinákkal, akár egy puszta közepéről is!

Alternatívát lehetnek a kábeltévé hálózatok, melyeken keresztül sokan interneteznek már ma is, illetve ma már elterjedt a műholdon kereszteli kapcsolódás is.

1.9. Keresés az Interneten

Általában azt szokás mondani, hogy az Interneten minden információ megtalálható. Ez azért túlzás. Azért annyi igaz belőle, hogy nagyon sok témában találhatunk valamilyen információt az Interneten.

Az információhoz jutás egyik legfontosabb és talán a leghatékonyabb eszköze az ún. keresők használata. A keresők egy-egy weboldalon keresztül érhetőek

el, a használatukról itt csak pár szó esik, de a keresők weboldalain a keresés megadási módszerei és feltételei pontosan, érthetően le vannak írva a részletes, bővített, speciális vagy összetett keresés címszavaknál.

Egyszerű keresés:

Az egyszerű kereséssel egy-egy adott szóra, vagy szórészletre van lehetőségünk keresni. Pl. ha keresendő szónak a szarvasmarha szót adjuk meg, akkor a kereső a találati listájának elején azoknak a weboldalaknak a címét sorolja fel, melyeken pontosan a szarvasmarha szó fordul elő a legtöbbször. Aztán azoknak az oldalaknak a címeivel folytatja a felsorolást, melyeken a szarvas szó fordul elő a legtöbbször, végül azoknak az oldalaknak a címeit is felsorolja, amelyeken a marha szó fordul elő a legtöbbször. (Tehát az egyszerű keresési módszer elég tág keresési feltételeket határoz meg.)

Konkrét kifejezésre, szövegrészletre való keresés:

Ennél a keresésnél idézőjelet („”) kell használni, pl. ha konkrétan azt a szövegrészletet keressük elektronikus anyagokban, hogy „szarvasmarhák betegségei”, akkor csak azokat a weboldalakat fogja találatként megjeleníteni a kereső, melyek tartalmazzák a keresett szavakat pontosan egymás után. (Pl. azokat meg sem mutatja, melyekben csak a „szarvasmarha” szó fordul elő.)

Szűkített keresés:

Pl. ha azt akarjuk, hogy olyan weboldalakat jelenítsen meg a kereső, ahol a szarvasmarhák közül a holsten fríz kivételével valamelyik szarvasmarhafajta megtalálható, a következő módszert kell használnunk a keresésre: szarvasmarha AND fajta NOT holsten fríz. (Ennek a keresési feltételnek a hatására olyan oldalakat is meg fog jeleníteni a kereső a találatok között, melyeken valahol van egy olyan szó, hogy „szarvasmarha”, és valahol –lehet, hogy jóval messzebb a „szarvasmarhától”- van egy „fajta” is, de semmiképp sincs rajta a holsten fríz.)

A keresésekben szabadon használhatók a Bool-algebra műveleteinek angol megfelelői: AND, OR, NOT.

Végül egy-két magyar és külföldi kereső linkje:

Magyar internetes keresők:

www.heureka.hu, www.hudir.hu, www.altavizsla.hu, www.origo.hu,
www.google.co.hu, www.ariadnet.hu

Külföldi internetes keresők:

www.altavista.com, www.google.com, www.yahoo.com

2. Milyen számítógépet vásároljak?

2.1. Régebbi gépekkel szemben támasztott követelmények

Használt gépekkel szembeni követelményeknél általában a szaktanácsadásban alkalmazott szoftverek útmutatásai az irányadók. Az ilyen programok futtatásához általában egy Pentium I-es processzorral, 64 MB RAM-mal rendelkező gép elegendő. Ahol a program futtatásához Windows95 operációs rendszer szükséges, ott legalább egy Pentium-alapú rendszer szükséges, minimum 64 MB RAM-mal, de ezekben az esetekben is érdemes inkább felújítani gépünket. Általánosságban elmondható, hogy a körülbelül 2-3 évnél idősebb gépeket érdemes lecserélni. Emellett érdemes odafigyelni a CD-ROM meghajtóra és a modemre, mivel a CD-adatbázisok és újabban megjelent szoftverek futtatásához szükséges, az utóbbi pedig az internetes csatlakozás előfeltétele. Egy CD-ROM meghajtó ára jelenleg kb. 8 ezer forint, modemet pedig kiviteltől és típustól függően 10-25 ezer forintért lehet beszerezni.

2.2. Új gép vásárlása

Új számítógép vásárlása esetén kétféle módon állíthatjuk össze a kívánt konfigurációt. Az egyik (egyszerűbb) megoldás az előre összeállított konfiguráció választása a bolt árlistájából. Ennek előnye, hogy a bolt remélhetőleg egymással együttműködni képes alkatrészekből állította össze a konfigurációt, így a hardverelemek egymással már nem akadhatnak össze. Azonban a későbbi bővítések tekintetében gátló hatással lehet, hogy ezekbe a gépekbe gyakran olyan alkatrészeket is felhasználnak, amelyek önmagukban már nehezen

lennének eladhatók. Ezeknél a konfigurációknál továbbá jellemző, hogy egy erős processzor mellé (ami a hirdetésekben jól mutat) kevés memóriát, vagy egyéb gyengébb alkatrészeket építenek be, ami a processzor kihasználtságát már nem teszi lehetővé. Ugyanakkor, ha a gépet a szaktanácsadói munkában különböző rendszerek használatára szánjuk, jó közelítéssel bármely mostanában kapható konfiguráció megteszi, hiszen ma már csak olyan új gépek kaphatók, amelyek az előzőekben említett szoftverek által támasztott követelményeknek messzemenően megfelelnek.

A másik megoldás: az árlistán szereplő alkatrészekből mi magunk (esetleg szakértői segítséggel) állítjuk össze a gépet. Ez természetesen magasabb szintű ráfordítást igényel, de a legjobb ár/teljesítmény arányú konfigurációkhoz ez a megfelelő út.

Nagyobb mennyiségű számítógép vásárlása esetén, vagy amikor a gépleállítás komoly gondokat okozhat, érdemes valamelyik márkás gyártó termékei közül választani. A nagy cégek szavatolhatják azt az infrastruktúrát (pl. állandó telefonügyelet, online segítségnyújtást, rendszerfelügyelet) és szakembergárdát, ami a biztonságos üzemeltetéshez szükséges. Komplet számítógépeket minden számítástechnikai üzlet kínál, áruk 150 és 300 ezer forint között mozog. A márkás gépek ára körülbelül ennek 1,5-2-szerese.

2.2.1. Sulinet expressz

Az Oktatási Minisztérium informatikai célkitűzései a tudásalapú társadalom megteremtését teszik lehetővé. Ennek a célnak a megvalósítására 1997-ben útjára indult a Sulinet program, majd 2003-ban elindult a Sulinet Expressz.

A Sulinet program a jövő nemzedéket kívánja felkészíteni az információs társadalom kihívásaira. A Sulinet program három célt jelölt meg:

- korszerű eszközök használatával az oktatás minden szereplője számára elérhetővé tenni a világhálót;
- a tanításban és a tanulásban alkalmazható digitális tananyagok fejlesztését;
- a pedagógusok informatikai oktatását.

A Sulinet program 1997. óta 2253 közoktatási intézménybe jutott el.

A Sulinet Expressz programot a Sulinet program felgyorsításaként hirdette meg az oktatási miniszter. Fő célja az európai színvonalú közoktatási hálózat és eszközpark kiépítése, ezek magas színvonalú felhasználásának elősegítése, szolgáltatások és alkalmazások fejlesztése.

A Sulinet Expressz elemei:

- Hálózat-fejlesztés (2005-ig minden iskola csatlakoztatása az Internetre)
- Eszközfejlesztés (pl. multimédiás tantermek, iskolai intranet hálózatok)
- Digitális tananyagok
- Adókedvezmény - otthoni számítógép
- Kutatások
- Tartalomszolgáltatás
- Rendezvények, konferenciák, táborok
- Pedagógus-továbbképzések

Adókedvezmény - otthoni számítógép

A Sulinet Expressz keretében adókedvezményes számítástechnikai eszközvásárlása biztosított a pedagógusok, oktatók, felnőttképzésben résztvevők, jövedelemmel rendelkező egyetemi, főiskolai hallgatók, általános, illetve középiskolás diákok vagy első alapképzésben részt vevő hallgatót nevelő szülők számára.

A programban 66, számítástechnikai cikket forgalmazó cég illetve konzorcium vesz részt, a hivatalos értékesítőhelyek száma mintegy 1800. Az ország ennyi üzletében választhatnak a jogosultak több, mint 250-féle számítógép, 70-féle szoftver, valamint nyomtatók, kivetítők, digitális kamerák, modemek közül.

Megújulhat a Sulinet Expressz - Az Oktatási Minisztérium tervei

A fél éves tapasztalatok alapján indokolt a Sulinet Expressz program átalakítása. A kormány stratégiai célja a digitális kultúra elterjesztése, ezért az OM tervei szerint a jövőben a Sulinet Expressz Programban nem csak az oktatás szereplői vehetnek részt.

Ugyanakkor a társadalmi igazságosság elveinek érvényesülése érdekében a későbbiekben a legtehetősebbek nem vehetik igénybe az adókedvezményt.

Az átalakítás célja: Kibővíteni a hozzáférők körét

- Érvényesíteni a rászorultság elvét
 - Hatékonyabban felhasználni az adókedvezmény rendszerét, hogy jobban szolgálja a tényleges számítógép-vásárlás lehetőségét
- Változások I.

● A korábbi igényjogosult kör kibővül. A személyi jövedelemadóról szóló törvény hatálya alá tartozó minden magánszemély jogosult a programban részt venni.

● A vásárlóknak 30 százalék önrészt kell vállalniuk minden terméknél. (Ezt az önrészt a 86.000 forint feletti vásárlásoknál már eddig is viselték az igényjogosultak.)

● A magánszemély az összevont adóalap adóját csökkentheti az általa számítógép-, számítástechnikai eszköz megszerzésére fordított összeg 70 százalékával, legfeljebb hatvanezer forinttal - abban az esetben, ha jövedelme nem haladja meg az évi bruttó 3.4 millió forintot.

Változások II.

● Abban az esetben, ha a magánszemély jövedelme meghaladja az évi 3.4 millió forintot, de a 4 millió forintot nem éri el, az összevont adóalap adóját sávosan csökkentheti.

● Ha a magánszemély jövedelme meghaladja az évi 4 millió forintot, akkor a Sulinet Expressz adókedvezményt nem veheti igénybe.

Természetesen a módosítások nem érintik a törvénymódosítás hatályba lépése előtti vásárlásokat és a tartós bérleti konstrukciókat.

A Sulinet Projektanács mai ülésén úgy döntött, hogy a programból 2004. március 8.-tól kikerülnek az alábbi termékek:

- szünetmentes tápegység;
- digitális fényképezőgép;
- hangszerezőeszközök.

A Sulinet Projektanács másik döntése értelmében a programban értékesíthető termékek köre bővül az alábbi számítástechnikai eszköztípussal:

- alaplap.

2.3. Szoftverkörnyezet

A számítógépekkel kapcsolatosan szót kell ejtenünk a hardverelemek használatához elengedhetetlen programokról is. Az első és egyben legfontosabb szoftver az operációs rendszer. Ennek feladata, hogy a komputer funkcióit vezérelve „hidat” képezzen a felhasználói programok és a számítógép hardverje között. Az operációs rendszer „hatáskörébe” tartozik a rendelkezésre álló erőforrások, tartalékok elosztása is.

Mivel manapság egyre ritkábban találkozhatunk egyedül működő, hálózatba nem kapcsolt számítógéppel, érthető, hogy a mai operációs rendszerek legnagyobb része valamilyen hálózati támogatást is nyújt.

Az asztali számítógépek túlnyomó többségében a Microsoft Windows valamely változatát használják. Ide tartozik a Windows 95, 98 és a Millennium, valamint a főképp nagyobb gépekhez, üzleti alkalmazásokhoz szánt Windows NT és utóda, a Windows 2000 család is. (A Windows korábbi verziói, a 3.11-ig, nem operációs rendszerek, hanem csak egy grafikus felhasználói felületet biztosítanak a karakteres MS-DOS kezelést megkönnyítendő.)

Persze nem csak Microsoft termékek léteznek. A Machintosh számítógépek saját MacOS nevű operációs rendszerrel működnek, míg a nagygépek világában a UNIX különféle verziói és a Sun Solaris dominálnak. Ezek nem tartoznak a könnyen kezelhető szoftverek közé, érdemes felügyeletüket szakemberre bízni.

Valós alternatívát jelentenek viszont az ingyenes, nyílt forráskódú rendszerek, mint például a Linux. Ez a rendszer akár az internetről is letölthető, ráadásul a nem ingyenes -a Windows operációs rendszereknél azért jóval olcsóbb- verziójával szállítják manapság a komplett számítógépeket, de mindezek ellenére kezelhetőségben és főként támogatottságában még mindig nem éri el a Windows rendszereket.

3. Hálózati csatlakozási lehetőségek

3.1. Analóg telefonvonal, ISDN

Internet csatlakozás létesítéséhez szükséges egy telefonvonal. Ha csak egy telefonvonal áll rendelkezésünkre, akkor nincs lehetőség internetezésre és telefonhívások egyidejű bonyolítására. Ezen a problémán kíván segíteni a MATÁV Rt. Az Integrált Szolgáltatású Digitális Hálózat (Integrated Services Digital Network - ISDN) szolgáltatással. Az ISDN lehetővé teszi, hogy ugyanazon a csatlakozáson keresztül kiváló minőségű hang-, adat-, szöveg- és képinformációkat továbbítson számos telekommunikációs alkalmazás működését biztosítva. Lényege, hogy a verbális információk vagy digitális adatok egységes átviteli formában továbbítódnak, így válik lehetővé egyetlen fizikai összeköttetésen keresztül különböző feladatú alkalmazások használata (Videokonferencia, távoktatás, távfelügyeleti rendszerek üzemeltetése, stb.).

A MATÁV ISDN szolgáltatás előnyei:

- **Gazdaságos:** Sokféle szolgáltatást képes nyújtani, amelyekből egyidejűleg több is használható. Alkalmazásával azonnal elérhetővé válik a modern távközlés sokféle lehetősége.
- **Költséghatékony:** A hagyományos telefonvonalaknál lényegesen nagyobb hatékonysággal képesek biztosítani különböző távközlési szolgáltatásokat. A telefonhálózatokon alkalmazott modemekhez képest többszörös adatátviteli sebesség érhető el, ami a tényleges kapcsolattartásra fordított idő lerövidüléséhez vezet.
- **Egyszerű és kényelmes:** Segítségével többféle szolgáltatás igénybe vehető, használata ugyanolyan egyszerű, mint egy hagyományos telefonvonalé, nem igényel semmiféle többletudást.
- **Tiszta hangzású:** A hagyományos analóg technikával szemben a digitális átvitel nagy előnye, hogy lényegesen tisztább, zajmentes információáramlást biztosít.

- Rugalmas: A MATÁV ISDN rendszer egyik legnagyobb előnye, hogy párhuzamosan többféle tevékenység folytatható rajta anélkül, hogy az egyes tevékenységek a legkisebb mértékben zavarnák egymást.

- Biztonságos: A digitális technikának köszönhetően biztonságosabb, hagyományos eszközökkel lehallgathatatlan kommunikációs csatornát biztosít.

- Igény szerint bővíthető: Az ISDN-alapcsatornák 64kbit/s adatátviteli sebességre képesek. Több alapcsatorna kombinálásával nagyobb sávszélesség alakítható ki, így a telekommunikációs rendszer magasabb terhelésekre is méretezhető.

- Nyitott hálózat: Az ISDN szolgáltatás magában foglalja más hálózatok elérését is, átjárást biztosít más nyilvános hálózatok felé.

A MATÁV jelenlegi ISDN szolgáltatása a Turbó ISDN díjcsomag. Ennek használatával az ISDN2 mindkét csatornáját felhasználva rendkívül kedvező díjakon, 128 kbit/s-os sebességgel bolyonghat a világhálón, ráadásul alacsony percdíjakon beszélgethet telefonvonalán. A csomag tartalmaz:

- dupla sebességű, korlátlan (128 kbit/s) internet-hozzáférést

- havi 40 órás, kétszoros (128 kbit/s) internetkapcsolat telefondíját

- havi bruttó 1 600 Ft Matáv hálózatán belül kedvező percdíjakon lebeszélhető kedvezményt,

- a két digitális csatorna kedvezményes havi előfizetési díját (ISDN2 pontmultipont csatlakozás),

A csomag jelenlegi előfizetési díja 9.900 Ft.

3.2. ADSL (Asymmetrical Digital Subscriber Line)

A Matáv Rt. 2000. szeptemberében vezette be a gyors internetezést biztosító, szélessávú hozzáférési ADSL - szolgáltatás családját. A Matáv ADSL termékei kifejezetten a gyors internetezésre szolgálnak, a hagyományos dial-up, illetve az ISDN-en történő internetelésnél akár 20-szor gyorsabb, állandó jellegű kapcsolatot biztosítanak. Az ADSL-lel lehetővé válik az otthoni számítógépen vagy akár kisebb irodai számítógép-hálózaton nagy sebességű internetezés a meglévő telefonvezetéken keresztül. A szolgáltatás a bérelt vonal előnyeit mondhatja magáénak: az internet használatakor nincs kapcsolási és telefon-

forgalmi díj, ugyanakkor a távbeszélő- vagy az ISDN-szolgáltatás zavarása nélkül, azzal egy időben használható, akár a nap 24 órájában. Az ADSL figyelembe veszi, hogy a vonalon száguldó információk java része a hálózat felől érkezik a felhasználó gépére, míg visszafelé ehhez képest csekély mennyiségű bittel is kifejezhetők a kérések. Az alkalmazott technológiának köszönhetően az ADSL még nagyszámú felhasználó csatlakozása esetén sem "dugulhat be", szemben az alternatív szélessávú hozzáférési megoldásokkal.

Mit nyújt Önnek az ADSL Komplex csomag?

- villámgyors, folyamatos internetkapcsolatot,

- tartalmazza egy analóg vagy ISDN2 vonal havidíját,

- 384 kbit/s vagy 512 kbit/s-os ADSL hozzáférést, teljes körű, forgalmi díj nélküli, korlátlan internethasználatot,

- tervezhető internet-költségeket,

- az egyidejű internetezés és telefonálás lehetőségét,

- havi bruttó 2 500 Ft, Csevegő tarifákon lebeszélhető telefonforgalmat,

- egyszerű ügyintézést, havonta egy számlán megjelenő internet- és telefonköltségekkel.

További feltételek, megrendelés

A Matáv ADSL Komplex csomagok megrendelésének feltétele, hogy a megrendelő rendelkezzen Matáv analóg vagy ISDN2 szolgáltatással, ne legyen díjtartozása, és a csomag létesítésének műszaki akadályai ne álljanak fenn. A csomag csak a Matáv ADSL szolgáltatás által lefedett területén vehető igénybe.

3.3. Internet-előfizetések

Akár egy, akár több vonallal rendelkezünk is, az Internetre való csatlakozáshoz feltétlenül szükséges egy valamely szolgáltatóval kötött szerződés, vagyis az Internet szolgáltatás megrendelése. Az Internet elérésre a szolgáltatók általában különböző csomagokat ajánlanak. A csomagok között eltérések jelentkeznek elsősorban az elérési idő hosszában, a biztosított e-mail címek számában és természetesen a szolgáltatások díjában is.

Néhány szolgáltatóról részletesebben:

A MATÁV 15, 40 és 100 órás internetes díjcsomagokat kínál, melyek a kiterjesztett kedvezményes időszakban - hétköznap 16 órától éjfélig, valamint hétvégén és munkaszüneti napokon 7-24 óráig - vehetők igénybe és használatukkal akár a felére is csökkenthető az internetezés telefondíja.

Mindemellett a kedvezményes éjszakai Internet-tarifák révén, a 06/51-es behívószámú Internet-hívások díja mindössze 0,50 Ft/perc minden nap éjféltől és reggel 7 óra között.

Az Inter.net Magyarország Kft. (Az Elender Informatikai Rt. Jogutódja) 10 órás eléréstől (1000 Ft) a korlátlan internethasználatig (3500 Ft) kínál csomagokat. A túlhasználat forgalmi díja: 4 forint + ÁFA / perc

Az Externet Kft. árai 1000 forinttól (levelező elérés) 3000 forintig (korlátlan használat) terjednek.

III.

A szaktanácsadást támogató információs rendszerek

1. A szőlő-bor ágazat információs rendszere

A szőlő-bor ágazat információs rendszere három adatgyűjtő-adatrendszerező és egy internetes adatszolgáltató programrendszerből áll. Az alábbi három adatgyűjtő programcsomag, név szerint a

HEGYIR-BORIR-NETIR

a hegyközségeknél, a borvidékek hegyközségi tanácsainál, illetve a hegyközségek országos központjában került telepítésre, és a különböző szintek egymásra épülő adatszolgáltatási folyamatot képeznek. A.

BORINFO

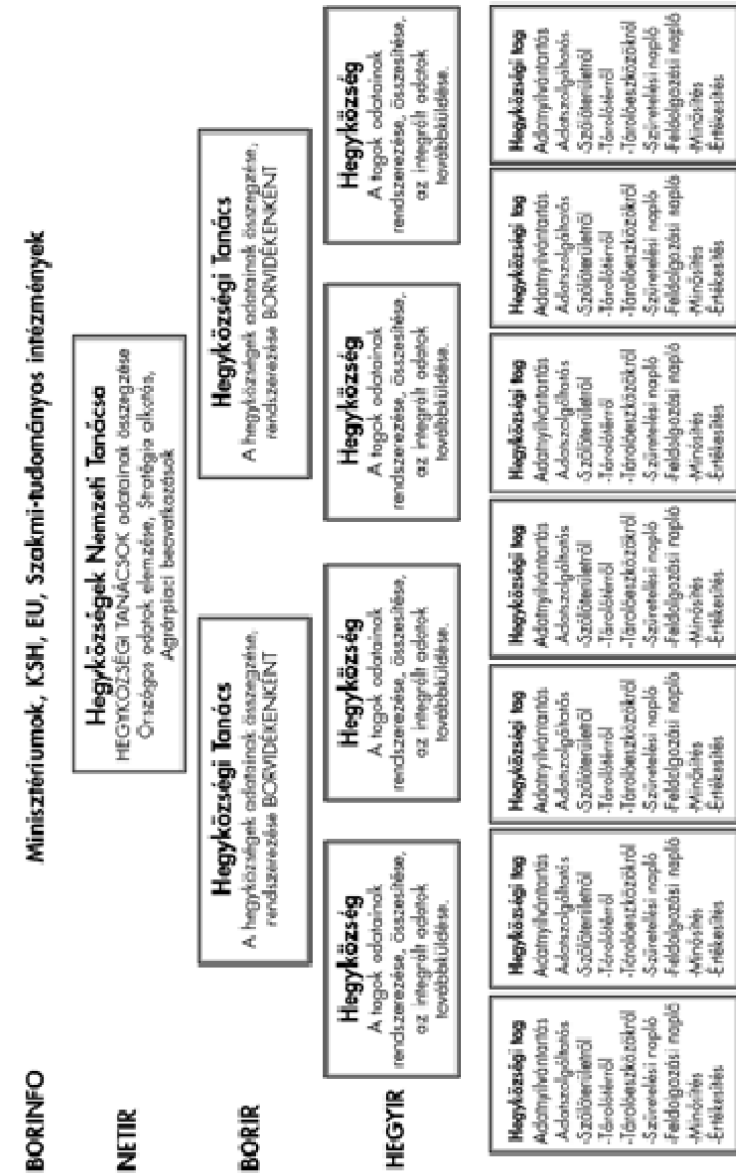
internetes adatszolgáltatás a Szent István Egyetem honlapján keresztül érhető el. A BORINFO a hazai, általános érdeklődésre számot tartó programok mellett az elérhető nemzetközi termelési és forgalmazási adatok szolgáltatására is sor kerül.

A **HEGYIR** (Hegyközségek Információs Rendszere) programrendszer legfontosabb rendelkezése, hogy a Magyarországon megtermelt szőlő és bor származását, tárolását és felhasználását a hegyközségek szintjén, azok tevékenységébe ágyazva nyilvántartsa. E törekvés szerves része annak az ágazati kezdeményezésnek, amely a ma hatályos törvények szerint előállított borok forgalmazását támogatja, míg a hamisításoknak igyekszik minden eszközzel útját állni. A programrendszer – a hegyközségekről szóló 1994. évi CII. törvény által megfogalmazott adatgyűjtési, nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése mellett - a hegyközségeket szakmai, érdekvédelmi, ügyviteli és pénzügyi tevékenységük során is messzemenően támogatja.

A **BORIR** (Borvidékek Információs Rendszere) szoftver alapvető feladata a borvidékhez tartozó hegyközségek által szolgáltatott adatok összegyűjtése és feldolgozása, majd a borvidéki szinten rendszerezett és kiértékelt adatok továbbítása a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa felé. Ugyancsak a BORIR programcsomag feladatai közé tartozik a különleges minőségű borok pontos regisztrálása, és a kiadott forgalomba hozatali engedélyek név szerinti nyilvántartása is.

A **NETIR** (Nemzeti Tanács Információs Rendszere) programcsomag végzi el a szőlő-bor ágazatra vonatkozó - a hegyközségek, illetve a borvidékek hálózata által szolgáltatott - információk országos szintű gyűjtését, feldolgozását és közreadását mindazon intézmények, szervezetek és személyek számára, akik az ágazat irányításában, értékelésében közvetlenül vagy közvetve érintettek.

A **BORINFO** internetes adatforrás az előző három programrendszer által felgyűjtött adatokra illetve a szőlő-bor ágazat egyéb információs forrásaira támaszkodik. A három, egymásra épülő programcsoporthoz monitoring rendszerként követi nyomon a szőlő-bor ágazat legfontosabb termelési, tárolási és értékesítési folyamatait. A rendszer logikai felépítése az 1. ábrán látható. A rendszer alapvető eleme a hegyközségi tagok törvény által előírt adatszolgáltatási kötelezettsége azon hegyközségek irányába, melynek területén szőlészeti-borászati termelő- vagy kereskedelmi tevékenységet folytatnak.

A hegyközségekről szóló törvény pontosan meghatározza a hegyközségi tagok, a hegyközségek, illetve a hegyközségi tanácsok feladatait, amely szerint

- A hegyközségi tag kötelezettsége, hogy a szőlőterületéről, a bor tárolására alkalmas eszközeiről, tárolóteréről nyilvántartást, továbbá szüretelési, feldolgozási és értékesítési naplót vezessen, s a hegyközségnek adatot szolgáltatson.

- A Hegyközség az adatokat névjegyzék szerint rendszerezi, azokat egyénileg nem azonosítható módon a Hegyközségi Tanácshoz továbbítja.

- A Hegyközségi Tanács borvidékenként rendszerezi és összegzi a hegyközségeknek a termelésre és az értékesítésre vonatkozó adatszolgáltatását, s az adatokat a Nemzeti Tanácshoz továbbítja.

- A Nemzeti Tanács összegzi és elemzi a hegyközségi tanácsok adat szolgáltatását, s ennek alapján javaslatokat dolgoz ki az esetleges agrárpiaci beavatkozásokra.

A HEGYIR programrendszer a Magyarország területén meglévő több mint háromszáz hegyközségnél került telepítésre, így a szőlő-bor ágazat termelésére, tárolásra és feldolgozásra vonatkozó legfontosabb adatainak rögzítése a hegyközségek szintjén történik. A programrendszer a törvényi szabályozásnak megfelelően az alábbi adatcsoportok gyűjtését, rendezését és továbbítását végzi:

Hegyközségi adatok

- Hegyközségi tisztségviselők

- Hegyközségi tagok száma, tevékenységi köre

- Cégnyilvántartás

- Termőhelyi adatok

- Ültetvényadatok

- Ültetvény nyilvántartás

- Fajtanyilvántartás és minősítés

- Szüreti adatok

- Szüret regisztrálása mennyiség és minőség szerint

- Szőlő értékesítés

- Szőlő felvásárlás

- Kiadott szőlő származási bizonyítványok

- Borászat

- Borászati kapacitások

- Bortermelési adatok

- Borértékesítési adatok

- Borkészletek

- Kiadott bor származási bizonyítványok

- Járulékszámítás

- Járulékszámítás személyenként

- Járulékbefizetés nyilvántartása

A **HEGYIR-BORIR-NETIR** programrendszer fontos célkitűzése az eredetvédelem támogatása. Az eredetvédelem maradéktalan megvalósítása a termőhelyi, az ültetvény- és pincekataszterek naprakész karbantartásán, illetve a termékpálya informatikai követésén alapszik, a termőhelytől egészen a borászati végtermék értékesítéséig. A HEGYIR programrendszer egyaránt biztosítja a három kataszter adatainak hegyközségenkénti tárolását, s ugyancsak lehetőséget biztosít a bor eredetének termőhely – ültetvény - fajta szintű meghatározásához, ami a származási bizonyítványok kiadását a digitalizált információs rendszerek révén lényegesen megkönnyíti.

A rendszer kiemelt feladatai között szerepel az Európai Unió elvárások maximális teljesítése az adatszolgáltatás területén. Az Európai Unió a tagországai számára tízévenként általános és teljeskörű szőlő felmérést ír elő. A közbenso években ugyancsak törvény szabályozza a telepítések és kivágások monitoring rendszerű nyomon követését, s ugyancsak regisztrálni kell a meglehetősen változékony termésátlag és a terméseredmények évenkénti alakulását is.

E feladatok megvalósításának elemi feltétele egy viszonylag pontos szőlő-regiszter megteremtése, melyet az Európai Unió Magyarország számára belépési feltételként megfogalmazott. Az itt ismertetett programrendszer elsősorban a németországi EU-s tapasztalatok felhasználása alapján került kidolgozásra.

A hegyközségek a szőlőültetvények változásának követése során meghatározó szerepet játszanak. A hegyközségek joga ugyanis a borvidéki területeken a telepítési és kivágási engedélyek kiadása. Így egy pontos kiinduló adatbázis megteremtése, majd az arra épülő további folyamatos adatszolgáltatás döntő részben megoldja az EU által szőlőültetvények esetében 10 évenként kötelező felmérések közötti folyamatos és viszonylag pontos kataszteri nyilvántartás feladatát. Hasonlóképpen értékes adatsorokkal rendelkeznek a hegyközségek a szőlő származási bizonyítványok és a bor származási bizonyítványok számítógépes kiadása révén. Az e folyamatok adatainak számítógépes tárolása során keletkező adatbázisok alapján Magyarország szőlő és bormelésének volumene minden eddigi statisztikai közelítésnél jobban becsülhető.

A borvidéki tanácsoknál elhelyezett BORIR programok gyűjtik össze a hegyközségtől lemezen vagy interneten küldött adatokat. A program azonnal felismeri, hogy melyik hegyközség által beküldött lemezzel van szó, s jóváhagyásunk esetén az adott hegyközség adatait automatikusan felfrissíti a legújabb adatokkal. A felgyűjtési folyamat teljesíti a legszigorúbb adatvédelmi elvárásokat is. A borvidéki tanácsokhoz csak a személyi azonosítási lehetőségektől megfosztott, integrált adatok érkeznek be a hegyközségektől.

Az adatok megtekintése és módosítása minden adatállomány esetében egységes. Minden hegyközségi szintű adat megtekintésére külön-külön lehetőség van, bármelyik adatcsoportot, illetve bármelyik hegyközséget választjuk is ki. Ugyanakkor automatikusan elkészülnek a borvidéki összesítő adatállományok is, melyek kényelmes lehetőséget nyújtanak a borvidék szakmai, gazdasági és adminisztratív áttekintéséhez illetve elemzéséhez.

A borvidéki adatok áttekintése, rendezése és kiegészítése után lehetőség van a borvidék adatainak lemeze mentésére és a HNT felé való továbbítására. A feladó és fogadó program a hegyközségnél kidolgozott elvek szerint működik. A borvidékek integrált adatait összegyűjtő NETIR alrendszer a Hegyközségek Nemzeti Tanácsánál kerül telepítésre.

A felgyűjtött adatok az ágazat irányításához és értékeléséhez szükséges adatbázisok megteremtésében játszanak elsőrangú szerepet, beleértve a terméktanács munkájához nélkülözhetetlen információk megteremtését is. Ugyancsak alapvető feladata az így kidolgozott rendszernek a termő kapacitásokra és termelő tevékenységre vonatkozó folyamatos adatszolgáltatás, melynek egy része, egyéb forrásokból származó adatok mellett a BORINFO internetes oldalakon is megjelenik. A BORINFO szerkezeti felépítését a 2. ábrán adjuk közre.

2. ábra

Hegyközségek Nemzeti Tanácsa mutatja be

- a hegyközségek szervezeti felépítését, feladatait
- a Nemzeti Tanács bizottságait, tisztségviselőit és tagjait
- a Borvidéki Tanácsok címet, tisztségviselőit és a hozzá tartozó hegyközségeket
- Borvidékek szerint a szüreti adatokat

Szakigazgatási szervek címét és tevékenységének leírását olvashatjuk itt a

- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
- Hegyközségek Nemzeti Tanácsa
- Országos Borminősítő Intézet
- Magyar Szőlő-Bor Szövetség esetében.

Borvidékek modul mutatja be a borvidék

- területét
- történetét
- talaj és klimatikus viszonyait

Termeszthető szőlőfajták ikon alatt található a borvidékek és bortermő helyek

- ajánlott
- kiegészítő és
- ültetvényes fajtái

Hazai szőlőtermesztés, bortermelés, export, import adatok területi és adat-sorokat szolgáltatnak

- szőlőterület
- szőlőtermés
- bortermelés
- bor és pezsgőexport
- bor és pezsgőimport kategóriákban.

Borminősítés modulban adjuk közre az OBI által, adott években minősített borokat

- termőhely szerint az
- asztali
- táj-
- minőségi és
- különleges minőségű borok mennyiségéről

Borversenyek címszó alatt található eredmények

- név szerint illetve
- eredménypont szerinti rangsorban jelennek meg.

A világ szőlő és bortermelése menüpont

- évenként illetve
- országonként tartalmazza a szőlőterületet, a szőlőtermelést, valamint az export és import adatokat

Oktatás, továbbképzés ikon alatt a

- középfokú szakképzés
- a felsőfokú szakképzés
- a tanfolyamok és továbbképzések lehetőségei tekinthetők át.

Kutatás modul mutatja be a szőlő-bor ágazattal foglalkozó

- kutatóintézeteket
- felsőfokú oktatási intézményeket

Szakirodalom az ágazat két alapvető szakterülete szerint mutatja be a K+F eredményeket, nevezetesen

- szőlészeti szakirodalom
- borászati szakirodalom formájában, ahol az egyes publikációkat név és cím szerint is lehet keresni.

Törvények

Összefoglalja a szőlő-bor ágazatra vonatkozó legfontosabb törvényeket és törvényjavaslatokat

Marketing

A szőlő-bor ágazatban reklámtevékenységgel, értékesítéssel és szolgáltatással foglalkozó Internet-oldalakat gyűjtötte egybe, biztosítva a rákapcsolódás lehetőségét is.

Országjárás

Az egyes borvidékeknél, bortermő helyeknél, illetve borászati rendezvényekhez önállóan kialakított WEB oldalak gyűjteménye

Külföld

A bortermelő országok termelői és kereskedelmi oldalainak gyűjteménye, melynek révén gyorsan eljuthatunk egy kiválasztott régió legérdekesebb szolgáltatóihoz.

A BORINFO a Szent István Egyetem honlapján érhető el a <http://www.kee.hu/borinfo> címen.

2. Win-Peshti

A Magyarországon forgalomba kerülő mintegy 800 növényvédő szer (gomba-, atka-, rovarölő, gyomirtó szerek és a különböző adalékanyagok, hatásfokozó készítmények és más termékek) tulajdonságairól és alkalmazhatóságukról tájékoztat a Win-Peshti program. A Win-Peshti - Windows-os peszticid ismertető program - a Magyarországon engedélyezett növényvédő szerek adatbázisa. Naprakész információkkal szolgál az engedélyezett növényvédő szerekről, de megtalálható benne az időközben visszavont készítmények engedély-okiratainak ismertetése is.

Magyarországon évente körülbelül 50-60 új engedély-okiratot bocsát ki a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Növényvédelmi és Agrár-

környezetgazdálkodási Főosztálya, számosat felülvizsgálnak, módosítanak, kiegészítenek, visszavonnak - mindezeknek a változásoknak gyors követése a nyomtatott formában történő megjelentetésével nehezen valósítható meg. A Win-Peshti CD folyamatosan bővül az új információkkal, és negyedévente megjelenik a legfrissebb változat. Windows 95 vagy ennél fejlettebb változat szükséges a program futtatásához. Kiadója a Nyugat-Magyarországi Egyetem Mosonmagyaróvár Szaktanácsadó és Továbbképző Intézete.

A felhasználóbarát program, amelynek használata minimális számítástechnikai ismereteket igényel csupán, a növényvédelmi problémák megoldásában jelent nagy segítséget, a fenológiához adaptált növényvédelmi technológiák kidolgozásában.

Az engedély-okirat szövegéhez hűen találhatók meg benne az információk, egyidejűleg felhasználva a számítástechnika adta lehetőségeket is. Így a szerekre vonatkozó minden információ (hatóanyag, gyártó cég, munka- és tűzvédelmi iránymutatás, forgalmazási kategória, dózis, technológiai javaslat stb.) megtalálható benne felhasználóbarát bontásban.

Az adatbázisban különböző paraméterek megadása mellett keresni lehet, például:

a) burgonya → burgonyabogár → felhasználható készítmények és alkalmazásuk; (KULTÚRA) (KÁROSÍTÓ)

b) burgonyabogár → burgonya, paradicsom stb. → készítmények (KÁROSÍTÓ) (KULTÚRA)

c) repce → gyomirtó szerek → szerek alkalmazása (KULTÚRA) (SZERTÍPUSOK)

d) X gyártó cég termékei

e) hatóanyag → ezt a hatóanyagot tartalmazó készítmények

A részletes keresés segítségével tetszőleges oszlopokat és sorokat tartalmazó táblázatok állíthatók össze, amelyeket más Windows programok (Excel, Word, PowerPoint) is kezelni tudnak - így tetszőleges megjelenésű táblázatokat lehet előállítani, és egy adott probléma lehetséges megoldásait egyszerűen és áttekinthetően lehet megjeleníteni. Lehetőséget ad ez arra, hogy csoportos szaktanácsadás is folytatható kivetítő, diavetítő, írásvetítő segítségével.

2.1. Kalászos gabonák károsítói

A növényvédelmi szaktanácsadás egyik fontos kérdése a helyes diagnózis megállapítása. Szükségszerű a kórokozó, kártevő gyors és pontos felismerése, hogy ellene hathatós védekezést lehessen foganatosítani. A Nyugat-Magyarországi Egyetem ezért egy olyan diagnosztikai programot fejlesztett ki, amely a kalászos gabonák vírus-, baktérium, gomba és rovarkártevőit mutatja be, több mint száz színes fotóval és részletes leírással. A program segíti a mezőgazdasággal foglalkozó szakembereket, hogy pontosan azonosítani tudják a károsítókat, és ennek alapján hatékony, költségtakarékos és táblára adaptált növényvédelmi technológiát dolgozzanak ki. Dr. Reisinger Péter és Nagy Ida szerkesztette, szerzői: Dr. Fischl Géza és Dr. Kuroli Géza. A programban szereplő fotók szerzői növényegészségügyi és talajvédelmi megyei állomások dolgozói, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet munkatársai.

Ez a kiadvány egy sorozat első tagjaként jelent meg. További növények károsítóit diagnosztizáló (repce, burgonya, napraforgó, cukorrépa stb.) programok jelentek meg a 2000-2001 évek során. Ezek a programok hasznos kiegészítői a Win-Peshti programnak, hogy a helyes diagnosztizálás után, a kórokozó, kártevő biológiájának pontos ismerete mellett a legmegfelelőbb kárelhárítási technológiát javasolhassa a szaktanácsadó.

2.2. Szántóföldi növényfajták adatbázisa

A Szántóföldi növényfajták adatbázisa a Magyarországon szántóföldi termesztésben lévő növényfajokat, növényfajtaikat mutatja be. Részletes leírásokkal, termőhelyi adatokkal, termésátlagokkal, rezisztenciára vonatkozó információkkal segíti a termelőket eligazodni több száz fajta adatai között; így nyújt segítséget, hogy egy adott termőhelyre a legjobb fajtát tudják kiválasztani. Az egyes fajták fogékonysága vagy ellenállósága bizonyos kórokozók ellen fontos kérdés lehet a növényvédelmi technológia kidolgozása során is. Ugyanilyen fontos információkat szolgáltat, ha az egyes termőhelyeken elért eredményeket elemezzük, melynek segítségével egy adott termőterületre a legmegfelelőbb fajtát választhatja ki a termelő. Az OMMI adataira épülő adatbázisnak Dr. Kajdi Ferenc a szerzője, a megjelenés éve 1997.

2.3. Fejlesztések

A mezőgazdasági, növényvédelmi ismeretek egyre gyarapodó ismeretanyagában nagy segítséget nyújthatnak azok az adatbázisok, melyekben naprakészen és könnyen áttekinthető formában nagy mennyiségű információ található. A jövőben ezek mellett a lexikonhoz hasonló adatbázisok mellett meg fognak jelenni olyan tervező programok is, amelyek az összegyűjtött információkat szintetizálni képesek, és a szaktanácsadók döntéseit lényegesen hatékonyabban képesek megalapozni.

3. Farmmenedzsment szoftverek (HKS)

Ebben a részben néhány mezőgazdasági üzemekben használható program kerül bemutatásra. Ezek egyrészt magyarra fordított külföldi termékek, másrészt hazai fejlesztések.

Kezdjük a HKS (HKS Software + Computersysteme GmbH) cég három termékével.

A **HKS-Táblatörzskönyv** program többféle kivitelben kerül forgalmazásra, hogy minél jobban illeszkedjen a különböző üzemméretekhez. Mint elektronikus adatfeldolgozó eszköz a HKS-Táblatörzskönyv gyors és hatásos adatbevitel mellett, egyszerűen elérhető és alakítható értékelési lehetőségeket kínál, amelyek az üzem irányításában, a szaktanácsadásban, a továbbképzésben használhatóvá teszik. A program lehetőséget kínál az üzemben felmerülő tevékenységek, ráfordítások és hozamok rögzítésére és értékelésére. A táblákra vonatkozó műveletek mellett nyilvántarthatók és értékelhetők a raktárban, műhelyben és az üzem más területén végzett tevékenységek. A program nyitott szerkezete lehetővé teszi az adatok importálását és exportálását is. A program funkciói:

- Alapprogram
- Vetésterv
- Alaptrágya felosztás
- Táblamérlegek
- Bonitálás
- Trágya és növényvédőszer mérleg
- Minőségi adatok értékelése
- Fedezeti hozzájárulás
- Gazdaságosság elemzés
- Raktármérleg
- Tábla összehasonlítás

A **HKS-Elfriede** programmal egy tejelő tehenészet komplett vezetését végezheti el. A program mind a biológiai, mind az ökonómiai adatokat kezeli, hasznos információkat szállítva a vezető asztalára. Az adatbevitel a lehető legegyszerűbben történik, nem igényel speciális ismereteket.

Az adatok beírása interaktív módon történik, s a bevitt adatok helyességét a program ellenőrzi bizonyos szempontok szerint. Így a beviteli hibák esélye csökken.

Az üzem kialakításától függetlenül a program minden üzem berendezkedésének megfelelő munkalistát kínál fel. A szabadon definiálható értékelések lehetővé teszik a vezető számára a gyenge pontok felderítését, a

management hibák kiszűrését. A grafikonok áttekinthetővé teszik a listákat. Az értékeléseket tetszés szerint egy állatra, egy csoportra vagy az egész állományra végezhetik el. A program a bevitt adatok segítségével a takarmánygazdálkodás tervezését is segíti. Az alap- és abraktakarmányok fejadagszámításában is használható, abraktakarmány optimalizálást végez. A program lehetőséget ad a tenyésztés tervezésére és nyomon követésére is. A tehenek teljesítmény adataik alapján vehetők tenyésztésbe. A programban a következő fő funkciókat találjuk:

- Ciklusadatok
- Istállóhely foglaltság
- Állat egészségügy
- Munkaterv
- Tehenek adatai
- Tejeladás
- Teljesítmény vizsgálat
- Hízalás, tenyésztés
- Istállókönyv
- Takarmány-optimalizálás
- Értékelések
- Tenyésztési terv

A **HKS-Röfi** tapasztalt sertésenyésztők együttműködésével fejlesztett szoftver, amely német viszonyok között a felhasználó tenyésztő üzemek teljesítményét átlagosan 50 euróval növelte kocánként. Az egyszerű adatbevitel és a sokoldalú értékelési lehetőségek biztosítják az állomány teljes kézbentartását, a termelés gazdaságosságának naprakész ismeretét. A tenyésztést támogató program főbb funkciói:

- Ciklus adatok
- Állapot-listák
- Heti munkaterv
- Törzsadat-listák

- Családfa
- Alom áttekintések
- Munkanapló
- Költségszámítás
- Takarmányadag-számítás
- Raktárkészlet

A következő program teljes egészében magyar fejlesztés eredménye. A fejlesztő a THÁLIA-SOFT Számítástechnikai Kft. A termék neve: „Integrált Mezőgazdasági Információs Rendszer”. A rendszer általános jellemzői:

A programrendszer főbb jellemzői:

- Az egyes modulok közös adatbázist használnak, de külön-külön telepíthetőek
- Központi törzsadat karbantartás
- Több év párhuzamos kezelése
- Az analitikus rendszerek automatikus feladása a főkönyv felé
- Ahol az analitikus rendszerben a főkönyvi kontírozás teljes mértékben nem valósítható meg, ott közvetlen adatátadással - gépi kontírozás útján - történik a kiegészítés
- Felhasználó szintű jogosultságok kezelése

3.1. A program a következő fő funkciókat tartalmazza:

3.1.1. Pénztári modulok

- Házi pénztár analitika
- Számlázási modul
A házi pénztárba befizetendő készpénzes számlák nyilvántartására szolgál. A program kezelője nem tarthatja karban az Ügyfél és Terméktörzset, onnan csak kiválaszthat.
- Felvásárlási jegyek nyilvántartása
Önálló modul; nincs kapcsolódása a többi alrendszerhez.
Saját törzsadatárakat használ.

Pénzügyi modulok

- Számlázás
Folyószámlát érintő számlák felvitele és nyilvántartása. Önálló a pénztári számlázástól elkülönülő automatikus számlasorszámozás.
Funkciói azonosak a pénztári számlázásnál leírtakkal.
- Folyószámla nyilvántartás

3.1.2. Számviteli modulok

- Készletnyilvántartás

Alkalmazható a saját és vásárolt termékek nyilvántartására egyaránt. A saját készletek értékelése elszámolói áron, a vásároltaké súlyozott beszerzési áron történik. A bizonylatok feldolgozása a központban történik azonnali kontírozással, melynek előkészítése a terméktörzsben kezdődik. Itt kódolható a készlet állomány és árkülönbözeti számla valamint a költség nem főkönyvi szám. Az állatkönyvelési funkciók a specialitások miatt külön menüpontokból érhetők el az egyéb készletmozgásoktól.

- Tárgyi eszköznyilvántartás

A rendszer az immateriális javak, tárgyi eszközök és azonnal leírt eszközök nyilvántartását foglalja magában. Törzsadat felvitele során az egyedi katon valamennyi adatának rögzítésére lehetőség van tárgyi eszköz csoportonként a más- más adattartalom miatt. Párhuzamosan vezeti a számviteli és adótörvény szerint elszámolható értékcsökkenést.

- Könyvelés

A rendszerben találkoznak az analitikus rendszerekben felvitt adatok. Itt történik a kész feladások fogadása, valamint a teljes körűen nem kontírozott anyagok kiegészítése, vegyes tételek könyvelése. Az egységes Számlatükör karbantartása csak ebben a modulban lehetséges.

- Menetlevél feldolgozás

A gépjárművek, erőgépek, pótkocsik üzemanyag felhasználásának nyilvántartására valamint vetítési alapok gyűjtésére szolgáló nyilvántartás.

Gazdasági értékelő táblázatok

Az analitikus és főkönyvi adatokból paraméterezéssel állíthatók össze. Valamennyi táblázat éves tervadathoz viszonyítja a tény adatokat és számol viszonyszámokat.

Fajtai:

- Költség nemek alakulása
- Termelési költségek alakulása ágazatonként és gazdaságra összevontan
- Eredményt terhelő tételek
- Hozam -fedezet alakulása

4. Kis- és középvállalkozások közhasznú adatbázisai

A vállalkozói szférában régóta kielégítetlen igény mutatkozik olyan hiteles információs rendszerre, amely segítségével az ügyintézés folyamata felgyorsítható, az igénybe vehető támogatásokról és hitellehetőségekről időben információ szerezhető, és amely segít a területi és ágazati eloszlás szerint képet kapni azokról a projektekről, illetve sikeres pályázatokról, amelyekhez csatlakozni lehet, illetve amelyek eredményeinek felhasználása üzleti lehetőséget kínál. Azonban az irányító szervek is igényelnek információkat a fenti kérdésekben. Olyan szolgáltatási felület kialakítása kívánatos, amelyen keresztül a rendszerhez forduló a kérdéseik döntő többségére kielégítő választ kapjanak.

Elsősorban a kis- és középvállalkozások számára jelent nehézséget a működésükhöz, illetve fejlesztéseikhez szükséges forrásokhoz való hozzájutás. Hasonlóan hátrányt szenved ez a réteg a támogatások megszerzéséért, valamint a nagyobb projektekből való részvételért folytatott küzdelemben. A nagyobb méretű vállalkozások nemcsak a forrásokhoz és lehetőségekhez, de az információkhoz való hozzájutásban is jobb helyzetben vannak, ezért a közhasznú információs szolgáltatások fő felhasználói a kis- és középvállalkozások, illetve az egyéni vállalkozók.

Az adott területen a jelenleg legfejlettebb nemzetközi megoldás az USA kormányzati vállalkozói honlapja az, míg Európában a francia közcélú szolgáltató rendszer az egyik legfejlettebb. A hazai viszonylatban nem vehetők át egy az egyben a fenti rendszerek, hiszen a szolgáltatás nem csupán technikai kérdés. Amíg a fejlettebb országokban a telekommunikációs eszközökön keresztül mind az államigazgatási szférával, mind a pénzügyi szférával sok ügy elintézhető, addig nálunk a rendszer a legtöbb esetben még csak orientál, ügyintézés jelenleg ténylegesen nem végezhető ezen keresztül. Az informatikai rendszerek továbbfejlesztése során Magyarországon is meg kell teremteni a szolgáltatás ilyen irányú kiterjesztésének lehetőségét. A kialakult szolgáltatási hálózatok (MVA, Kamarák, Szakmai szervezetek, stb.) nem rendelkeznek olyan információs háttérrel, hogy betöltenék azt az űrt, ami a rendszerváltás kapcsán az információ-szolgáltatásban keletkezett.

A tartalomszolgáltató feladata mindig a lehető legfrissebb információk összegyűjtését és szolgáltatatható formába történő feldolgozását jelenti. Az értékesítés pedig több csatornán történhet. Egyrészt az INTERNETEN közvetlen hozzáféréssel, másrészt a szolgáltató, tanácsadó cégeken keresztül.

4.1. Hazai közhasznú mezőgazdasági adatbázisok

Az ideális közhasznú agrárinformatikai rendszer teljes körűen kiszolgálja és összeköti az agrárium eddig elkülönült vagy nem összekapcsolt résztvevőit. Összegyűjti, rendszerezi a szaktanácsadási és továbbképzési hálózat, valamint a termelő és kereskedő számára a szükséges információkat, és napi rendszerességgel feltölti a rendszert a szakmai, piaci, szabályozási, EU és egyéb adatbázisokkal.

Az agrár szaktanácsadás, a szakképzés és továbbképzés, valamint a vidékfejlesztés és termék-előállítás új és korszerű EU-konform alapokra helyezése nagymértékű kihívás és feladat ágazatunk irányítása és a szakterület művelői számára.

A felismerés régi, hogy a környező régiókra kiterjedően olyan korszerű, az európai agrárvállalkozási, kereskedelmi és fejlesztési igényeket minden tekintetben kielégítő, közcélú információ-szolgáltató rendszerre van szükség.

A tervezett agrárinformatikai szolgáltatások tartalmi szempontból - az elsődleges mezőgazdasági termelés hagyományos ágazatain túlmenően - a tágabb értelemben vett agrárgazdaság, ill. agrobiznisz legtöbb területére kiterjednek, amelyek közül a legfontosabbak:

- növénytermesztés, vetőmagtermesztés, elsődleges feldolgozás, tárolás;
- kertészeti termelés: zöldség-, gyümölcs-, szőlő- és dísnövénytermesztés;
- agrotechnika: növényvédelem, talajerő-gazdálkodás, öntözés;
- állattenyésztés: szarvasmarha, sertés, baromfi-, juh- és egyéb állattenyésztés;
- agrárműszaki ellátás: mezőgépészet, agrárenergetika, mezőgazdasági építésszet;
- agrárökonómia: agrár-vállalkozásszervezés, számvitel, pénzügy, finanszírozás;
- élelmiszer- és ipari alapanyag feldolgozás: helyi, szövetkezeti, ipari stb.
- agrárkereskedelem: alapanyag-, gép-, és eszközforgalmazás, értékesítés, integráció;
- erdőgazdaság, fafeldolgozás, vadgazdálkodás, halászat;
- környezet- és tájgazdálkodás, komplex vidék- és térségfejlesztés;
- általános és szakterületi EU szakismeretek és dokumentációs szolgáltatások stb.

Az ügyintézés megkönnyítésére egy magyar vállalkozói honlap elkészítése kívánatos, amely - hasonlóan az USA kormányzati vállalkozói honlapjához - az INTERNET technika segítségével teljes körű eligazítást ad, hogy a különböző jellegű problémákkal a vállalkozók hova fordulhatnak. Ennek érdekében:

- teljes körűen be kell mutatnunk az államigazgatás vállalkozásfejlesztést érintő szerveit hatáskör és illetékesség szerint;
- a köztestületek, szakmai- és érdekképviselői szervezetek rendszerét; az ügyintézés módját, az ügyintézési helyszínek és fogadóórák rendjét stb.
- pénzügyi támogatási információs rendszert, amely teljes körűen tájékoz-

tatást ad az egyes tevékenységekhez megpályázható, különböző forrású támogatásokról és hitellehetőségekről. A rendszerben feladat és tevékenység oldalról kell vezetnünk a felhasználót az igénybe vehető támogatáshoz és/vagy hitelhez, módszertani segítséget nyújtva a támogatás megpályázásához.

- A rendszert felkészítjük döntés előkészítő információk szolgáltatására. (A korábban odaítélt támogatások eredményeinek számbavétele, és annak értékelése alapja lehet a támogatási rendszer továbbfejlesztésének.)
- A mezőgazdasági tanácsadók számára; a fentiekén kívül külön adatbázist szükséges, amely aktuális részeit (pénzügyi, tőzsdei, közlekedési, meteorológiai információkat) tartalmazza elektronikusan, másrészt már működő szolgáltatásokból (fajtajegyzék, növényvédő szerek felhasználása, piaci árak, agrárrendtartás stb.) átvehetők,
- Illetve új szolgáltatások kifejlesztésével (mezőgazdasági törvény és rendelet magyarázat, EU csatlakozás mezőgazdasággal kapcsolatos információk) biztosítható.

Az ilyen projektek egyik fontos célkitűzése, hogy intelligens, felhasználóbarát szolgáltatást valósítson meg. A különböző szerkezetű és rendszerű adatbázisok, szakértői rendszerek egységes, a megszokott technikával kezelhető megjelenését és az intelligens, WWW-felületek integrált megvalósítását magas szintű logikai programozási eszközök felhasználásával érhetjük el.

Néhány hazai agrárgazdasági adatokat szolgáltató rendszer már működik. A fő problémát az jelentheti, hogy ezek üzemeltetésének költségeit a szolgáltatások még nem képesek fedezni árbevételek útján. Másrésztől határozott igény mutatkozik ezek mind szélesebb használatára, de számítógép ellátottság, hálózati költségek, egyáltalán a forráshiány a mezőgazdasági kis- és középvállalkozások között nem nyújt fedezetet a rövidtávú piaci alapokra helyezésére a hasonló hazai adatbázisoknak.

1.sz. ábra.

A KKVKA Honlap (<http://kkvka.georgikon.hu>)

5. Növényvédelmi előrejelző rendszer

A szőlő és a gyümölcsstermesztés esetén az évente rendszeresen felmerülő költségek jelentős hányadát a növényvédelemre fordítjuk. Ezek közül is kiemelten fontos a kórokozók és kártevők elleni védelem. Helyes előrejelzések mellett ezek a költségek nagymértékben csökkenthetők. A kártevők és kórokozók fellépésének előrejelzése szoros összefüggésben van az ültetvényben mért mikroklimatikus paraméterekkel. A meteorológiai adatokra alapozottan meg tudjuk határozni a kórokozók fellépésének formáját, a fertőzés erősségének mértékét, valamint a kártevők várható fellépésének idejét. A pontos információk birtokában eldönthető a védekezés szükségessége, az okszerű védekezés időpontja, a megfelelő szer kiválasztása.

A minőség centrikus termesztés alapvető eleme az ellenőrzött környezetkímélő integrált növényvédelem (IPM: Integrated Pest Management) ami kizárólag konkrét, a helyi megfigyeléseken alapszik és figyelembe veszi a káros és hasznos élő szervezeteket. Az integrált növényvédelem nem nélkülözheti a korszerű előrejelző rendszeren alapuló növényvédelmet. A gyümölcs, szőlő, zöldségfélék termesztése során az előrejelzési módszerek alkalmazásával megvalósíthatjuk az okszerű növényvédelmet.

A METOS automata meteorológiai állomás folyamatos adatgyűjtésére alapozott METWIN adatkezelő program, valamint az ehhez kapcsolódó növényvédelmi előrejelző programok együttesen teszik lehetővé, hogy a környezeti tényezők figyelembevételével történő célirányos fertőzés elleni védekezést valósítsunk meg ültetvényeinkben. Ezáltal a fertőzés mértékének függvényében a legcélszerűbb hatásmechanizmusú vegyszer megválasztásával, a védekezés optimális idejében tudjuk a permetezést elvégezni. A meteorológiai állomás különböző szenzorokkal szerelhető fel. Ezek közül a növényvédelmi előrejelzéshez nélkülözhetetlen a levegő hőmérsékletnek, relatív páratartalomnak, csapadéknak és levélfelületi nedvesség időtartamának a mérése. Kiegészítő szenzorokkal plusz információkhoz juthatunk a termesztés technológia tökéletesebb alkalmazásának segítésére, úgymint a globál sugárzás, talaj hőmérséklet, talaj nedvességtartalom, nedves levegő hőmérséklet, légnyomás, szélesebség, szélirány, szél sebességének mérésével.

Az előrejelzést almaültetvényben biztonsággal el tudjuk végezni az alma varasodásra (*Venturia inaequalis*) a Mills féle, vagy a MacHardy féle táblázat szerint az elsődleges és másodlagos levél és gyümölcs fertőzésre vonatkozóan, az almamoly (*Laspeyresia pomonella*), az almailonca (*Adoxophyes orana*) kártevőkre. A meteorológiai adatokból következtethetünk a tűzhalás (*Erwinia amylovora*) fellépésére is. A védekezési időpontok helyes meghatározása előrejelzéssel fontos, mert döntően meghatározza a védekezés hatékonyságát. Ehhez szükséges a kártevők és kórokozók biológiájának ismerete. Például az alma ventúriás varasodása főként csapadékos években okoz kárt. A gomba peritécium formájában tele a leveleken. Az elsődleges fertőzés várható idejének meghatározásához ismerni kell a kórokozó termőtesteinek érési folyamatát és a spórák kiszóródásának időpontját, melyet már március elejétől figyelemmel kísérhetünk. Ehhez 10 mm csapadékra és 2 °C-nál melegebbre van szükség. Az aszkospórák légmozgással terjednek, kiszóródásuk a virágzásig egyre növekszik, majd június végéig fokozatosan csökken. A fertőzés két meghatározó tényezője a hőmérséklet és a levélfelület nedvesség. Alacsonyabb hőmérséklet esetén hosszabb ideig kell a levél felületének nedvesnek lennie, hogy a fertőzés kialakulhasson és fordítva. Az inkubációs idő a magasabb hőmérséklet esetén rövidebb. A konídium képződés a nyár elején a legnagyobb, ősz felé fokozatosan csökken. A konídiumok a fa koronájában eső segítségével terjednek szét, a nemzedékek általában kéthetente követik egymást. Táblázatok segítségével az inkubációs idők meghatározhatók. Ősszel az inkubációs idő hosszabb a hőmérséklet miatt, így a kései szüret előtti fertőzések a tárolóban jelennek meg.

Szőlőültetvényben alkalmazhatjuk a műszeres előrejelzést peronoszpóra (*Plasmopara viticola*), lisztharmat (*Oidium tuckeri*) elsődleges és másodlagos fertőzésére, szürkerothadás (*Botrytis cinerea*) fellépésére vonatkozóan, valamint a kártevők közül a nyerges szőlömoly és az atkák várható megjelenésére.

Továbbá alkalmazható a rendszer még, uborka lisztharmat, burgonyavész, paradicsom peronoszpóra, hagyma peronoszpóra előrejelzésére.

5.1. Eszközök, rendszer elemek

A komplex egység három fő részre bontható:

1. meteorológiai mérő állomás
2. adat továbbító és fogadó egység
3. adatkezelő egység.

A meteorológia állomás megválasztásánál, a felhasználás céljának figyelembevételével három típust ajánlhatunk. A MINI Metos mely négy szenzorral felszerelt (levegő hőmérséklet, relatív páratartalom, csapadék és levélfelületi nedvességmérő), a Metos Compact, mely a standard érzékelőkön kívül az előző fejezetben felsorolt tényezők mérési lehetőségeivel kiegészíthető, valamint a Metos Classic, mely önálló adat kiíróval ellátott pluszként. Mindegyik állomás automata módon gyűjti az adatokat, tárolja azokat (a mért tényezők számának függvényében max. 3 hónapig).

Az adatok továbbítására különböző lehetőségek adóttak:

- A legegyszerűbb és legolcsóbb a közvetlen kapcsolat kiépítése a meteorológiai állomás és a számítógép között (RS 232 csatlakoztatás).
- Lehetséges telefonos modemén keresztül történő adatközlés az állomástól a számítógépre. A Metos adatgyűjtő egységét modemén keresztül kapcsoljuk a telefonos hálózatra és így az adatokat a számítógéphez csatlakoztatott modem segítségével telefonhívás útján tudjuk lehívni.

Ha a közvetlen csatlakoztatás és a telefonos modem hálózat kiépítése sem lehetséges rádió egységen keresztül történő adatközlés kiépítésére van lehetőség, amely költsége és technikai kivitelezése is bonyolultabb az előző kettőnél.

Az adatok kezelését személyi számítógéppel tudjuk elvégezni. A meteorológia adatbázist kezelő Met-Win egy modern Windows alatt futó program, melynek segítségével az adatokat óránkénti, naponkénti, hetenkénti, havonkénti, vagy évenkénti bontásban megjeleníthetjük grafikusán, vagy táblázatos formában a képernyőn, esetleg kinyomtathatjuk. Az adatok további felhasználásra alkalmasak, melyeket a MET9WIN előrejelző program képes feldolgozni. A program az aktuális meteorológiai adatokra alapozottan különböző modellek felhasználásával prognosztizálja a kórokozók, kártevők fellépését. A meteoroló-

giai adatokból képzett előrejelzést a számítógép, modem segítségével automatikusan fax formájában a gazdának visszajuttatja. Erre a faxlapra a szaktanácsadó bármilyen plussz üzenetet, információt ráírhat.

Az egyéni rendszerek kiépítésén túlmenően lehetséges hálózatok létrehozása is, melyben az adatkezelő, prognosztizáló programok költségeit, annak üzemeltetését, fenntartását a rendszer tagok közösen fedezik. Ez a rendszer alkalmas egy szakmai intézményhez (Kutatóhely, Egyetem, Szakiskola, Szaktanácsadó) kötődő szaktanácsadás konkrét igényekre alapuló kielégítésére is. Egy ilyen modell háló a következő elemekből áll:

6. A szaktanácsadók nyilvántartó rendszere

Szaktanácsadói névjegyzék. A törvénymódosításhoz kapcsolódóan 2000. első negyedévében elkészült a szaktanácsadók nyilvántartó rendszere.

A szaktanácsadói névjegyzék adattartalmát a 95/99 XI.05. FVM rendelet tartalmazza (a rendelet 1. sz. melléklete). Az előző állapotokhoz képest gyökeres változás állt be két területen is. A szaktanácsadók nyilvántartása eddig cégek szerint történt, ezen túl pedig személyek szerint kell vezetni. A második terület, ahol jelentős változás állt be, az a szaktanácsadók minősítése. Mindenki évente 100 pontot szerezhet, melynek egy részét az FVM Hivatal adja a tanácsadó éves munkáját értékelve ezzel. A pontok másik része a kötelező továbbképzésen szerzett ismeretek ellenőrzéséből adódik. Ezek azok a követelmények, amelyeket a program fejlesztése kapcsán figyelembe kellett venni.

Az elkészült program lehetőséget biztosít a rendelet megfogalmazása szerinti adatfelvételre, karbantartásra, lekérdezésre. Lehetővé teszi a szaktanácsadók minősítésével kapcsolatos adatok rögzítését.

A névjegyzék bővülése az FVM-ben történik több munkahelyen, amelyek közül egy elbírálja a benyújtott kérelmeket, a többi pedig adatfelvételt végez. A következő ábra az adatfelvételi képernyőt mutatja:

A program biztosítja több munkahelyről az adatok, jogosultsági szintekhez kötött, lekérdezhetőségét is. A lekérdezésekre szolgáló képernyőt megnézve láthatjuk a lehetőségek sokféleségét:

A keresőkérdeket egyszerű kattintásokkal lehet összeállítani. A fenti példa a növénytermesztéssel foglalkozó agrármérnök végzettségű szaktanácsadók listáját mutatja. A találatok száma 51. A táblázatban látható listát exportálhatjuk a Microsoft Excel programjába is.

A fenti funkciók az FVM munkatársai számára jelentenek hasznát a szaktanácsadók adatainak kezelésében. A szaktanácsadók és az FVM Hivatalok számára a program egy másik lehetősége bír jelentőséggel. Mivel a névjegyzék nyilvános ezért a külvilág számára is elérhetővé kell tenni az adatok egy részét. Ezek a nyilvános adatok az Interneten keresztül érhetők el a kkvka.georgikon.hu címen.

Ezen a WEB oldalon az „AGRÁRINFO” menüponton belül a szakértők és szaktanácsadók névjegyzéke pont alatt található a 2000-ben regisztrált tanácsadók névjegyzéke.

A „megyelistát kérek” gombra kattintva választhatunk a tizenkilenc megye és Budapest közül.

A megye kiválasztása után megkapjuk a szaktanácsadók listáját, a publikálásra engedélyezett adatokkal.

7. A Tangazdaságok és Bemutató üzemek adatainak feldolgozó rendszere

A szaktanácsadással kapcsolatos támogatási jogcímek adatainak nyilvántartását a SZAKI 3.0 program végzi.

A pályázati adatok, amelyeket egyszerre több gépről módosíthatunk, lekérdezhetünk, Interbase 5.6 SQL szerveren találhatók.

Az agrártámogatások rendszerében figyelemre méltó kísérlet történt a 2000-es évben. A fent nevezett két támogatási jogcím esetében az írásos pályázati anyag egy részét elektronikus formában (Excel táblázatokban) is mellékelni kellett. A tangazdaságok esetében ez kötelező volt, míg a bemutató üzemeknél csak egy lehetőség.

A beküldött táblázatok adatait egy adatbázisban kellett összesíteni, további feldolgozási igények miatt. Az adatbázis kezelő program feladata az adatok rendszerezett tárolásán kívül, megfelelő listák előállítását a pályázatok értékelésének segítésére, valamint a pályázatok további „élete” során keletkező adatok tárolása.

Érdekes volt látni az egyértelműre tervezett táblázatok kitöltését. A tangazdasági pályázók 20 %-a hibásan töltötte ki az Excel táblázatokat. Több mint 40%-a a pályázatoknak tartalmilag hibás volt. Ha ehhez hozzátesszük, hogy tangazdasági pályázatokat csak oktatási intézmények nyújthattak be, elég meglepő az eredmény. Ezek a tények jelentősen hátráltatták a pályázatok feldolgozását. A bemutató üzemi pályázatok adatfelvitelét az FVM Műszaki Intézete végezte, így a táblázatok feldolgozásával kevesebb probléma adódott. Ezek az adatok azt mutatják mindkét félnek, a pályázatok kiíróinak és a pályázóknak is, fejlődniük kell. A kiíróknak még egyértelműbben, egyszerűbben kell fogalmazniuk. A pályázóknak pedig jobban kell ügyelniük a táblázatok kitöltésére, megfelelő módon használva az informatikai eszközöket, figyelve a formai és tartalmi követelményekre.

Az Excel táblázatok feldolgozása után a program kereső moduljára a főszerep, ahol a különböző állapotú pályázatokat listázhatjuk ki legfontosabb adataikkal. A kapott listában való gyors tájékozódást kereső funkció segíti. A gyűjtött adatok Excel táblázatba exportálhatók, ahol további számításokat, rendezéseket végezhetünk rajtuk.

Kettőt kattintva egy pályázatra lehetőségünk van módosítani a pályázat minden adatát. Az adatok nagy száma miatt szükséges volt csoportosítani őket. A képernyő maszk mutatja a logikailag összetartozó adatokat:

Az egyes módosítható adatfélések közül kiemelném a pályázathoz kapcsolódó adatokat. Látható, hogy az egyes módosítási időpontok tárolásra kerülnek a módosító személyével együtt.

8. Állattenyésztési adatbázis

8.1. Állattenyésztési Adatbázis Interneten

Az információs rendszer az Információs Infrastruktúra Fejlesztési (IIF) Program Koordinációs Iroda és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával készült a 90-es évek közepétől. A rendszer tartalmazza a Magyarországon tenyésztett ló, szarvasmarha, sertés, juh tyúk, lúd, kacsa és pulyka fajok legfontosabb jellemzőit, a magyarországi törzstenyészetek és a régió termelő üzemének paramétereit. Az egyes fajták esetén nyilvántartott információk: fajtaleírás, létszám adatok, szaporulati mutatók, termelési paraméterek, a fajta jelenlegi helyzete, alkalmazott tenyésztési eljárások. Az adatbázis fajonként a tenyésztett fajtától függően 4-20 évre visszamenőleges idősort tartalmaz. Az adatbázis 8 faj körülbelül 250 fajta adatát tartalmazza. Így például a sertésre 20 éves, míg juhra 4 éves idősort tartalmaz. A rendszer karbantartására a projekt befejezése óta forrás hiányában nem került sor, így az adatok egy része nem aktuális, illetve korábbi évekre vonatkozó adatokat tartalmaz.

Az adatbázisfejlesztés az Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program támogatásával 1992-ben kezdődött. A rendszer első verziója az IIF előírásait figyelembe véve elsősorban az X.25 hálózati szolgáltatásra készült. Az X.25 hálózati szolgáltatás felhasználói interfészének karakterorientáltsága nem nyújthatta azt a minőségű szolgáltatást, melyet a második generáció elkészülte jelentett. A rendszer második generációjának kidolgozása az NIIF és a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával készült az INTERNET WWW-szolgáltatás előnyeit kihasználva. A WWW szerver mellett az adatbázis átkerült egy Windows NT SQL-szerverre. A képeket, videofelvételt, hanganyagot tartalmazó WWW-szerveren működő információs rendszerből közvetlen linkek alapján történhet a relációs adatbázis lekérdezés, melynek eredményei a WWW klienseken tekinthető meg.

8.2. Az adatbázis célja

Az adatbázis szolgáltatás célja az NIIF pályázati kiírásával összhangban az, hogy az állattenyésztési területen a DATE Állattenyésztési Tanszékének oktatási, kutatási profiljába eső fontosabb állatfajokról, őshonos magyar fajtákról olyan adatbázist építsen és szolgáltatson, amely oktatási, kutatási, szaktanácsadási célokra alkalmazható és az IIF közösség számára LAN, WAN hálózatokból elérhető.

8.3. Az információk forrása

Az adatbázis különböző forrásokból származó információkat tartalmaz. A DATE Állattenyésztési Tanszéke adatbázis építésben résztvevő oktatóinak oktatási, kutatási eredményeit, tapasztalatait és termelési tevékenységek üzemi adatait tartalmazza.

A különböző fajtajellemzők leírása az oktatók munkája, így a származás, küllemi leírás, felhasználás, tenyésztés, a helyzet jellemzése részben kutató munka eredménye.

Az üzemi adatok az adatbázis gyűjtésbe bevont adatszolgáltató gazdaságoktól és intézményektől származnak.

8.4. Az adatbázisban tárolt adatok köre

Országos szinten legfontosabb törzs- és ellenőrzött tenyészetek adatai kerültek az adatbázisba. Ebben a körben az adatgyűjtés az országosan meghatározó, legjellemzőbb tenyészetekre terjedt ki. Az adatbázis üzemi adatai tartalmazzák a Hajdú-Bihar megyei üzemek adatát, ahol rendelkeztek a kért adatokkal. Az adatbázisban tárolt rekordok száma kb. 15-20 ezer.

8.5. Az információs szerver tartalma

Az állattartással kapcsolatos információs rendszerünkben a DATE Állattenyésztési Tanszék oktatói által összeállított SERTÉS, JUH, LÓ, SZARVASMARHA, és BAROMFI fajokra vonatkozó tenyésztési információcsoport található. Az információs rendszer fizikailag a WEB szerveren tárolt hypertext és hozzá kapcsolt multimédia elemekből áll, másrészt pedig relációs adatbázisban tárolt adatokat tartalmaz.

Az információs rendszer a <http://www.date.hu/info/animaldb/> címen indítható.

Az induló oldal az 5 állatfaj képének megjelenítését tartalmazza, ahol kiválasztható a megtekinteni kívánt faj, illetve információ csoport. A faj kiválasztását követően tekinthetők meg a fajon belüli fajták leírása (pl. származás, értékmérő tulajdonságok, küllem, felhasználás és a fajta képviselőjét ellátó fajta egyesület, illetve egyéb információk).

A másik információs csoportba a fajra vonatkozó általános ismertetés található. Így pl. szarvasmarha esetében a standard laktációs termelés adatai, a faj hazai általános helyzete, várható tendenciák. Baromfi esetében pl. részletes tartástechnológia kerül ismertetésre.

A rendszer 3. információs csoportjában képek, hanganyagok és video felvételek találhatók.

Az adatbázis lekérdezés az induló oldalról, illetve a faj kiválasztását követően a fajra vonatkozó információ csoport oldalról is elérhető. A relációs adatbázisban tárolt adatok, (amely Microsoft SQL szerveren található). A juh, sertés, szarvasmarha, ló, tyúk, kacsa, lúd, pulyka fajra vonatkozó numerikus adatok érhetők el. A lekérdezés paramétere a fajta, szempont, üzem és év jellemző lehet. A megadható paraméterek listából választhatók ki.

A fajokon belül több fajta leírása és termelési paraméterek, törzstenyészetek ismertetése szerepel.

9. Tájékoztató az FVM-hez kapcsolódó kutatóintézetekről

9.1. Kisállattenyésztési Kutató Intézet

Tartalomjegyzék :

- Baromfitenyésztés
- Génmegőrzés
- Méhészet
- Nyúltenyésztés
- Takarmányozás

A fenti témakörök az Interneten a www.katki.hu web lapon elérhetők !

9.1.1. Baromfitenyésztés

Kutatási témák

1997.

- A termékenység citogenetikai hátterének vizsgálata és javításának lehetőségei kromoszóma vizsgálatokkal
- Csirkekímérák előállítására irányuló embrió manipuláció

1996.

- A termékenység citogenetikai hátterének vizsgálata és javításának lehetőségei kromoszóma vizsgálatokkal
- Csirkekímérák előállítására irányuló embrió manipuláció

1995

- A korai embriófejlődés intenzitásának, mint korai szelekciós paraméternek a vizsgálata a baromfifélék nemesítésében való felhasználás szempontjából
- A termékenység citogenetikai hátterének vizsgálata és javításának lehetőségei kromoszóma-vizsgálatokkal

9.1.2. Génmegőrzés

A Génmegőrzési osztály létrehozásának indoklása, szükségessége és feltételei a Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézetben

1. A KÁTKI Génmegőrzési osztály megalakításának indokai

A Kisállattenyésztési és Takarmányozási Kutatóintézet - hagyományainak megfelelően - meghatározó szerepet játszik a háziállatok génmegőrzésének magyarországi programjában. Az intézet a méh-, nyúl- és baromfitenyésztési, fajtafenntartási és kutatási feladatok ellátása mellett - e fajokat érintő, egyre több fajtára kiterjedő génmegőrzési tevékenységet végez.

A KÁTKI 1995-től tagja a haszonállatok génmegőrzésének nemzetközi képviselőjére alakult Rare Breeds International tudományos szervezetnek, mely dr. Szalay Istvánt a tanácsadó testületébe választotta. A KÁTKI és személy szerint dr. Szalay István 1994 évtől bekapcsolódott, a FAO Kelet- és Közép-európai háziállat-génmegőrzési programjának munkájába, mint a FAO római központja által kijelölt magyarországi koordinátor. A KÁTKI mindkét vonatkozásban - az intézményi kereteken túl is - fontos szerepet vállal a térség génmegőrzési tevékenységének összehangolásában és a hazai génmegőrzési program nemzetközi képviselőjében.

Ezen tevékenység intézeti koordinálása, a külföldi szervezetekkel való folyamatos kapcsolattartás, továbbá a génmegőrzési tevékenység fejlesztése és első-sorban a meglevő baromfi-génbanki állományok gazdasági hasznosításának elősegítése indokolta, hogy a KÁTKI új kutatási osztályként egy Génmegőrzési osztályt hozzon létre, mely a jelenlegi szervezeti keretek között az intézet fent vázolt, génmegőrzéssel kapcsolatos korábbi és új feladatait nemzetközi szinten is magas színvonalon képes ellátni.

2. A Génmegőrzési osztály helye a KÁTKI szervezetében

A Génmegőrzési osztály a KÁTKI jelenlegi négy kutatási osztálya mellett, azokkal egyenrangú kutatási és tenyésztési osztályként működik.

Vezetője: Dr. Szalay István igazgató

3. A Génmegőrzési osztály feladatköre és tevékenysége

Szerződéses feladatok

- A magyar őshonos tyúkfajták a baromfi fajtagyűjtemény fajtafenntartó tenyésztése, (FM és OMMI megbízás).
- Kappan és levestyúk program végzése (OMFB téma).
- Biocsirke tenyésztéssel kapcsolatos kutatások (folyamatban levő külső megbízás).

Tenyésztési feladatok

In situ génbankok kialakítása: tyúk (magyar őshonos és honosult kettőshasznosítású fajták) pulyka (réz, bronz) és gyöngytyúk (3 színváltozat).

Kutatási feladatok

- Ex situ génbankok kialakíthatóságának tanulmányozása baromfinál: ivarsejt (spermium, petesejt) embrió, DNS, sejt- és szövettenyészet.
- Új technikák és tenyésztési módszerek kidolgozása és adaptálása a génmegőrzési tevékenység hatékonyságának növelése céljából.
- A környezetbarát állattenyésztés tenyésztéstechnológiai feltételrendszerének vizsgálata.
- Speciális programok kidolgozása a génbanki állatállományok gyakorlati hasznosítására.

Egyéb feladatok

- A KÁTKI feladatok ellátása a FAO CDAD (Háziállatok Genetikai Diverzitásának Megőrzése) c. programban.
- A KÁTKI képviselője a Rare Breeds International génmegőrző szervezetben.
- KÁTKI őshonos fajtagyűjtemény és bemutató állomány tartási feltételeinek kialakítása.
- A génmegőrzés hazai számítógépes adatbankjának létrehozása.
- A KÁTKI mint tenyésztő szervezet képviselője a járszági háztáji baromfi-programban (Háztáji Tyúktenyésztők Országos Egyesülete, Jászberény).
- Részvétel a Kisállattenyésztők Gén- és Fajtamegőrző Egyesületének megszervezésében.

- A KÁTKI Gödöllői New Hampshire és Gödöllői Fehér Plymouth tyúkfajtákra vonatkozó tenyésztő szervezeti tevékenységének végzése.
A KÁTKI Génmegőrzési Osztálya 1995. december 1-i hatállyal hivatalosan megalakult.

9.1.3. Méhészet

A mézelő méh gyakorlati tenyésztésének hazánkban jelentős hagyományai vannak. Szervezett, tervszerű és országos méretű méhtenyésztés azonban a faj sajátosságai és a tenyésztés szervezési nehézségei miatt mind ez ideig nem folyt.

A méhgenetikai kutatások új területét jelentik a méh tenyésztésének. A hazai méhállomány teljesítőképességének növelését a krajnai fajta folyamatos javításán túl a korszerű tenyésztési módszerek jelentenék. A méh szaporodási sajátosságai és igazán megbízható pároztató állományok létesítésére alkalmatlan földrajzi adottságaink folytán az apai származás nyomon követése és ellenőrzése nálunk csak a méhanyák mesterséges termékenyítése révén valósítható meg.

Az eddig végzett kutatásaink és a tárgyi feltételek biztosítása révén lehetővé vált, hogy meginduljon honi viszonyok között is a genetikai munka.

Jelen összeállítás ehhez kíván alapot nyújtani, amelyet elsősorban kutatóknak, de a faj biológiai sajátosságai iránt mélyebben érdeklődő gyakorló méhészeknek is szánunk.

A méhgenetikai fejezet részletesen tárgyalja a témakör jelentős irodalmát.

A második részben a gyakorlati méhtenyésztés legfontosabb ismereteit foglaltuk össze.

A méhgenetika részletei iránt érdeklődőknek jó tájékoztatást ad a 162 irodalmi forrást megjelölő jegyzék.

9.1.4. Takarmányozás

A következő témakörök részletezését szintén a www.katki.hu web helyen olvashatjuk.

- A baromfi fontosabb takarmányai
- A baromfi takarmányozása
- A baromfitakarmányozás módszerei
- A lipidperoxidáció fokának és egyes antioxidáns enzimek aktivitásának
- változása a korai posztnatális fejlődés során házityúk és lúd
- vérében és májában
- A nyúl fontosabb takarmányai
- A takarmányozástan legfontosabb fogalmai
- A vérplazma és a máj E-vitamin tartalmának változása a korai
- posztnatális fejlődés során házityúkban és lúdban
- Baromfi tápanyag- és energiaszükséglete, takarmányozási igénye
- Mikor és hogyan alkalmazzunk vitaminkiegészítést
- Nyulak takarmányozása
- Nyúltakarmányozási módszerek
- Nyúl tápanyag- és energiaszükséglete, takarmányozási igénye
- Takarmány kiegészítők

9.2 A Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutatóintézete

A Földművelésügyi Minisztérium által 1949-ben létesített Mezőgazdasági Kutatóintézetet 1953 óta a Magyar Tudományos Akadémia kutatóintézeti hálózatához tartozik.

Az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézetének kutatási koncepciója a magyar mezőgazdaság és a nemzetközi agrárkutatás prioritásainak megfelelően változott az elmúlt fél évszázadban. A múlt század közepén a gabonatermelés növelése volt az elsőrendű célkitűzés, hiszen a második világháború után mintegy két évtizeden keresztül Magyarország búzabehozatalra szorult. A mennyiségi koncepció elsődlegessége azonban egészen a nyolcvanas évek közepéig tartott a kedvező gabonaexport miatt.

Martonvásár kutatási stratégiája először a hetvenes évek elején módosult jelentősen, amikor elkészült Európa egyik legnagyobb és legkorszerűbb fitotronja, ami a növénynemesítéshez kapcsolódó alapkutatásokra, valamint az alkalmazkodóképesség vizsgálatokra adott kiváló lehetőséget.

A tudományos koncepció újabb átalakítását a rendszerváltás és az MTA reformja tette lehetővé a kilencvenes évek első felében. A globalizálódó világ kihívásaival szembenező fiatal kutatói generáció együtt alkalmazza a molekuláris genetikai és klasszikus növénynemesítési módszereket az új genetikai források létrehozására, jellemzésére és nemesítési alkalmazására. Általánossá váltak a biotechnológiai kutatások a szövettenyésztés, a molekuláris marker szelekció felhasználásával. A molekuláris géntérképezéssel agronómiailag fontos tulajdonságok lokalizálása történt a növénynemesítési laboratóriumokban. Ezen eredményeket a világ vezető tudományos folyóirataiban publikálták a martonvásári kutatók. Ismét megindultak a több évtizede abbamaradt génbanki kutatások. A környezeti stresszrezisztencia vizsgálatok kiteljesedtek az új molekuláris kutatási módszerekkel. Előtérbe kerültek a gabonafélék minőségi tulajdonságainak technológiai kutatása mellett a biokémiai és genetikai vizsgálatok, különös tekintettel a régi magyar fajták speciális minőségének jellemzésére, és nemesítési átvitelére a mai korszerű fajtákba.

A világ agrárkutatása nemcsak a növények termésének növelését, a természetstabilitást és a minőség javítását tartja szem előtt napjainkban, hanem legalább ilyen jelentős a mezőgazdasági termelés, valamint a természet közti egyensúly fenntartása, a termelés fenntarthatóságának biztosítása is. A jövőben csak azok a termelők számíthatnak tartós piacra, akik a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő mezőgazdasági technológiákat használják, megóvják a talajokat, az élővizeket a káros szennyeződésektől és egészséges, szermaradványoktól, és toxinoktól mentes, jó beltartalmi értékű élelmiszert állítanak elő. Ezt szolgálják Martonvásáron a különböző terméstechnológiai kutatások, a Györfy akadémikus által megkezdett, több mint négy évtizedes múltú visszatekintő tartamkísérletek, melyek eltérő trágyázási és vetésforgó rendszerekben vizsgálják a talaj állapotát, elsődlegesen a tápanyag szolgáltató képességét.

Az ökológiai kutatások előtérbe kerülésével új kutatási programokat indítottak a martonvásári kutatók a fitotronban a globális klímaváltozás tanulmányozására. A légkör összetétel megváltozásának tendenciáját követve a kutatók választ keresnek a termesztett növényekre gyakorolt élettani, biokémiai, genetikai és agronómiai hatásokra, a növényi egyedfejlődés modellezésével prognózisokat alakítanak ki a jövőbeni tendenciák előrejelzésére. A talajok savanyodása vagy a különböző sófelhalmozódások olyan növények nemesítését igénylik, melyek képesek a megváltozott talaj pH mellett is megfelelő fejlődésre.

Az elmúlt években újrafogalmazott martonvásári tudományos stratégia így többirányú kutatási program megvalósítását tűzte ki célul. Ez egyrészt alapozódik a több, mint fél évszázados múltú visszatekintő martonvásári nemesítési és genetikai alapanyagra, melynek fejlesztéséhez a korábbi klasszikus módszerek mellett a legújabb biotechnológiai eljárásokat alkalmazzák. Másrészt a martonvásári kutatók a környezet és mezőgazdaság optimális kapcsolatának kialakítását kívánják elérni a fenntartható mezőgazdaság legfontosabb kérdéseinek megválaszolásával.

Az itt folyó szerteágazó munka eredményeiről a munkatársak 14 doktori, 58 kandidátusi disszertációban, több mint 2700 magyar, angol, orosz és német nyelven írott szakcikkekben számoltak be, illetve 100-nál több szabadalmi bejelentést tettek, melyek döntő többsége ma is oltalom alatt áll.

Az intézet eredményes nemesítői munkáját jelzi, hogy az elmúlt évtizedekben több, mint 130 kukoricahibrid kapott állami minősítést, s közülük 30 jelenleg is köztermesztésben van. Az őszi búza nemesítési programnak köszönhetően 45 fajta szolgáltatta a hazai mezőgazdaság érdekeit, közülük 24-et még ma is nagy területen termesztenek. A kutatók jelentős szerepet vállaltak és vállalnak ma is a felsőfokú graduális és posztgraduális oktatásban. Kihelyezett Gabonatermesztési és Nemesítési Tanszék működik a Szent István Egyetem Mezőgazdasági- és Környezettudományi Karának, Produkciobiológiai Tanszék a Veszprémi Egyetem Georgikon Mezőgazdaságtudományi Karának és Gabonatermesztési Tanszék a Debreceni Egyetem Mezőgazdaságtudományi Karának keretében Martonvásáron.

<http://www.mgki.hu/inst/wheat/nindex.html>

9.3 Az FVM Műszaki Intézet

Az Intézet a mezőgazdaság gépesítését előrevivő műszaki és technológiai kutatásokkal illetve fejlesztésekkel foglalkozik. Tevékenységi körébe tartozik: mezőgazdasági gépesítési alap- és alkalmazott kutatások végzése; a mezőgazdasági műszaki fejlesztési tervek, koncepciók készítése; a mezőgazdaság technikai felszereltségének értékelése, elemzése, fejlesztési irányok meghatározása; növénytermelési és állattartási technológiák műszaki és ökonomiai megalapozása, tervezése, fejlesztése; a géphasználat és a gépüzemeltetés szervezési és gazdálkodási összefüggéseinek kutatása; gépesítés-ökonómiai kutatások, elemzések, értékelések végzése; a mezőgazdasági energiagazdálkodás korszerűsítése, a megújuló energiák kutatása; a gépesítés és környezet kölcsönhatásának értékelése; a termelési hatékonyságot növelő mérési, műszerbeszerzési és automatizálási feladatok megoldása; a munkabiztonság fejlesztése a mezőgazdaságban.

Cím: FVM Műszaki Intézet 2100 Gödöllő, Tessedik S. u. 4.
Telefon: (28) 420-644 - Fax: (28) 420-960
Email: fmmi@mail.elender.hu

Az FVM Műszaki Intézet a gépfejlesztések megalapozása és a gépek tesztelése céljából 1997-ben közhasznú társaságot alapított. A Kht. tevékenysége: mezőgazdasági gépek kísérleti fejlesztése; gépvizsgálatok végzése, gépek minősítése, tesztelése; szakvélemények összeállítása; termelési technológiák kidolgozása és vizsgálata; műszaki ellenőrző mérések elvégzése, dokumentálása; fárasztópályás tartampróbák lefolytatása;

műszaki állapotfelmérés, értékbecslés;
biotechnológiai és környezettechnikai eljárások eszközrendszerének kialakítása;
a gépek tartósüzemi megfigyelése és értékelése;
műszaki és technológiai tanulmánytervek készítése;
műszaki fejlesztési pályázatok összeállítása, menedzselése;
szakmai kiadványok, folyóirat készítése;
szakmai rendezvények, bemutatók szervezése, lebonyolítása;
műszaki szaktanácsadás.

Cím: FVMMI GM Gépmínősítő Kht. 2100 Gödöllő, Tessedik S. u. 4.
Telefon: (28) 420-644 - FAX: (28) 420-960
Email: mgiqtest@mail.elender.hu
<http://www.agroinform.hu/fvmmi/>

10. Tájékoztató az FVM-hez kapcsolódó intézetekről (OMMI, OÁI, OÉVI)

10.1 Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet (OMMI)

Az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet tevékenységében évszázados múltú intézmények örökségét folytatja, azzal az elkötelezettséggel, amit a magyar agrártársadalom elvárhat a jövőért felelősen gondolkodó, a fejlődést szolgáló szakembereitől.

Az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet /OMMI/ országos hatáskörű állami szakigazgatási intézmény, államigazgatási költségvetési szerv, amely több mint egy évszázada működő minősítő és hitelesítő intézmények jogutódjaként folytatja munkáját.

Kijelölt hatóságként - (national designated authority) az OMMI feladata a növény- és állatfajták állami elismerésével (nemzeti fajtajegyzékre vételével), a vetőmag és szaporítóanyag vizsgálatával, minősítéssel, certifikációval és felügyelettel kapcsolatos hatósági feladatok, az állattenyésztés szakhatósági, továbbá a takarmányminősítéssel kapcsolatos tevékenység ellátása.

Az OMMI képviseli Magyarországot a kormányközi és a nem kormányközi nemzetközi szakmai szervezetekben, kiadja és honosítja a nemzetközi származási igazolványokat, résztvesz a szakmai módszerek, vizsgálati metodikák hazai és nemzetközi fejlesztésében.

Az intézet feladatait három igazgatóság alá tagozódó főosztályi és felügyelői hálózaton keresztül, budapesti központja, továbbá területi egységei útján látja el, amelyek a következők:

- növényfajtakísérleti állomások,
- területi vetőmagfelügyelőségek,
- Fajtakitermesztő Állomás,
- vegetatív szaporítóanyagokat ellenőrző főfelügyelők,
- állattenyésztési teljesítmény vizsgáló állomások,
- állattenyésztési főfelügyelők,
- Központi Laboratórium és a
- Gazdasági Igazgatóság szervezeti egységei.

Szakmai feladatait, a növényfajták állami elismeréséről, valamint a vetőmagvak és vegetatív szaporítóanyagok előállításáról és forgalmazásáról szóló 1996. évi CXXXI. sz. törvény, az állattenyésztésről szóló 1993. évi CXIV. sz. törvény, továbbá a takarmányok előállításáról és forgalmazásáról szóló 1995. évi XCII. sz. törvény alapján látja el, az alábbi szakfeladatoknak megfelelően: Új növényfajták állami elismeréséhez szükséges vizsgálatok a fajta UPOV (új Növényfajták Oltalmára Létesült Nemzetközi Szervezet) szerinti tulajdonságainak és gazdasági értékének megállapítására.

Szántóföldi, kertészeti vetőmagvak, előállításának ellenőrzése, minősítése, fémzárolása, fajtaazonossági vizsgálata.

Szőlő, gyümölcs, dísznövény és erdészeti szaporítóanyagok ellenőrzése, minősítése és certifikációja; a törzsültetvények és faiskolák engedélyezése.

Az új növényfajták elismeréséhez és a vetőmagvak minősítéséhez szükséges növénykórtani és magkórtani vizsgálatok végzése.

Állattenyésztési hatósági és tenyésztésszervezési feladatok.

Takarmány és laborminősítési, engedélyezési, laborellenőrzési és zárszolgálati hatósági feladatok

Mint kijelölt hatóság ellátja a nemzetközi szerződésekkel és az akkreditációval rábízott feladatokat.

Ellátja a géntechnológiai úton előállított szervezetek engedélyezését végző bizottság titkársági feladatait.

Hatósági és egyéb megkeresésre szakértőként jár el.

10.2. Országos Állategészségügyi Intézet (OÁI)

Az 1928-ban dr. Manninger Rezső javaslatára alapított Országos Állategészségügyi Intézet országos jelleggel állategészségügyi szolgálatot lát el.

Tevékenységi körei:

- járványos (egzotikus) és egyéb gazdasági jelentőségű állatbetegségek teljeskörű diagnosztikai vizsgálata
- a vizsgálatokhoz szükséges diagnosztikumok előállítása, beszerzése
- járványmegelőző figyelőrendszer kidolgozása és működtetése
- referencia laboratóriumi feladatok ellátása
- a fertőző, a parazitás, az egyéb gazdaságilag jelentős betegségek és a zoonózisok nyilvántartása, értékelése
- állategészségügyi felügyelet által megrendelt diagnosztikai vizsgálatok
- állategészségügyi intézmény-szakértői és szaktanácsadói tevékenység
- az oktatásban, a továbbképzésben, a szakirányú kutatásfejlesztésben és a környezetvédelemben való közreműködés
- a földművelésügyi miniszter által meghatározott állatbetegségek laboratóriumi diagnosztikai módszereinek nemzetközi előírások szerinti meghonosítása, elterjesztése és tesztelése.

Az Intézet elérhetőségei:

Telefon: 460-6300

Fax: 252-5177

Email: web@indigo2.oai.hu

Cím: 1581 Bp. 146., Pf. 2.

10.3. Országos Élelmiszervizsgáló Intézet (OÉVI)

Az Országos Élelmiszervizsgáló Intézet (a továbbiakban: OÉVI) meghonosítja és elterjeszti a nemzetközi élelmiszer-vizsgáló módszereket, működteti a hazai és nemzetközi előírásoknak megfelelő élelmiszer-ellenőrzési, így maradékanyag (reziduum), toxikológiai és radiológiai figyelő rendszert (monitoring), hazai és nemzetközi referencia laboratóriumi tevékenységet végez, valamint laboratóriumi szakterületén - az állomási laboratórium hasonló tevékenységét illetően - szakértői intézményi feladatokat lát el;

Országos Élelmiszervizsgáló Intézet
Budapest, IX. Mester utca 81.
Postai cím: H-1465 Budapest, 94. Pf. 1740.
Központi telefon: (1)456-3010
E-mail: oevi@oai.hu Központi fax: (1)215-6858

11. Földügyi információs rendszerek

11.1. TakarNet

A TakarNet országos földhivatali számítógépes hálózat használata, a földhivatali adatok on-line távoli elérése iránt igen nagy az érdeklődés.

Az elmúlt években a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és Térképészeti Főosztálya (FVM FTF) az EU PHARE programja segítségével, kisebb mértékben pedig a svájci és a német kormány, valamint a magyar költségvetés támogatásával jelentős beruházásokat hajtott végre az ingatlan-nyilvántartás területén.

E beruházások eredményeképpen az összes tulajdoni lap adat számítógépre került, valamint 2000. júniusa óta a TAKAROS (Térképen Alapuló KATaszteri Rendszer Országos Számítógépesítése) rendszer üzemel az ország körzeti földhivatalaiban. Ez lehetővé teszi, hogy az adatok karbantartását és az ügyiratkezelést számítógéppel végezzük. Elkészült a földhivatalokat összekötő TakarNet hálózat is, amely az ingatlan adatok távoli, elektronikus elérését biztosítja.

A TakarNet szerepe

A fejlesztések fontos állomása a TakarNet rendszer kialakítása, amely egyrészt biztosítja a földügyi szakág hivatalainak számítógépes összekapcsolását, másrészt lehetővé teszi a földhivatali adatbázisok távoli adathozzáférését külső felhasználók (regisztrált fizető felhasználók) pl. bankok, közigazgatási intézmények, önkormányzatok, közjegyzők, ügyvédi irodák stb. számára.

2002. június 10-én az ország összes körzeti földhivatalában megkezdődött a TakarNet hálózaton keresztüli tulajdoni lap másolat szolgáltatás, vagyis azóta mindegyik körzeti földhivatal szolgáltat tulajdoni lap másolatot nemcsak saját illetékességi területéről, hanem az ország bármely részéről.

Külső felhasználók 2003. áprilisa óta csatlakozhatnak a hálózathoz, egyre több közintézmény, bank, ügyvéd, önkormányzat, közjegyző, illetékhivatal stb. (jelenleg kb. 1000 felhasználó) használja a rendszer szolgáltatásait üzemszerűen.

Ez a tájékoztató ismerteti a hálózaton keresztül elérhető földhivatali szolgáltatásokat, a rendszerhez való csatlakozás feltételeit, műszaki hátterét, valamint a szolgáltatások igénybevételével járó díjakat.

Szolgáltatások

A TakarNet hálózat teljes kiépítése több fázisban valósul meg. Az első fázisban, vagyis jelenleg a leggyakrabban igényelt földhivatali szolgáltatások elérésére nyílik lehetőség a hálózaton keresztül.

Ezek a szolgáltatások a következők:

- Nem hiteles tulajdoni lap másolat kérése különböző keresési szempontok szerint, pl. helyrajzi-szám intervallum, ingatlan postai címe alapján stb. A nem hiteles tulajdoni lap másolat kétféle formában igényelhető a hálózaton keresztül, kérhető
 - Szemle (csak az aktuális bejegyzéseket tartalmazó) vagy,
 - Teljes (a törölt bejegyzéseket is tartalmazó) tulajdoni lap másolat.
- Egyéb beadvány küldése
- Számlázási információ lekérdezése

Hamarosan a szolgáltatások egy újjal bővülnek, ez a Térképmásolat kérése, vagyis a körzeti földhivatalok digitális térképei - egy adott ingatlan és közvetlen környezete - hálózaton keresztül is megtekinthetők lesznek.

A tulajdoni lap adatokkal ellentétben jelenleg a digitális ingatlan-nyilvántartási térképek nem állnak rendelkezésre az ország összes településére vonatkozóan, ezért a szolgáltatás is csak a meglévő térképi adatbázisból történik.

Mivel a térképek előállítása folyamatos, így a hálózaton keresztül is egyre több ingatlan térképmásolata lesz elérhető.

A rendszerben minden regisztrált felhasználó saját folyószámlával rendelkezik, így a felhasználó megnézheti saját számláját, követni tudja tranzakcióit, fizetési kötelezettségeit és számlaegyenlegét.

A TakarNet szolgáltatások jelenleg munkaidőben, vagyis hétfőtől csütörtökig 8:30-tól 16:00 óráig, pénteken 8:30-tól 13:30-ig érhetők el. A tervek szerint a hálózati szolgáltatások a jövőben 0-24 órában fognak üzemelni.

Web-lapok

A szolgáltató-felhasználó kapcsolat internet jellegű, web felületeken keresztül valósul meg, így a felhasználók egy egyszerű internet böngésző program segítségével érhetik el a TakarNet szolgáltatásokat.

Web-lapok segítik a felhasználók adatbázis-lekérdezéseit, illetve tájékoztatnak az aktuális szolgáltatásokról, a szolgáltatások árairól, a földhivatalokról, a földhivatalok ügyfélszolgálati rendjéről stb.

A különböző szolgáltatások igénybevételéhez eltérő web-lapok állnak rendelkezésre.

A szolgáltató-felhasználó kapcsolat interaktív, vagyis a kérés, kérelem kitöltéséhez a rendszer támogatást nyújt, és az elsődleges ellenőrzés (pl. létezik-e a megadott helyrajzi szám az illető földhivatalnál), valamint az esetleges korrekció után azonnali válaszüzenet érkezik.

Az ország bármely pontjáról bármelyik földhivatal elérhető, vagyis pl. egy balatonfüredi ingatlan tulajdoni lapja akár Budapesten vagy Miskolcon is beszerezhető.

Biztonság

A TakarNet egy zárt számítógépes hálózat, amely korlátozott és szigorúan ellenőrzött hozzáférést biztosít a külső felhasználók számára.

A külső felhasználók kizárólag védett átjárókon keresztül érhetik el a hálózat számukra engedélyezett szolgáltatásait.

A biztonságos üzenetforgalmat többszintű titkosítási rendszer segíti, sor kerül pl. az üzenetek tartalmának titkosítására, digitális kulcsok, felhasználó azonosítók, jelszavak stb. használatára.

Ezáltal garantálható, hogy a felhasználó lekérdezése végeredményeként a földhivatali adatbázisban lévő tulajdoni lap tartalmával egyezően látja képernyőjén, amit a földhivatali adatbázis tartalmaz, vagyis a képernyőn megjelenő adatok megegyeznek a földhivatali adatbázis adataival.

A rendszer rögzíti és pontosan azonosítani tudja a kérelmet benyújtó felhasználót, a lekérdezés időpontját és tárgyát.

Hitelesség

A képernyő tartalmának kinyomtatása a felhasználó feladata.

Annak garantálása, hogy a képernyőn megjelenő információ adathelyesen kerül a nyomtatóra, a felhasználó felelőssége.

A képernyőn megjelenített ill. kinyomtatott tulajdoni lap másolat nem közhiteles, ezért tartalmához joghatások sem fűződnek.

Hiteles tulajdoni lap másolatot és térképmásolatot csak körzeti földhivatal szolgáltat.

A hiteles tulajdoni lap másolatot 2002. február 4-e óta az erre a célra szolgáló biztonsági elemekkel ellátott biztonsági papíron szolgáltatnak a földhivatalok.

Csatlakozási engedély

A TakarNet földhivatali számítógépes rendszerhez történő csatlakozás menete a következő:

A hatályos jogszabályok (az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXII. törvény) értelmében a felhasználó - megfelelő indokokra hivatkozva - csatlakozási engedélyért folyamodik az FVM-hez.

A csatlakozási engedély iránti kérelem az erre a célra rendszeresített formanyomtatványon nyújtható be.

Formanyomtatvány igényelhető az FVM Földügyi és Térképészeti Főosztályától (FVM FTF), és a TakarNet Ügyfélszolgálati Irodától. A formanyomtatványt postán küldjük meg az érdeklődőknek.

A megfelelően kitöltött kérelmet az FVM FTF-hez kell benyújtani.

A kérelem elbírálásához a megfelelő indoklason kívül ügyvédeknek, közjegyzőknek, önálló bírósági végrehajtóknak mellékelni kell a szakmai kamara aktuális igazolását arról, hogy a kérelmező érvényes kamarai tagsággal rendelkezik.

Költségvetési intézményeknek (pl. önkormányzatoknak) - amennyiben adatdíjmentességre tartanak igényt - nyilatkozniuk kell arról, hogy a megelőző évben a központi költségvetésbe befizetési kötelezettségük nem keletkezett. Egyéb cégeknek a kérelemhez csatolniuk kell a cég aktuális cégkivonatát.

11.2. Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR)

2003. július 1-vel létrejött hazánkban a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), amely az uniós mezőgazdasági és vidékfejlesztési célú támogatások lebonyolítását végzi majd. A támogatások fogadására történő országos felkészülés része a megfelelő földterület-azonosítási rendszer kiépítése is, a szükséges térképi és térinformatikai háttér megteremtésével együtt. A felkészülés biztosítja, hogy a gazdálkodók a 2004-es támogatási kérelmeikhez csatolt térképek segítségével azonosítani tudják az általuk hasznosított mezőgazdasági táblákat.

Mi a MePAR?

A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) az agrártámogatások eljárásainak kizárólagos országos földterület-azonosító rendszere. Kizárólagos abban az értelemben, hogy a földterülethez kapcsolódó részben vagy egészben európai uniós támogatások igénylése során csak ennek az azonosítási rendszernek az adatait lehet használni. Az ilyen jellegű támogatások igénylésekor semmiféle más nyilvántartás (pl. az ingatlan-nyilvántartás) adatait a MePAR adataival szemben nem lehet figyelembe venni, legyenek azok a mezőgazdasági táblák elhelyezkedésére, azonosító számára, vagy éppen a tábla területére vonatkozó adatok.

A MePAR-t a kérelmezéskor maguk a gazdaságok, a kérelemkezelés és az ellenőrzés során pedig a hivatal használja, tehát a MePAR használatát a gazdálkodóknak is meg kell ismerniük.

Miért van szükség az uniós támogatásokhoz erre a táblaazonosító rendszerre?

Alapvetően azért van szükség erre a rendszerre, mert az Európai Unió és hazánk jogszabályai az érintett támogatások vonatkozásában kötelező jelleggel előírják. A 2004-es támogatási évtől a MePAR biztosítja a földterülethez kapcsolódó támogatások alapját képező mezőgazdasági táblák helyének egyértelmű azonosítását, valamint adataival segíti területük egyszerű és pontos megadását. Térinformatikai rendszerben és nyomtatott térképeken, térképhelyes légifelvétel háttérrel megjelenítve állnak majd rendelkezésre a kérelmezéshez szükséges és azt segítő adatok.

Mi a mezőgazdasági tábla?

A mezőgazdasági tábla (más néven mezőgazdasági parcella) egy olyan összefüggő mezőgazdasági földterület, amelyen egyetlen termelő egyetlen növényfajt (vagy növényfajtat) termeszt. (A táblaképzés szempontjából egyetlen „növényfajnak” tekintjük a kevert vetést, a pihentetett terület növényborítását és a mezőgazdasági területek erdősítési programjában résztvevő területek erdőállományát is.) Külön kell feltüntetni a kukorica, silókukorica és vetőmag-kukorica táblákat.)

A mezőgazdasági tábla a földterülethez kapcsolódó támogatások esetében az azonosított alapegység. Ez azt jelenti, hogy minden gazdálkodónak a támogatási kérelem egy-egy sorában a mezőgazdasági parcellákat kell feltüntetni. A mezőgazdasági tábla legfontosabb jellemzője, hogy a föld használójához, megművelőjéhez kötődik, nem pedig a tulajdonoshoz. (Természetesen, ha valaki tulajdonosként műveli földjét, ő egyben földhasználó is.) Másik fontos tulajdonsága, hogy a ténylegesen művelt terület alapján határozható csak meg, tehát területébe nem számítható bele pl. a művelt terület és az út közötti nem hasznosított terület. Természetesen a mezőgazdasági táblák határai évről-évre változhatnak a gazdálkodás jellegének és a vetés szerkezetének megfelelően (pl. vetésforgó esetén ugyanazon a földterületen más és más mezőgazdasági tábla lesz évről-évre).

A mezőgazdasági tábla viszonyítási kerete a fizikai blokk, ami a táblánál nagyobb egység. Ennek oka, hogy hazánkban az egyes földterületek használói, a művelt növény, illetve a művelés határai sok területen évente változnak, így a táblánkénti nyilvántartás elképzelhetetlen, hiszen ezeket a változásokat folyamatosan nyomon kellene követni. Ezért alkalmaznak Európában a táblánál tágabb, és időben kevésbé változékony határokkal rendelkező egységeket, úgynevezett blokkokat a táblák azonosításának hivatkozási alapjául.

Mi a fizikai blokk?

A mezőgazdasági táblák nagyobb tömbökben, ún. fizikai blokkokban helyezkednek el. A fizikai blokk a mezőgazdasági művelés szempontjából időben állandó, a terepen azonosítható határokkal (pl.: utak, vasutak, csatorna, töltés, erdőszél stb.) rendelkezik, és többnyire azonos típusú művelés alatt lévő földterület (pl.: szántó, gyepek, ültetvény, erdő stb.). Egy fizikai blokkban általában több mezőgazdasági tábla van, és területét több gazdálkodó is művelheti. A blokkok országosan egyedi azonosítóval vannak ellátva, melynek segítségével azonnal kideríthető az összes olyan adat, ami egy blokkra vonatkozik (pl. hol helyezkedik el, mekkora a területe, stb.).

A fizikai blokkokat az Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM), illetve az MVH megbízásából a Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) alakította ki az egész országra. A fizikai blokkon belül a különböző mezőgazdasági művelések (pl.: szántó, gyepek, ültetvény, erdő, halastó, mozaikos művelés stb.), valamint a beépített és infrastruktúrának használt területek vannak elkülönítve. A blokk és belső, elkülönített részei határainak rögzítése korszerű eljárásokkal (légi- és űrfelvételek feldolgozásával) és helyszíni adatfelvételezéssel történt.

Hogyan tájékozódunk a MePAR táblaazonosító rendszerben?

A mezőgazdasági táblákat az erre a célra elkészített térképeken, ún. MePAR blokk-térképeken lehet megtalálni, a hivatkozási alapegységként használt fizikai blokkok segítségével. A mezőgazdasági táblákat a kérelmezőknek a fizikai blokkon belül kell majd azonosítani és bejelölni. Az áttekinthető térképeken könnyűszerrel azonosíthatók az egyes gazdákhoz tartozó mezőgazdasági

földterületek, a térképhelyes légifelvétel háttérén ugyanis nagyon könnyen felismerhetők az állandó földfelszíni elemek (utak, épületek, csatornák, erdős részek, stb.). A térképhelyes légifelvétel túlnyomórészt 2000. év nyarán készült.

Mit jelent egy blokk támogatható területe?

A fizikai blokkon belül azon területek összessége, melyekre földterülethez kapcsolódó támogatás jogosan igényelhető adja a blokk támogatható területét. Ezt a területet úgy kapjuk meg, ha a blokk összterületéből kivonjuk a nem támogatható területeket. Ezek a területek egyértelműen el vannak különítve a térképeken. A nem támogatható területek leggyakoribb esetei a különféle lakó- és gazdasági épületek, illetve a blokk területére eső kisebb facsoportok, csatornák.

Az Unió által finanszírozott támogatásra jogosult területek közé tartoznak azok a területek, amelyek a tényleges mezőgazdasági művelés szempontjából:

- szántóföldi hasznosításúak
- gyümölcsültetvények,
- szőlőültetvények,
- rét, legelő hasznosításúak,
- konyhakertként művelt területek.

Hogy ismerkednek meg a gazdálkodók az uniós támogatásokkal, a kérelmezéssel és a táblaazonosító rendszerrel?

A gazdálkodók 2003. év őszétől 2004. tavaszáig találkozhatnak a MePAR blokk-térképekkel. 2003. decemberétől lehet majd megtekinteni a falugazdász körzetközpontokban, illetve az önkormányzatoknál az áttekinthető blokk-térképeket, amelyek egész településeket, illetve körzeteket mutatnak be.

A mezőgazdasági területhez kötődő uniós támogatásokat az MVH-tól kell majd igényelni. Annak érdekében, hogy a 2004. évi igénylés minél gördülékenyebben történjen az FVM és az MVH nagyszabású tájékoztatási, felkészítési programot szervez. A tájékoztatási program részleteiről a gazdálkodók az MVH megyei kirendeltségein, valamint az országos és helyi sajtón keresztül értesülhetnek.

Hogyan jön létre az ügyfél-blokk kapcsolat?

A gazdálkodóknak 2003. decemberétől meg kell nézniük az áttekintő blokk-térképeket a falugazdászoknál és az önkormányzatoknál. Minden regisztrált gazdálkodónak meg kell adnia az általa teljesen vagy részben művelt fizikai blokkokat. Ezeket az adatokat az ügyfélregisztrációs rendszer ÜGYFÉL-BLOKK ADATOK LAPJA című G015 számú nyomtatványán kell benyújtani a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz.

Miért van szükség arra, hogy az MVH 2004. január 20-ig megtudja, hogy mely gazdálkodó hol és mekkora területet művel?

A 2004. évi kérelmezéshez a támogatási kérelemcsomagban lesznek a gazdaságra szabott színes, A/3-as méretű egyedi blokk-térképek. Ezeket kell majd a gazdálkodóknak a kitöltés után visszaküldeniük a támogatási kérelem részeként az MVH-nak. Ahhoz azonban, hogy minden gazdaság a saját művelt területéről (az általa hasznosított fizikai blokkokról) kapjon egyedi térképet, szükséges már most tudni, hogy egy regisztrált gazda melyik fizikai blokkokban művel.

Az ügyfél-blokk adatok alapján (G015) meg kell adni azoknak a fizikai blokkoknak az azonosítóját, ahol a művelés folyik a 2004-es mezőgazdasági évben, és az egyes blokkokban használni kívánt összes területet hektárban. Ha az érintett gazdák összesen több területet neveznének meg egy blokkra, mint amennyi ott támogatható, még a 2004-es kérelmezés előtt tájékoztatást kapnak, hogy ezt a hibát „élesben” már ne kövessék el. Így biztosítható, hogy a támogatás kézhezvételét pontatlan adatok ne nehezítsék.

Ha az ügyfél-blokk adatlap kitöltése után a kérelmező gazdasága új területtel, blokkal bővül, az MVH-tól pótkar térképet kérhet majd.

Milyen információkat tartalmaz majd az egyedi blokk-térkép?

Az egyedi blokk-térképen fel lesznek tüntetve a fizikai blokkok és az azon belül, az ott meghatározó műveléstől eltérő és a nem támogatható területek határvonalai, a lehatárolt területekhez tartozó területadatok: a támogatható és nem támogatható területek mérete hektárban és a blokkazonosító. Az egyedi blokk-térképen feltüntetjük azt is, ha a blokk területe valamely területileg meghatározott támogatástípusra jogosult. Ilyen lehet például a „Kedvezőtlen Adottságú Területek” támogatása.

Mire használja a MePAR-t az MVH a támogatási kérelmezésen kívül?

A MePAR területadatainak felhasználásával végzi majd el az MVH a kérelmek ellenőrzésének bizonyos lépéseit. A hibás, jogtalan területi túligénylések kiszűrésén az összes beérkezett kérelem átmegy majd. Az egy blokkra érkezett kérelmekben az összes megjelölt terület nem haladhatja meg a blokk támogatható területét. A blokkokhoz kötött területi jogosultságokat is ellenőrizni fogja az MVH minden kérelemnél. A kérelem részeként visszaküldött blokk-térképeken a kérelmezők által feltüntetett mezőgazdasági táblák rajzai alapján lehet majd az azonos táblára érkező kettős igényléseket is kiszűrni. A számos ellenőrzési lépés közül a blokk-térképek a terepi ellenőrzésnél is segítséget nyújtanak majd.

Ingyenesek lesznek-e a blokk-térképek vagy térítést kell fizetni?

A kérelemcsomag részeként küldött blokk-térképek térítésmentesek. Saját, vagy nem az ügymenetben kötelező használat céljára a térképekért fizetni kell. A térképek szolgáltatási díjait a 115/2003 (XI. 13.) FVM rendelet szabályozza.

Milyen gyakran és hogyan lesznek a blokk-térképek felújítva?

A blokk-térképeket az MVH, a FÖMI közreműködésével évente programszerűen felújítja. Az ország területének 1/3-ára készül minden évben új légifelvétel. Ennek alapján a blokkok átvizsgálása és szükség szerinti felújítása megtörténik. Az ország másik 2/3-án a gazdálkodóktól és az MVH-tól érkező bejelentések alapján történhetnek majd változtatások szükség szerint. Mindezekkel biztosítható, hogy a blokkokat érintő változások a megfelelő ütemben nyomon követhetőek legyenek.

Mikor élhet a blokkot illető bejelentéssel a gazdálkodó?

Ha gazdálkodót, az ügyfelet a támogatási eljárás során a blokk-kialakítás miatt érdeksérelem érné, bejelentést tehet. A bejelentéseket az arra rendszeresített formanyomtatványon lehet benyújtani az MVH illetékes megyei kirendeltségéhez.

Milyen kötelessége van a gazdálkodóknak, ha a MePAR rendszert érintő változtatást végez?

A kérelmező köteles az MVH felé bejelenteni az általa végrehajtott, illetve az őt érintő a fizikai blokkhatárral vagy a blokkon belüli támogatható területek

határaival kapcsolatos változásokat. A bejelentést az erre rendszeresített formanyomtatványon kell benyújtani az MVH illetékes területi kirendeltségéhez. A bejelentési kötelezettség elmulasztásának jogkövetkezményeit a kérelmező viseli.

12. Statisztikai adatbázis

A statisztika feladata és célja az, hogy valósághű, tárgyilagos képet adjon a társadalom, a gazdaság, a tulajdonviszonyok, a környezet állapotáról és változásairól az államhatalmi és közigazgatási szervek, valamint a társadalom szervezetei és tagjai számára. A cél elérése érdekében a statisztikai szolgálat az adatok statisztikai módszerekkel történő felvételét, feldolgozását, tárolását, átadását, átvételét, elemzését, szolgáltatását, közlését, valamint közzétételét (statisztikai tevékenység) a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény és a végrehajtására kiadott 170/1993. (XII. 3.) Korm. rendelet alapján végzi.

A statisztikai tevékenység során keletkező adatokat adatbázisokban, adatbázis-rendszerekben helyezik el, illetve tárolják. Ezekre az adatbázisrendszerekre épül a statisztikai információs rendszer. Az adatbázisrendszer:

- struktúrájában az adott tárgyak rendszerkapcsolatait tükrözi,
- tartalmát metarendszer írja le,
- adatai általában felhasználóbarát-rendszerrel elérhetők,
- a jogrendben előírt adatvédelmi szabályokat érvényesíti.

A köznyelv az információ és az adat fogalmát szinonimaként használja, azonban a statisztika, az informatika a két fogalmat megkülönbözteti. Az adat az információ fizikai megjelenési formáját, az információ az adat tartamát, értelmét jelenti. (Pl.: 850.442 lehet egy adat, de csak akkor válik információvá, ha leírjuk a pontos jelentését, értelmezzük, vagyis megadjuk

- a megnevezését: Magyarország szarvasmarha-állománya,
- a mértékegységét: darab,
- a vonatkozási idejét: 2000. március 31.

Az ilyen típusú leíró adatokat metaadatnak nevezzük, vagyis a metaadat adat az adatokról.

A metaadatok összetett szerkezetű, bonyolult adat-kapcsolatokat tartalmazó rendszert alkotnak. Tárolásuk az ún. metaadatbázisban, a metainformáció-rendszerben történik.

A statisztikai metainformáció-rendszer célja, hogy a statisztikai információ-rendszer fel-használóit tájékoztassa arról, hogy milyen statisztikai adatok vannak a rendszerben

- adott témákban,
- adott statisztikai egységekre,
- hol vannak ezek az adatok tárolva,
- mi az adatok pontos jelentése.

A metaadatok tartalmuk, céljuk szerint a következő csoportokba sorolhatjuk: Statisztikai fogalmak (Az értelmezést segítő leírások, és definíciók a nem köznap értelemben használt [pl. átlagos statisztikai állományi létszám] fogalmakra).

Statisztikai módszerek (A statisztikai munkafázisokban alkalmazott módszerek [pl. becslési eljárás] dokumentálása).

Statisztikai nómenklatúrák (Általában nevek jegyzéke, melynek elemeit a statisztika kóddal azonosítja [pl. a „Megyék” nómenklatúra egy eleme Zala megye, melynek azonosítója: 20.] A nómenklatúra elemek sokszor hierarchikusan rendezettek, amit az elemek kódja is tükröz [pl. a TEÁOR, a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere]. A rendszernek tartalmaznia kell a nómenklatúrák közti kapcsolatokat is [pl. „Régiók és Megyék” nómenklatúrák összefüggését, vagyis azt, hogy melyik megye melyik régióhoz tartozik]).

Témacsoport/téma struktúra (A statisztikai témák, témacsoportok hierarchikus rendje, amelybe besorolhatók a statisztikai adatok, illetve a metaadatok. [pl. milyen adatok állnak rendelkezésre az „Állatállomány” témacsoporton belül a sertésállományra?]).

Tezaurusz (A statisztika tárgyszavait, s ezek tartalmi kapcsolatait tárolja [szinonimák, alá-, fölé-, mellérendelt fogalmak]).

Egyéb metaadatok (Az adatgyűjtések leírása, a megfigyelési egység, a sokaság, az ismérvek, a változók, a mutatók, az adat-előállító folyamat vezérlése és dokumentációja).

Metaadat-kapcsolatok (Az egyes metaadat fejezetek közötti logikai kapcsolatok, amelyek segítik az összetartozó metaadatok megtalálását.

[pl. adatgyűjtés > mutatók > fogalmak definíciója]).

A statisztikai tevékenység, a statisztikai adatgyűjtés célja, s végső eredménye az adatok, illetve a feldolgozásuk alapján nyerhető statisztikák, információk nyilvánosságra hozatala. Ezt szolgálja a statisztikai szervezetek tájékoztatási rendszere. Nyilvánosságra hozatal alatt szűkebb értelemben az adatoknak nyilvános kiadványokban (nyomtatásban, vagy valamilyen elektronikus adathordozón keresztül, pl. CD lemezen, interneten) történő megjelentetését értjük. Tágabb értelemben nyilvánosságra hozatalnak számít az is, ha a kiadványokban nem szereplő adatokat a statisztikai szervezet bárki számára (annak kérésére) hozzáférhetővé teszi. A hozzáférhetőséget jelentheti az adatbázisokban tárolt adatok, vagy azok meghatározott körének közvetlen lekérdezéssel történő elérhetősége, vagy az adatbázisgazda részére adott lekérdezési megbízás.

Az előzőekben leírtak alapján a statisztikai adatbázis(ok) szűkebb értelemben az adatállomány és a kapcsolódó metainformáció-rendszer, tágabb értelemben az adatállomány, a metainformáció-rendszer és a tájékoztatási rendszer szerves egysége.

Statisztikai adatbázis-rendszer

12.1. Néhány statisztikai adatbázis és főbb jellemzői.

12.1.1. A gazdasági szervezetek regisztere (GSZR)

A KSH információs rendszerén belül a GSZR az egyik legfontosabb alrendszer, egy olyan speciális adatbázis, amely - a statisztikai adatfelvételek koordinálásán, nyomon követésén túlmenően - az alábbi követelményeknek tesz eleget:

- tartalmazza a gazdasági szervezetek döntő többségét,
- megoldott benne a szervezetek azonosítása,
- az adatok aktualizálása meghatározott elvek szerint történik,
- alkalmas szervezeti statisztikák (a gazdasági szervezetek számára, azok gazdálkodási formájára, tevékenységére, méretére, esetleg tulajdonviszonyaira vonatkozó információk) előállítására,
- adatai a statisztikai törvény előírásai szerint a belőle összeállított „Névjegyzék” tartalmára vonatkozóan nyilvánosak.

A regiszter vonatkozási körébe

a gazdaság azon szereplői tartoznak, amelyek ma egyedi adószámmal rendelkeznek. Ez a kör az érvényben lévő gazdálkodási forma nomenklatúra alapján lefedi: 1) a jogi személyiségű vállalkozásokat, 2) a nem jogi személyiségű vállalkozásokat, ezek részhalmazaként az egyéni vállalkozókat, és 3) a költségvetési, társadalombiztosítási és az adószámmal rendelkező non-profit szervezeteket.

A regiszter adatköre

az alábbi adatokat tartalmazza a gazdálkodó szervezetekről:

- azonosító (törzsszám, név),
- elérési, kapcsolattartási adatok (különböző címek, székhely, levelezési hely, telephely, telefon-, telefax-számok,..)
- a szervezet működésére, állapotára vonatkozó adatok (megalakulás, megszűnés, csőd, felszámolás, végelszámolás dátuma),
- az adatszolgáltatói kör megállapítását szolgáló adatok (tevékenység, főtevékenység, gazdálkodási forma, létszám-, árbevétel-kategória),
- történeti adatok (jogelőd(ök), jogutód(ok) azonosítói).

A fenti adatok közül a törzsszám, a főtevékenység kódja, a gazdálkodási forma kód, a székhely település kódja alkotják a statisztikai számjel elemeit.

A GSZR által nyújtható szolgáltatások:

A GSZR - a fő feladata (a statisztikai adatgyűjtés és feldolgozás kiszolgálása) mellett -adatainak „másodlagos” hasznosításával alkalmas, pl. a gazdasági szervezetek adott ismerv szerinti csoportjainak lekérdezésére, a szervezetek életében bekövetkezett változások nyomon követésére, a szervezeti statisztika szolgáltatására.

A statisztikáról szóló törvény értelmében a KSH Névjegyzéket állít össze és hoz nyilvánosságra. (A Névjegyzék statisztikai csoportképző ismérveinek kódja alapján címlisták, jegyzékek készíthetők megrendelésre.)

12.1.2. STADAT

A statisztikai adatgyűjtések adatainak feldolgozásából, azok eredményeinek felhasználásával kialakított adatbázis, amely a társadalom, a gazdasági folyamatok, a gazdasági ágak legfontosabb (elsősorban országos szintű) adatait tartalmazza. Az adatok - hozzáférési jogosultság alapján - interneten is elérhetők.

12.1.3. T-STAR

A statisztikai adatgyűjtések adatainak feldolgozásából, azok eredményeinek felhasználásával kialakított adatbázis, amely területi (település, kistérség, megye, régió szintű) adatokat tartalmaz.

12.2. Mezőgazdasági statisztikai adatbázisok

A mezőgazdasági statisztikai adatgyűjtések adataiból felépített (fejlesztés alatt álló) adatbázisok, melyek legfontosabb jellemzőit a mellékelt táblázat foglalja össze.

Az adatbázisokból egyedi adat szintű lekérdezés csak statisztikai célú felhasználás céljára engedélyezett a statisztikusok számára.

Mezőgazdasági statisztikai adatbázisok:

13. Interneten elérhető magyar és nemzetközi adatbázisok

13.1. Bevezetés

Az Interneten elérhető adatbázisok (hazai és nemzetközi tartalomszolgáltatók) az elmúlt évtizedben dinamikus fejlődésen mentek keresztül úgy mennyiségi, mint minőségi oldalon, s ezen tendencia egyre gyorsulva továbbra is folytatódik. Éppen ezért a folyamatosan keletkező, átalakuló és megszűnő szolgáltatások szisztematikus és teljes körű áttekintése lehetetlen. Az alábbiakban néhány klasszikus szempont (pl. intézményrendszer, témakörök) alapján a szolgáltatások sokaságát jól jellemző tartalmú és technológiájú információforrások kerülnek kiemelésre.

A csoportosított felsorolás megkezdése előtt érdemes röviden áttekinteni, milyen gyakoribb szolgáltatás-típusokkal szembesülhet a felhasználó, melyeknek csak egy kis része tekinthető valódi adatbázisnak.

Statikus Internet-oldalak:

A leggyakoribb, s egyben legegyszerűbb megjelenési forma. Ezen oldalakat (hasonlóan a papír-alapú újságokhoz) szerkesztők (információs brókerek) állítják össze, eseti frissítéssel, a témához egyedileg kialakított szerkezettel. Ilyen oldalak tartalmazhatnak tartalomjegyzékszerű listákat, ill. táblázatokat (vö. adatbázis), melyekben az eligazodást az adott oldal saját navigációs rendszere (oldalak közötti és oldalon belüli hivatkozások), ill. a böngésző programok oldalon belüli keresést támogató parancsai (pl. CTRL+F) teszik lehetővé. Előnye, hogy mindenkor gyorsan, a téma jellegének megfelelően alakítható ki. Hátránya, hogy aktualitása csak sok emberi munkával tartható fenn, ill. hogy az egyre változó struktúrákban nehéz az eligazodás. Emellett a közölt információk formája (különösen a táblázatok esetében) a felhasználó által nem változtatható tetszőlegesen, valamint a kapott adatok nehezen (sok-

szor csak újbóli begépelés után) dolgozhatók fel. Az ilyen oldalak egyik típus-példája a technológiailag magasabb értékű szolgáltatások katalogizálása (pl. MAINFOKA 1999, azaz Magyar Agrár INformáció FOrrások KAAtalógusa, <http://miau.gau.hu/szr/szr/szradat.html>, mely ABC rendbe foglaltn tartalmazza az adott pillanatban fontosnak tűnő adatbázisok http-címét).

A statikus Internet oldalak egyik speciális formája az ún. portal site-ok, olyan „kapu” oldalak, melyeken különböző tematikus besorolásban találhatók a szerkesztők által fontosnak talált, az interneten fellelhető web oldalak. Témánk szerint a ma legdinamikusabban fejlődő <http://mezogazdasag.lap.hu/> oldalt emelnénk ki, melyen a kapcsolódó oldalakat a szokásos (állattenyésztés, növénytermesztés, gépek, kemikáliák, közigazgatás stb.) tematikus csoportosításban lehet elérni, valamint az agráriumhoz tartozó más kapukat is ajánlanak, mint pl. a méhészettel és méztermeléssel foglalkozó <http://mez.lap.hu> oldalt.

További fontos szolgáltatási típusok: a hirdetési újságszerű keres-kínál rendszerek, egyéb tartalmú hirdetőtáblák, faliújságok, tallózók, ill. az elektronikus újságok, s a legtöbb intézmény Internetes megjelenése.

Keresőgépek:

Ahhoz, hogy az előbb jellemzett statikus oldalak naponta változó tartalmában és elérhetőségében nagyjából(!) el lehessen igazodni nagy teljesítményű, speciális nemzetközi és hazai keresőgépeket alakítottak ki, melyek rendszeresen és automatikusan feldolgozzák (indexálják) az általuk kiválasztott(!) statikus oldalakon szereplő szavakat, s ennek alapján a felhasználó által keresett szavakhoz automatizáltan meg tudják adni, milyen Internet címeken található meg a keresett tartalom. Ezen szolgáltatások előnye a gyors, több szervert (országot, szolgáltatót) érintő szűrés. Hátránya, hogy egy adott szóhoz rengeteg, ill. egy speciális szókombinációhoz egyetlen egy találatot sem adnak. Kereső szolgáltatásokat az önmagukra valamit is adó szolgáltatók saját oldalaik tekintetében is kialakítanak. Számos nemzetközi és hazai kereső létezik (pl. <http://www.yahoo.com>, <http://www.heureka.hu>, és az egészen újfajta keresési módszert – súlyozott előfordulást számító – <http://www.google.com/>). Fontos tudni: míg a keresőgépek gyorsan adnak

sok hasznos, s még több értelmetlen találatot, addig a statikus oldalakon az információs brókerek fáradságos munkájának köszönhetően már szinte csak az kerül felsorolás, amit a potenciális felhasználó is hasznosnak ítél. A keresőgépeken való hatékony keresés során fontos tudni, hogy nem feltétlenül az adott kifejezés(ek)e kell (csak) a keresőnek megadni, hanem sokkal inkább azon speciális asszociációkat, melyek szinte csak a keresett téma kapcsán szoktak előfordulni. Így a keresés eredménye esetleg nem teljes, de felesleges „találatok” özönét sem kell feldolgozni.

Kézi indexálású adatbázisok:

Amennyiben a statikus oldalakon az eligazodást megfelelő, de statikus navigáció (menürendszer, tartalomjegyzék, sitemap), ill. saját, de automatikus kereső szolgáltatás biztosítja, úgy a felhasználó még mindig nehezen jut el a neki szánt információkhoz. Ezért az információs brókerek az általuk fontosnak ítélt (viszonylag kevés számú) adatokat adatbázisba szervezik, melyről előre átlátható, hány darab és milyen tartalmú kérdéshez (legördülő fogalomlisták), hány találatot ad, ill. hol nem rendelkezik az adatbázis bejegyzésekkel. Emellett a tetszőleges szóra való keresés lehetősége szabad tallózást biztosít a teljes kínálatban. Így a felhasználó maga is gyorsan képes átlátni a szolgáltatás tartalmát és szerkezetét (pl. MAINFOKA 2000: <http://miau.gau.hu/mf>). Sajnos az adatbázisba szerkesztett adatok sok esetben (biztonsági okokból) nem a szerverek www területén helyezkednek el, ill. számos egyéb okból is kívül eshetnek a kereső gépek hatáskörén, így a kereső gépekkel történő keresés sok esetben az adatbázisokat nem adja meg találatként. Ahhoz ugyanis, hogy az adatbázisban szereplő (fontosabb) szavak a kereső gépek számára hozzáférhetőek legyenek, ezeket valamilyen módon a publikus weboldalakba be kell integrálni. Ilyen jellegű megoldás, s egyben a nemzetközi információáramlásba való bekapcsolódást is segíti pl. a MAINFOKA szótára: <http://miau.gau.hu/mf/mfszotar.html>.

Online könyvtári katalógusok:

Amennyiben abból a napi felismerésből indulunk ki, hogy a keresőkkel megtalálható Interneten oldalak zömmel csak rövid, cikkszerű szöveges állományokat tartalmaznak, felmerül a kérdés, nem lehetne-e a (szak)könyvekhez is ily módon hozzáférni. Sajnos a szakkönyvek zöme (például a szerzői jogi visszásságok miatt nem kerül fel digitális módon az Internetre. A szakirodalmak egy része – sajnos – katalogizálatlanul hever iskolai szervereken. A könyvekkel kapcsolatos szolgáltatások kisebbik részét teszik ki a teljes szövegű könyvtárak (például: a Magyar Elektronikus Könyvtár <http://www.mek.iif.hu/>, illetve a többi teljes szöveget tartalmazó „e-könyvtárak” elérhetők a <http://www.mek.iif.hu/porta/virtual/magyar/ekonyvt/> oldalról). A legtöbb könyvtárban a keresést megkönnyítő elektronikus katalógust használják, néhány helyen webes elérhetőséggel, ezek címei a <http://miau.gau.hu/miau/04/vezer/konyvtar.html>, és a <http://www.mek.iif.hu/porta/virtual/magyar/opac.htm> oldalakon olvashatóak.

Valódi online adatbázisok:

Aki már használt a saját, hálózatba nem kötött számítógépén nagyobb méretű adatbázisokat, de különösen az Excel (pivot) kimutatás készítő szolgáltatását, az tudja, hogy a felhasználói igények tartalmi és formai sokszínűségét csak egy olyan keretszolgáltatás lehet képes többé-kevésbé (külön programozás nélkül) kielégíteni, melyben a felhasználó jórészt maga határozhatja meg a számára fontos táblázat, ábra alakját, tartalmát. Ez ma már nem csak lokális számítógépeken lehetséges, hanem az Interneten keresztül is. Az ilyen típusú technológiák nagyon drágák, s ezért eddig inkább csak a nagyvállalati szféra belső (intranet) hálózatain találkozhattunk vele. A magyar közhasznú (ingyenes) Internet szolgáltatások között, de lényegében nemzetközi szinten is, ez a fajta dinamikus adatlekérdezés nagyon ritka (pl. <http://www.date.hu/info/animadb>). 2001. nyarára egy OMFB IKTA pályázat keretében kidolgozásra kerül az első magyar integrációra törekvő rendszer, az ikTAbu, <http://miau.gau.hu/iktabu>.

Amennyiben az OLAP technológiák az Interneten keresztül információt szolgáltatni kívánók számára túl drágák, akkor is lehetőség van Excel pivot táblázatok formájában való adatközlésre, pl. tesztüzemi adatok Magyarországon: <http://miau.gau.hu/miau/32/fadn.xls>.

Elektronikus kereskedelmi oldalak:

Ma a szolgáltatók beszámolóí alapján még nem beszélhetünk a mezőgazdaság és kapcsolódó területein zajló aktív elektronikus kereskedelmi tevékenységről. E helyen két ígéretes kezdeményezést mutatunk be, bízva abban, hogy az első fecskéket más vállalkozások is követik, mind a vásárlói, mind az eladói oldalon. Az Agriportal (<http://www.agriportal.hu/>) a regisztrált felhasználóknak kereskedelmi és tőzsdei információs szolgáltatásokat kínál, míg a regisztrálatlan érdeklődő olvasó újságszerűen böngészheti a témába vágóan szerkesztett híreket. Az e-eke, Elektronikus Kertészeti Termékbörze oldalon (<http://www.eeke.hu/>) a regisztrálatlan felhasználók a témakörhöz kapcsolódó hivatkozásokat olvashat csak, a regisztrált kereskedőknek viszont szép, és sokat mondó oldalak segítenek a technikai lebonyolításban.

Online elemző/szakértői rendszerek:

Abban az esetben, ha az adatlekérdezés támogatása eléri a valódi online adatbázisok szintjét, ill. a felhasználótól elvárható a saját adatok bevitele (online tesztek, ill. kérdezz-felelek szolgáltatások formájában), akkor a felhasználóban felvetődik annak igénye is, miért ne lehetne az általa leválogatott adatokat, ill. megadott válaszokat szerver-oldalon feldolgozni úgy, ahogy azt esetleg ő maga tenné a saját számítógépén. Egy ilyen szolgáltatásban tehát már nem csak az adatok, hanem az adatfeldolgozási módszerek is online módon kerülnek alkalmazásra (online tudástranszfer). Ilyen szolgáltatás pl. az online tőzsdei elemző rendszer, a STOCKNET (<http://www.fornax.hu/ecocontrol/software.html>) de a leendő ikTAbu is, melyek a felhasználó által kiválasztott idősorok alapján számítják ki pl. a jövőben várható trendeket.

Egy online szakértői rendszert az alábbi címen lehet megtekinteni: <http://miau.gau.hu/oszr>. Hasonló szolgáltatás csíráját hordja magában az AKII sertésállomány-prognózisrendszere ([http://193.6.97.178/INFORMATIKA/PIACI INFO/Sertesallomany/sertesallomany.htm](http://193.6.97.178/INFORMATIKA/PIACI_INFO/Sertesallomany/sertesallomany.htm)). Az előrejelzések közlésénél fontos, hogy a tényadatok megjelenése után azonnal összehasonlíthatók legyenek a mindenkori becslések és tények.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat ingyenes, de regisztráció köteles szolgáltatása a „Kanna” öntözést tervező internetes program, amely napi tanácsokkal látja el a növénytermesztési döntéshozókat <http://www.met.hu/kanna/index.htm>.

Jelenleg tervezés alatt áll egy növénytermesztést támogató, online optimalizálást, beruházás-gazdaságossági számításokat végző rendszer, mely 2001-ben kezdheti meg működését. A magyar online adatvagyon gazdálkodás közel jövőben várható reform lépéseiről az alábbi címen olvashatnak: <http://miau.gau.hu/news>.

Adatkronológia:

A webes publikálás és a szolgáltató minőségét jelzi, elérhetjük-e az egyes hírek, adatok mellett a keletkezés, a publikálás (pl. MIAÚ napló, <http://miau.gau.hu>), esetlegesen a várható érvényesség dátumait, ill. megadásra kerül-e a forrás, valamint a felelős személy neve, elérhetőségi adatai: (pl. <http://www.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/ingyenes/h5/h51201.html>).

Szabványos üzenetek:

A GPS, a WAP és az SMS világában egyre gyakrabban merülhet fel annak igénye, hogy a felhasználó által fontosnak ítélt (helyspecifikus, cégspecifikus, stb.) információkat felmerülésük pillanatában a felhasználó elérhesse.

Az adatok pusztán közlésén túl igény lehet arra is, hogy az adat értékét központi is minősítsék, s így esélyekről és veszélyekről tájékoztassák pl. a gazdasági élet egyes szegmenseinek szereplőit. Ilyen szolgáltatás kísérleti jelleggel a MIAÚ naplóban és a digitális könyvtárban várható legkésőbb 2002-től.

A hely- és cégspecifikus adatok, ill. hír-értékelések elérése mellett a legújabb törekvés az alapvetően számszerű adatok szabványos (vö. EDI) üzenetek formájában való közölni tudása, vagyis annak lehetővé tétele, hogy a fogadó fél a kapott hírt akár információs rendszerébe integrálhassa újrarögzítés nélkül.

13.3. Hazai online adatbázisok

A következőkben a Magyar Internetes Agrárinformatikai Újság keretében eddig feldolgozott, s innen bárki számára, bármikor elérhető magyar szolgáltatások legfontosabb elemei kerülnek kiemelésre. (Fontos tudni, hogy a megadott Internet címek a jelen pillanatban (2001. november közepe) érvényes állapotokat tükrözik.)

Intézményi szempontból kiemelendő:

A KSH (<http://www.ksh.hu>), melynek STADAT szolgáltatása fizetős, s alapvetően statikus oldalakat kínál. Emellett fontos ismerni az AKII (<http://www.akii.hu>) piaci információs rendszerét és a tesztüzemi rendszer adatbázisát ([http://193.6.97.178/INFORMATIKA/PIACI INFO/!piaci-informaciok.htm](http://193.6.97.178/INFORMATIKA/PIACI_INFO/!piaci-informaciok.htm), illetve <http://193.6.97.178/INFORMATIKA/VALLALKELEMZ/!vallalkozaselemzes.htm>). A piaci információs rendszer árfolyam mellett a FORNAX (<http://www.fornax.hu>) tőzsdei árfolyam szolgáltatását érdemes figyelemmel követni. A tesztüzemi adatok – statikus megoldásokkal – de több szempontból mutatják meg az adatbázist. A minisztériumok legegyszerűbben a MEH honlapján keresztül érhetők el (<http://www.meh.hu>), itt a kereshető webes adatbázisokról is található lista a <http://www.kancellaria.gov.hu/-szolgáltatatas/adatbazis/> címen. A MEH emellett felelős a METATÉR szolgáltatásért, mely segít eligazodni a magyarországi adatvagyonban (<http://www.metater.gov.hu>). Kormányzati oldalon fontos még a Területi Információs Rendszer (TelR), melynek közhasznú (törtérsznyi) szolgáltatását a VÁTI biztosítja (<http://vati2.ktm.hu>). Az intézményrendszerben megkerülhetetlen szerepet tölt be továbbá az OMSZ (<http://www.met.hu>), ill. a Teleházak (<http://www.telehaz.hu>) és a Magyar Vállalkozásfejlesztési

Alapítvány (<http://www.mva.hu>), a FÖMI (<http://fish.fomi.hu>), az AMC (<http://www.amc.hu>). A földügyi információk a <http://www.takarnet.hu> címen érhetők el.

Tartalmi (szaktanácsadási) szempontból kiemelendő:

Az OMBF IKTA pályázati rendszerében Keszthely, Debrecen és Gödöllő által elnyert források eredményeit az alábbi címeken keresztül lehet elérni:

- IKTA-Keszthely (kis- és középvállalkozások számára):

<http://kkvka.georgikon.pate.hu>

- IKTA-Debrecen (regionális információk mezőgazdasági vállalkozóknak), <http://ikta.date.hu>

- IKTA-Gödöllő (pl. keres-kínál rendszer): <http://www.gak.hu>

Az FVM szaktanácsadási kínálatát bemutató oldalt azzal a reménnyel ajánljuk olvasóink figyelmébe, hogy az itt található oldalak bejegyzések száma a jövőben gyarapodni fog (<http://www.fvm.hu/szaktan/index.html>). A mezőgazdasági gépek magyar nyelvű, de Németországban szerkesztett társzolgáltatása is létezik (<http://miau.gau.hu/miau/25/ktbl.html>), melyet a németnyelvű kínálat magyar fordítása egészít ki (HUN-DAINET: <http://interm.gtk.gau.hu/miau/20/dainet/mezg/nylap.htm>). Megyei FVM Hivatalok is hasznos oldalakkal jelentkeznek: <http://www.extra.hu/fvmhb>.

A fenntartható fejlődés szellemében egyre inkább előtérbe kerülnek a környezetvédelemmel foglalkozó oldalak is, a Környezetvédelmi Szolgáltatók Szövetségének oldalain (<http://www.kszgysz.hu/>) elérhető a Környezetvédelmi Szakmai Információs Rendszer (XIR) adatbázisa. Egyéb természet- és környezetvédelemmel foglalkozó adatbázisok elérhetőek a GRID-Budapest (<http://www.gridbp.ktm.hu/>) oldalairól is.

Az egyetemekhez kötődően további szolgáltatások:

- BORINFO, Hegyközségek információs rendszere (<http://www.kee.hu/borinfo>)
- RENOAAR, regionális mezőgazdasági adatok összehasonlító elemzése (<http://miau.gau.hu/miau/01/renoaarjuni.html>)

Online konferencia-kiadványok:

- Networkshop konferenciák (<http://www.iif.hu/rendezvenyek/networkshop/>)

- Agrárinformatikai konferencia 1999 (<http://www.date.hu/ia99>)

Üzleti jellegű adatbázisok:

- cégadatok, agrártelefonkönyv (<http://miau.gau.hu/mf/ceges.html>)
- mezőgazdász-címjegyzék (<http://miau.gau.hu/mf/gepesz.html>)

Egyéb közhasznú szolgáltatás:

- Képűjság (<http://www.teletext.hu>)
- Agroservice (<http://www.agroservice.hu>)
- Pályázat figyelő online kiadása (<http://www.pafi.hu/>)

Még egyszer fontos, hogy a legkülönbözőbb szakmai szervezetek honlapjai folyamatosan jelennek meg általában statikus híroldalakat és táblázatos adatokat közvetítve (további címeket pl. a MAINFOKA 1999-es verziója tartalmaz).

13.4. Nemzetközi online adatbázisok

Nemzetközi szinten a helyzet országról országra változó, s ennek tükrében a magyar online információ kínálat a középmezőnyben foglal helyet.

Jó példaként említendő az EU bármely (pl. <http://ted.europa.eu.int/ojs/html/index2.htm>) online információ szolgáltatása, mely önmagában is többnyelvű, s jól strukturált, bár primer adatokhoz alapvetően nem enged online hozzáférést.

Emellett szépen fejlődnek a pl. FAO (<http://www.fao.org>) központi és regionális szolgáltatásai (AGROWEB).

A sok példából érdemes kiragadni a német Agrárdokumentációs és Információs Központot (ZADI: <http://www.zadi.de>, ill. az általa üzemeltetett német agrárinformációs rendszert (DAINET: <http://www.dainet.de>), s ezen belül a német mezőgazdasági gépadatbázist (KTBL: <http://www.ktbl.de/>)

Az online mezőgazdasági és agrárinformatikai kiadványokat jól reprezentálja a GIL-EFITA kiadványok többéves sorozata: <http://fiz-agrar.de/GILBERICHTE>) A német árfigyelő rendszert (ZMP) a <http://www.zmp.de> címen érhetjük el. Az EU magyar nyelvű szolgáltatására jó példa az EDABIS, vagyis az EU mezőgazdasági rendelkezéseinek magyar nyelvű információs rendszere (2000. novemberétől új címen): <http://www.eu-info.hu/>. Az adatokkal, információkkal való ellátottság mellett figyelemfelkeltő az is, hogyan igyekszik a szaktanácsadás a német agrárvállalkozókat saját Internet jelenlétéhez juttatni (<http://www.agrinet.de>).

14. Agrometeorológia

A termelési ágazatok közül a mezőgazdaság a leginkább kiszolgáltatott a meteorológiai viszonyoknak. A termőhely klimatikus tulajdonságai behatárolják a termesztendő növényfajok jellegét, sőt ugyanazon fajon belül is egyes fajták számára kedvezőbb, más fajták számára kedvezőtlen lehet egy-egy kisebb térség mikroklímája. Az alkalmazott mezőgazdasági technológia, a folyamatos munkaszervezés is igényli a meteorológiai viszonyok ismeretét.

Milyen meteorológiai ismeretekre van szüksége a mezőgazdásznak?

14.1. Klíma

A klimatikus viszonyok ismerete elengedhetetlen minden tervezési munkánál. A fajtakiválasztás, az öntözési technológia megtervezése, a tápanyag mennyiségének és a kijuttatás időzítésének tervezése, a növényvédelmi technológiák megválasztása akkor lehet optimális, ha alkalmazkodik az adott térség klimatikus viszonyaihoz.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 130 éve folytat rendszeres megfigyeléseket az ország egész területén. Előállíthatók tehát az egyes elemek sokévi átlagértékei, jellemezhető a változékonyság, ki lehet számítani bizonyos jelenségek, mint fagy, szélvihar, jégeső, nagy csapadékmennyiség előfordulási valószínűségeit.

A meteorológiai állomások száma, elhelyezkedése és felszereltsége természetesen ezen hosszú idő alatt nem maradt változatlan. Az egyes meteorológiai elemek mérésének térbeli sűrűsége sem azonos. Ez azon szakmai okok miatt van így, mivel a különböző elemek térbeli változékonysága nem azonos mértékű. A csapadék például térben és időben igen változékony meteorológiai elem, így az országban jelenleg mintegy 600 csapadékmérő állomás működik. A hőmérsékleti és légnedvességi viszonyokat is jellemző, ún. klíma állomások száma 100 körül van. A légnyomás, szél, felhőzet adatait óránként jelentő ún. szinoptikus meteorológiai állomások száma pedig 20 körüli, a beérkező globálsugárzás energiájának mérése 14 helyen folyik.

A hagyományos megfigyelések mellett ma már egyre nagyobb mértékben támaszkodhatunk a műholdas, radar és villámlokalizációs hálózat megfigyelési adataira is.

A megfigyelési adatok az Országos Meteorológiai Szolgálatnál folyamatosan archiválásra kerülnek, és hasznosíthatók a klíma különböző térbeli felbontású jellemzésében. Általános klimatológiai és agroklimatológiai ismereteket a szakiskolákban és az egyetemen elsajátíthat a szakember. Ajánlatos azonban a munkája során felmerülő konkrét kérdésekkel az Országos Meteorológiai Szolgálat Éghajlati és Alkalmazott Meteorológiai Osztályához fordulni. Ma már arra is lehetőség van, hogy ha egy adott helyen nincs is meteorológiai állomás, a korszerű matematikai és meteorológiai összefüggések alapján kidolgozott interpolációs technikák segítségével, figyelembe véve a domborzati és talajviszonyokat viszonylag kis térségek klímáját is jól lehessen jellemezni.

14.2. Az évjárat ismerete

Az egyes évek meteorológiai jellemzőinek ismerete is igen fontos a mezőgazdász számára. Azt, hogy a termés mennyiségét és milyenségét milyen mértékben írhatjuk az időjárás számlájára, csak a konkrét meteorológiai adatok figyelembe vételével és az adott növénykultúra időszakos igényével összevetve lehet megállapítani. Az OMSZ Éghajlati és Alkalmazott

Meteorológiai Osztályán megrendelésre elkészítik a konkrét termőhelyre és adott növénykultúrára vonatkozó évjáratí jellemzést. Ha a mezőgazdász ezt maga akarja elkészíteni, akkor megrendelheti a szükséges meteorológiai adatokat tetszőleges időbeli és térbeli felbontásban. A mért meteorológiai elemek mellett az azokból számítható és a mezőgazdasági termelés körülményeit ugyancsak jelentős mértékben meghatározó jellemzők is rendelkezésre állnak, mint pl. a párolgás mennyisége vagy a talajnedvesség időbeli menete.

14.3. Káresemények a mezőgazdaságban

A tavaszi fagyok, nyári jégesők, szélviharok gyakorta okoznak jelentős károkat a termésben. A villámcsapások pedig az épületekben, de nem ritkán az állatok és emberek életét is kioltva okozhatnak károkat. Ezek előfordulásának helyét, időpontját és időtartamát illetően is tud az Országos Meteorológiai Szolgálat információt nyújtani. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy hivatalos szakvéleményt a káresemények bekövetkezésének körülményeiről csak az Országos Meteorológiai Szolgálat adhat.

14.4. A várható időjárás előrejelzése

A várható időjárás ismerete mindenekelőtt a mezőgazdasági munkák szervezése miatt fontos. Tudnunk kell azonban, hogy a meteorológiai prognózisnak megvannak az időbeli korlátai. Napi bontású időjárás-előrejelzést megbízhatóan 7 napra lehet készíteni. Az ezt meghaladó időtartamra tendencia jellegű előrejelzés, 3 hónapos időtartamra havi bontásban pedig a hőmérsékleti és csapadékviszonyok anomáliáinak előrejelzése lehetséges. Az OMSZ Éghajlati és Alkalmazott Meteorológiai Osztályán kifejlesztett „Agrometeorológiai Információs Program” Internetes illetve e-mail-es kapcsolattal vagy faxon juttatja el a kívánt információkat a felhasználókhöz. A program alapja az Időjárás Előrejelző Osztály által az ország 6 körzetére készülő meteorológiai előrejelzés, melyből a szükséges információkat a program a megrendelő térségére vonatkoztatja és kiegészíti speciális agrometeorológiai jellegű elemekkel.

14.5. Termésbecslés

A legfontosabb mezőgazdasági kultúrákra a megyei termésátlagok várható alakulására vonatkozó előrejelzés készül az időjárási adatok alapján. A hosszú adatsorok elemzése révén regresszió analízis módszerével és a hasonló évek kiválasztása révén analógiás módszerrel is kiszámítják a várható terméseredményt. A becslés minden év áprilisában kezdődik, és havonta kerül újra kiszámításra, az addig eltelt időszak adatait felhasználva a pontosításhoz. Az eredmények az OMSZ Internetes honlapján megtekinthetők.

Példa az OMSZ által készített termésbecslésre:

A kukorica, a burgonya, a cukorrépa és a napraforgó várható termésátlaga a meteorológiai tényezők hatására.- Készült 2000. szeptember 12.

Megye	Burgonya (t/ha)	Cukorrépa (t/ha)	Napraforgó (t/ha)	Kukorica (t/ha)
Zala				
Analógia	15-17	32-34	1,4-1,6	4,8-5,0
Regresszió	16-17	33-34	1,4-1,5	4,9-5,0

Minta az „Agrometeorológiai Információs Program” tartalmára:

Előrejelzés 2000. szeptember 26-október 1.

Talajnedvesség

A 0-50 cm-es talajréteg nedvességekészlete a felvehető vízkészlet százalékában 2000. szeptember 20-án a Dunántúl középső területein: 25-50 %.

A 0-50 cm-es talajréteg vízhiánya a telítettséghez viszonyítva 2000. szeptember 20-án a Dunántúl középső területein: 60-80 mm.

**Az OMSZ agrometeorológiai szolgáltatásainak elérhetősége:
Éghajlati és Alkalmazott Meteorológiai Osztály:**

telefon: 06-1-346-4720
Fax: 06-1-346-4687

Éghajlati adatok tájékoztatás:

telefon: 06-1-346-4658
Fax: 06-1-346-4687

Automatikus AUDIOTEX szolgáltatás:

Agrometeorológia: telefon: 06-90-304-614

BBS szolgáltatás:

A BBS telefonszámokon a regisztrált felhasználók igény szerinti összeállításban juthatnak hozzá a különböző időjárási és éghajlati információkhoz. Az első alkalommal bejelentkező érdeklődőket bemutató anyag várja, és természetesen lehetőség van a regisztrációra is.

Hívószám: **06-1-346-4676**

Internet: <http://www.met.hu>

15. Tájékoztató az FVM fenntartású szakképző intézetek szaktanácsadási informatikai rendszeréről

15.1. Bevezetés

Napjaink egyik legdinamikusabban fejlődő információforrása, az Internet. Az Internet segítségével szinte minden információhoz hozzájuthatunk, az űrkutatástól kezdve, a napi híreken keresztül a burgonyaültetés technológiáig. Ezen információforrás egyre szélesebb körben való felhasználása lehetővé tette, hogy az emberek ne csak kész tényekhez juthassanak, hanem szaktanácsot is kérhessenek az ország, vagy a világ bármely pontján levő szaktanácsadóktól.

15.2. A szaktanácsadást támogató informatikai rendszer

Az ország falugazdászai és mezőgazdasági szaktanácsadói közti információcseré hiányát felismerve, a piliscsabai Mezőgazdasági és Erdészeti Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola pályázatot nyújtott be 1999-ben a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumhoz az FVM finanszírozású szakképző intézmények bázisán létrehozandó szaktanácsadást támogató informatikai szolgáltatás kiépítésére és üzemeltetésére.

A támogatást elnyerve a piliscsabai Mezőgazdasági és Erdészeti Szakképző Intézet koordinálásával kezdődött meg az informatikai hálózat és a szaktanácsadást támogató szolgáltatás megvalósítása.

A rendszerben a szaktanácsadást az FVM által fenntartott mezőgazdasági szakképző intézetek szaktanácsadó irodái látják el, amelyek közvetlenül vagy az Interneten keresztül is az érdeklődők rendelkezésére állnak az ország 15 pontján:

- Agrárszakoktatási Intézet, Budapest
- Apponyi Sándor Mezőgazdasági Szakképző Intézet, Lengyel
- Bercsényi Miklós Élelmiszeripari Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola, Budapest
- Csapó Dániel Mezőgazdasági Szakképző Intézet, Szekszárd-Palánk
- FVM Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet, Kétegyháza
- FVM Mezőgazdasági Szakképző Intézete és Nevelőotthona, Nagykovácsi
- Mezőgazdasági és Erdészeti Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola, Piliscsaba
- Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet, Jánoshalma
- Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet, Pétervására
- Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet, Sellye

- Mezőgazdasági Középfokú Szakoktatási, Továbbképző és Szaktanácsadó Intézet, Vép
- Nemzeti Lovarda, FVM Szakképző és Szaktanácsadó Intézet, Budapest
- Pannon Lovasakadémia és Mezőgazdasági Szakközépiskola, Kaposvár
- Táncsics Mihály Mezőgazdasági Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola, Vác
- Varga Márton Kertészeti és Földmérési Szakképző Intézet, Gyakorlóiskola, Budapest

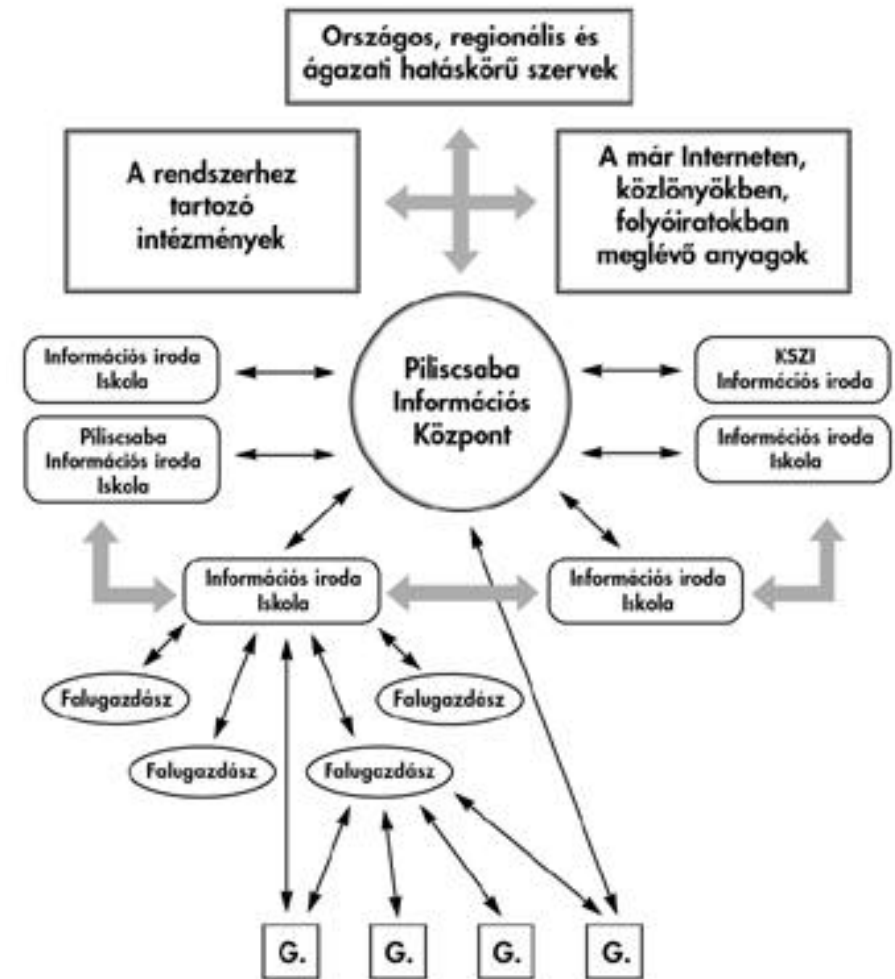
Az irodák, napi 4 órás működéssel: hétfőn, szerdán és pénteken délelőtt 8-12-ig, kedden és csütörtökön délután 13-17-ig vagy 14-18-ig tartó nyitva tartással látják el szaktanácsadó feladatukat.

A rendszer célja, hogy az ország bármely pontján levő gazdálkodó az Interneten keresztül kapcsolatba tudjon lépni a szaktanácsadókkal, és találhasson megoldást problémájára.

Nyilván felmerül az a kérdés, hogy mit tehet a gazdálkodó, ha nincs Internet-hozzáférése.

Erre a kérdésre ad választ az 1. ábra.

3. Az információs hálózat felépítése

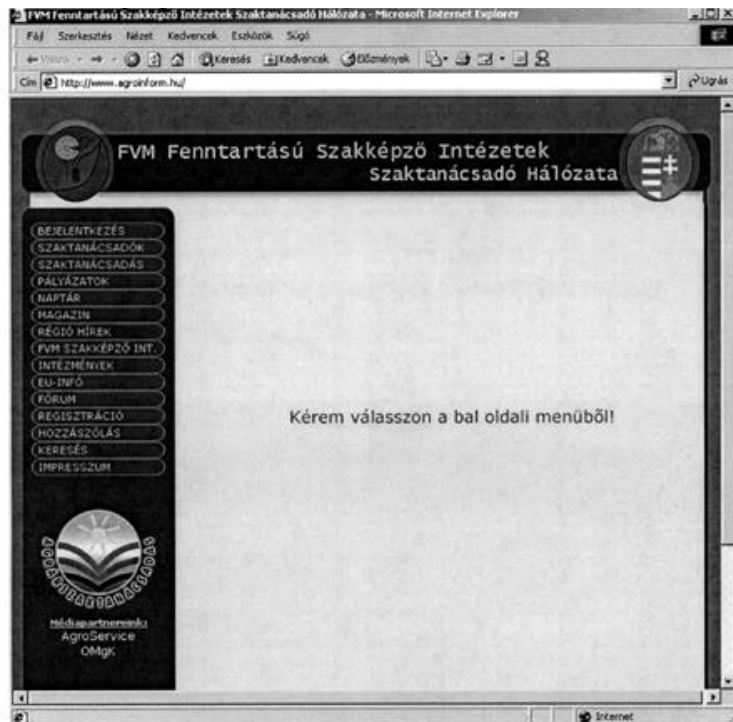
Az 1 ábrából kitűnik, hogy minden információ a piliscsabai központba jut el, és innen kerül továbbításra az Interneten keresztül. A falugazdászok kapcsolatban állnak a környékükön található szaktanácsadói (információs) irodával, ahová a gazdálkodók kérdéseit eljuttathatják.

A szaktanácsadási rendszer az Interneten közvetlenül az alábbi címen érhető el:

www.agroinform.hu

15.3.1 A weboldal használata

Az Internet segítségével a nyitó oldalt megtekintve az alábbi felülethez jutunk:

A honlap bal oldali menüjéből választva az információk széles skáláját érhetjük el.

A „szaktanácsadók” és a „pályázatok” menüponthoz a szaktanácsadói hálózathoz regisztráltak férhetnek hozzá a „bejelentkezés” menüponton keresztül.

A többi menüpont bármely Internet felhasználó számára szabadon hozzáférhető.

A „naplár” menüpontban a mezőgazdaságot érintő események időrendje lesz látható.

A „magazin” és a „szaktanácsadás” menüpontokban egy-egy elektronikus folyóirat látható. Rovatainkban naponta frissítjük az információkat.

A „régión hírek” menüpontban az adott régiót érintő eseményekről kaphat az érdeklődő tájékoztatást.

Az „FVM szakképző intézetek” menüpontban a szaktanácsadói hálózathoz kapcsolódó iskolák bemutatására kerül sor.

Az „EU-info” rovatunkban az agrárgazdálkodás Európai Unió hírei találhatók magyarul.

Az „intézmények” menüpontban az agráriumhoz kötődő, kapcsolódó szervezetek intézmények listái kerülnek be honlapjaik linkjeivel.

Helyet adtunk egy agrár-„fórum”-nak, amelyben a hálózatban regisztráltaknak lehetőségük van rovatot indítani.

A „regisztráció” menüpontban lehet ehhez a hálózathoz felhasználóként kapcsolódni.

„Hozzászólás” rovatunkban várjuk a felhasználók észrevételeit, javaslatait rendszerünk fejlesztéséhez.

A könnyebb és gyorsabb információhoz jutás érdekében fejlesztés eredményeként létrehoztunk egy „keresés” menüpontot. Belső keresés esetén az „agroinform” web oldalon lehet keresni, a külső keresőnkön pedig a linkgyűjteményünkben található web oldalakon.

Végül az „impresszum” menüpontban soroljuk fel a rendszert működtető valamennyi munkatársat E-mail címes elérhetőségükkel.

3.2 Az információs hálózat eszközrendszer

Szerver	Irodai számítógép	Irodai egyéb eszközök
Proliant 5500 2P PIII XEON/500-1MB 256 EU v.	Compaq Deskpro	HP OfficeJet R45 Nyomtató-scanner-másoló
Smart 3200 Array Cotroller	Intel PentiumIII 600 MHz processzor	APC Smart-UPS 420 Szünetmentes áramforrás
18,2 GB Pluggable Ultra2 10K Universal Hard Drive	10 GB merevlemez	Panasonic KX_FM 131 HG Telefax-másoló-üz.rögzítő
9,1 GB Pluggable Ultra2 10K-II Universal Hard Drive	40X CD-ROM	Logitech QuickCam Express Web kamera+mikrofon
250MB Buf EDO 50ns (4*64) opt. Kit All	4 MB videóvezérlő	MINOLTA EP-1030 Fénymásoló gép
PI5500 Xeon Redundant Fan Kit	128 MB RAM	
Hot Pluggable Red Pwr Supply for PI 30/55	COMPAQ billentyűzet (magyar)	
20/40GB DLT Tape Drive Internal OPAL	COMPAQ egér	
35/70 DLT Tape Cartridge	COMPAQ V700 monitor	
V700 17" Monitor, TCO99	MS W2000 Pr.Edu	
Server Keyboard HUNG	MS O2000 Pr.Edu	
Country Kit For PL 5500 Tower	Data Fellows F-Prot	

Mindegyik iroda ISDN vonalon keresztül kapcsolódik a hálózathoz és a világhálózathoz.

15.4. Miért hasznos a www.agroinform.hu honlapon való böngészés?

Mert:

- Egyszerűen és egy helyen elérhetők a különböző szakterületek információi;
- Napi frissítés által folyamatosan tájékoztat a szakmai hírekről, újdonságokról;
- Tájékoztatást nyújt országos rendezvényekről, versenyekről, és azok eredményeiről (OSZTV, SZKTV, stb..).

15.5. A szaktanácsadói irodák szolgáltatásai

- Szaktanácsadás agrárvállalkozók részére,
- Tájékoztatás bármely agrártérképben,
- Pályázati lehetőségek, kiállítások, bemutatók, rendezvények,
- Segítségnyújtás pályázatkészítésben,
- Céginformáció,
- Hirdetések felvétele és internetes megjelentetése,
- Hírlevelek, információk,
- Honlap-készítés, Web-tárhely bérlet.

16. Könyvtári adatbázisok

16.1. A CELEX adatbázis

A CELEX az Európai Közösségek törvényhozásának intézményközi elektronikus dokumentációs rendszere. Eredetileg belső használatra szánták az EU hivatalos szervezetei számára, de 1981 óta nyilvános a használata. A CELEX részletesen kódolt adatbázis, teljes szövegű, bár a táblázatokat egyenlőre nem kezeli jól. A CELEX CD-ROM egy kötetben jelenik meg, negyedéves frissítéssel, és a CD tartalmazza a DTI Spearhead adatbázist, amely az EU Ipari és Kereskedelmi Minisztériumának üzleti információit tartalmazza. Az adatbázis 1979-ig visszamenőleg a hatályban levő összes törvényt, direktívát, parlamenti döntést, ajánlást tartalmazza. Könyvtárunkban az angol nyelvű változat használható.

16.1.1. Szektorok

Az 1-es és 2-es szektor az elsődleges törvényhozás dokumentumait tartalmazza.

1. Szektor: egyezmények az Európai Közösségek alapításáról, ezek kiegészítései, módosításai és a csatlakozási egyezmények.

2. Szektor: megállapodások és egyéb jogi cselekmények, amelyek az Európai Közösségek külkapcsolatait, illetve a tagállamok és a Közösségek kapcsolatát érintik.

A 3. és 4. Szektor a másodlagos törvényhozás dokumentumait tartalmazza.

3. Szektor: rendeletek, direktívák, határozatok, ajánlások.

4. Szektor: kiegészítő törvényhozás, pl. a tagállamok határozatai, az egyezmények nemzeti implementációi.

5. Szektor: előterjesztett jogszabályok, a törvényelőkészítés dokumentumai és referenciái.

6. Szektor: esettanulmányok, az Európa Bíróság jelentései

7. Szektor: nemzeti alkalmazások, referenciák az EU jogszabályok nemzeti implementációjáról.

9. Szektor: parlamenti kérdések, az Európa Parlament tagjainak kérdései.

16.1.2. A CELEX adatbázis mezői

A CELEX adatbázisban a mezőnevek rövidítését használják. A mezők tartalmáról és a mezőnevekről pontos információt a rendszer Help-jéből kaphatunk. Az adatbázisban a mezőket csoportokra bontották. A csoportokat Lexicon-oknak nevezik. A keresés során nem csak egyes mezőkre, hanem Lexicon-okra is szűkíthetjük a keresésünket.

16.2. Az Official Journal „C” adatbázis

Az OJ „C” az Európai Közösségek törvény előterjesztéseit tartalmazza. Az adatbázis a naponta megjelenő folyóirat anyagára épül. Az adatbázis teljes szövegű (full text). Az adatbázis használatával megismerhetjük a közeljövőben elfogadásra kerülő jogszabályokat.

Az OJ „C” három részre tagolódik:

1. rész - információ, az Európai Közösség legfőbb intézményeinek - Európa Bizottság, Európa Bíróság, Európa Tanács, az Európa Parlament, Court of Auditors (pénzügyi ellenőrző testület) - dokumentumai.

2. rész - előkészítő folyamat, a törvény előkészítések és kiegészítések dokumentumai, kiegészítve a Gazdasági és Szociális Bizottság véleményével.

3. rész - jegyzetek, vegyes dokumentumok, köztük tender kiírások, verseny kiírások, parlamenti ülések dokumentumai, parlamenti kérdések stb.

16.3. A CORDIS CD adatbázisai

A CORDIS (Community Research and Development Information Service) az Európai Közösségek Kutatási és Fejlesztési Információs Rendszere, amely az Európai Kutatás és Technológiai Fejlesztés (RTD) témakörébe tartozó információkat terjeszti. Ebbe a körbe tartoznak az energiára, környezeti problémákra, oktatásra, információ tudományra, regionális fejlődésre vonatkozó tudományos kutatási és fejlesztési információk. A CORDIS CD 9 adatbázist tartalmaz.

RTD-NEWS:

az Európa Bizottság RTD tevékenységekre vonatkozó hírei és hirdetései, beleértve a tenderfelhívásokat is. Az online adatbázist naponta frissítik.

RTD-ACRONYMS:

az RTD tevékenységgel kapcsolatos, illetve ezekre vonatkozó rövidítések magyarázata. A rövidítések lehetnek programok, projektek, szervezetek, adatbázisok, stb. nevének rövidítései, de nem szerepelnek az adatbázisban technikai rövidítések.

RTD-COMDOCUMENTS:

az adatbázis az RTD tevékenységgel kapcsolatos COM (Commission) dokumentumokat, és SEC (Secretariat-General) dokumentumokat tartalmaz.

RTD-CONTACTS:

az egyes tagállamokban tevékenykedő egyének adatai, akik nemzeti, vagy regionális szinten az EU RTD tevékenységében résztvesznek. Az adatbázisban szereplő személyek információt, tanácsot és segítséget adnak az EU RTD programjaival vagy azokhoz kötődő tevékenységekkel kapcsolatban.

RTD-PARTNERS:

olyan szervezetek információi, amelyek tevékenységükhöz - projekt, kutatás, gyártás, marketing - partnereket keresnek. (Az EU gyakran csak abban az esetben szponzorál RTD tevékenységeket, ha azok együttműködés eredményeként valósulnak meg. Sok esetben feltétele a támogatásnak az, hogy EU tagországok nem-tagállamok szervezeteivel működjenek együtt.)

RTD-PROGRAMS:

az EU RTD programjainak részletes ismertetése.

RTD-PROJECTS:

a programokon belüli egyéni tevékenységek ismertetése (kontraktusok, tanulmányok).

RTD-PUBLICATIONS:

bibliografikus információ az RTD kiadványokról, dokumentumokról, jelentésekről.

RTD-RESULTS:

információk az RTD tevékenységből származó alkalmazások bevezetéséről, vállalkozások eredményeiről, stb.
Az adatbázis 1991. és 1997. között kereshető.

16.4. European Union Agriculture and Fisheries CD

A „European Union Agriculture and Fisheries CD” egy elektronikus statisztikai évkönyv, amely az Európai Unió legfontosabb mezőgazdasági és halászati adatsorainak gyűjteménye. Kiadója az EUROSTAT, az Európai Községek Statisztikai Hivatala (Luxemburg), amely az adatokat szolgáltatja, és a DSI (Data Service and Information, Rheinberg), amely a MAXDATA-CD visszakereső rendszer előállítója. Az adatbáziskezelő és az adatsorok magyarázata angolul, franciául és németül hozzáférhető. A CD-ROM adatbázist évente kétszer adják ki, áprilisban és októberben.

A CD lemez négy EUROSTAT (NewCronos) adatbázist tartalmaz. A négy nagy adatbázisban további csoportokat találunk, amelyek részletesebben, téma szerint osztják fel az adatsorokat. Több helyen a csoportok kisebb egységekből, gyűjteményekből (Collections) állnak. A MAXDATA programmal teljes-szöveges (FULL-TEXT) keresést tudunk végezni, a keresőszavakat logikai operátorokkal kapcsolhatjuk egymáshoz.

Az adatbázis 1994. és 1998. között kereshető. Az adatbázishoz külön szoftver jelent meg Watch-CORDIS néven.

16.5. Panorama of EU Industry 95/96 CD

A lemezen öt különböző adatbázist találunk, valamennyi három nyelven használható: angolul, franciául és németül.

1. A címadó adatbázis (Panorama of EU Industry) széleskörű áttekintést nyújt az Európai Unió feldolgozó- és szolgáltatóiparának helyzetéről és kilátásairól az 1995-96-os időszakban. Az adatbázison belül lehetőség nyílik teljes szöveges keresésre, egyszerű navigációra, a táblázatok és diagramok exportálására, nyomtatására.

2. Az Industrial Communications adatbázis az Európai Bizottságnak, az Miniszterek Tanácsának (Council) és a sajtónak az Európai Unió iparával kapcsolatos közleményeinek gyűjteménye. Beszámol az Európai Tanács határozatainak végrehajtásáról és az iparpolitikára gyakorolt hatásairól. Vázolja az Európai Unióra vonatkozó ipari versenypolitika lényegét, valamint akció-programot és ütemtervet kínál a közölt versenypolitika megvalósításához az Európai Unióban.

3. A DG III (Directorate General III) adatai alapján készült a DABLE (DAtaBase on the Largest Enterprises) adatbázis, amely az 500 legjelentősebb európai magáncég 1992. és 1995. közötti pénzügyi helyzetéről ad tájékoztatást.

4. Az EUROSTAT adatbázis több mint ötezer adatsort tartalmaz a világ feldolgozó- és szolgáltatóiparával kapcsolatban. A mért és becsült adatok három fő megközelítést képviselnek: országok, tevékenységi szektorok és különböző mutatók (forgalom, bruttó értéknövekedés, stb.) az 1980-tól 1997-ig terjedő időszakban.

5. Az EUROSTAT Catalogue a három nyelven évente megjelenő kiadvány elektronikus formája. A katalógus az Eurostat által kiadott monográfiákat, sorozatokat, CD-ROM-ot és egyéb számítógépes termékeket tartalmazza, amelyek megkönnyítik az eligazodást és a kívánt információ gyors elérését

16.6. RegioMap

Az adatbázis az Európai Községek Statisztikai Hivatalának, az EUROSTAT-nak a kiadványa. A luxemburgi székhelyű hivatal egyike az Európai Bizottság főigazgatóságainak (Directorates-General). A RegioMap az Eurostat regionális adatbázisának (REGIO) adatait tartalmazza, amelyet a tagországok által készített statisztikákból állítanak össze. A RegioMap egy geostatisztikai eszköz. A táblázatok adatait látványos tematikus térképekkel és diagramokkal egészíthetjük ki.

17. Az Általános Kereskedelmi és Vám Egyezmény (GATT) és a Kereskedelmi Világszervezet (WTO)

A Kereskedelmi Világszervezet az egyetlen olyan nemzetközi szervezet, amely a nemzetek közötti kereskedelem szabályaival foglalkozik. A szervezet gerincét a tagországok által aláírt WTO megállapodások alkotják, melyek biztosítják a nemzetközi kereskedelem jogi alapszabályait, kötelezik a kormányokat arra, hogy kereskedelmi politikájukat a WTO által megállapított korlátok között tartsák.

A WTO három fő feladata:

- a lehető legszabadabb kereskedelmi forgalom elősegítése a szabályok átláthatóságának és kiszámíthatóságának megteremtésével.
- a kereskedelmi tárgyalások fóruma
- vitarendezési eljárások lefolytatása

A WTO 1995. január 1-én jött létre, azonban kereskedelmi rendszere egy fél évszázaddal idősebb. 1948. óta az Általános Kereskedelmi és Vám Egyezmény (GATT) biztosította a rendszer szabályait. Az évek során a GATT számos fordulón az Uruguay-i Forduló volt, amely 1986-tól 1994-ig tartott és a WTO létrehozásához vezetett. A GATT főként az árucikkek kereskedelmével foglalkozott, a WTO és annak megállapodásai a szolgáltatások, forgalmazott találmányok, alkotások (szellemi tulajdon) kereskedelmét is lefedik.

A kereskedelmi rendszer alapelvei:

Diszkrimináció mentes- egy ország ne tegyen különbséget kereskedelmi partnerei között (Az összes tagország számára a legnagyobb kedvezmény elvét – MFN – kell biztosítani.)

Legyen szabadabb - tárgyalás útján csökkentett korlátokkal

Kiszámítható - a kereskedelmi korlátokat önkényesen nem lehet emelni

- teremtsen egy versenyképesebb kereskedelmi rendszert a piactorzító intézkedések leépítésével ill. visszaszorításával.
- Biztosítson előnyöket a kevésbé fejlett országok számára – az átálláshoz több időt, nagyobb rugalmasságot és különleges kiváltságokat

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) legfőbb tanácskozó és döntéshozó szerve a Miniszteri Értekezlet, melynek feladata a WTO megállapodások végrehajtásának, a WTO működési tapasztalatainak áttekintése és a szervezet további munkaprogramjának meghatározása.

A nemzetközi kereskedelem alapvető szabályrendszerét jelentő WTO egyezmények közül a Magyarországnak az alábbi GATT-WTO Mezőgazdasági Megállapodásban vállalt tényezőket kell szem előtt tartania:

1. Vámok:

Az átlagos vámszintet 2000-ig 36%-kal, az egyes termékek vámját legalább 15%-kal csökkenteni.

2. Vámkoncessziók:

A termékeknél, melyek vámját megemeltük a korábbi vámszinten vámkvótákat kellett meghirdetni. Azoknál a termékeknél, melyeknek a bázisidőszakban (1986-1988) nem volt jelentős importja minimális piacra jutási lehetőséget kellett biztosítani, mely a bázisidőszak átlagos hazai fogyasztásának 3 százalékánál nem lehetett kevesebb és 2000-ig az 5%-ot el kell érnie.

3. Belső támogatások:

A csökkentési kötelezettség alá eső támogatásokat (sárga doboz) évenkénti azonos ütemezésben összesen 20 %-kal kell csökkenteni.

Nem esnek csökkentési kötelezettség alá az olyan nemzeti támogatások, melynek nincs vagy csak minimális a kereskedelemre gyakorolt torzító hatása (zöld doboz) és azok, melyek a termelés korlátozására irányulnak (kék doboz).

4. Exporttámogatás:

A hat éves végrehajtási időszak alatt a költségvetési kiadásokat 36 %-kal a támogatható mennyiséget 21 %-kal kell csökkenteni.

Magyarország felmentést kapott az átmeneti időszakra (1998. január 1.-2002. január 1.) az eredeti exporttámogatásra vonatkozó kötelezettségei alól.

Magyarország 1998. november 18.-án nyújtotta be az ún. „CEFTA paper”-t, melyben megfogalmazta azt a magyar kezdeményezést, mely arra irányul, hogy az átmeneti gazdaságú országok az új fordulón különleges elbánásban részesüljenek.

Az új fordulón képviselendő magyar pozíció alapelemei

Magyarország a szereplésben aktív, a világgazdaság legfontosabb szereplői által is méltányolt szerepet játszik. Az EU és számos kisebb fejlett és fejlődő ország – köztük Magyarország – olyan tárgyalási forduló beindítását szorgalmazza, ahol átfogó módon terítékre kerülhetnek a különböző résztvevő országok érdekeit tükröző tárgyalási témák. A tárgyalások átfogó jellege és a különböző területen kialakuló megállapodások egységes csomagként kezelése a feltétele annak, hogy minden WTO ország érdekeit figyelembevevő összességében kiegyensúlyozott eredmények szülessenek.

A tárgyalási pozíció kialakítása során figyelembe kell venni, hogy Magyarország még önálló kereskedelempolitikát folytató országgént vesz részt a WTO tárgyalásokon, de az elért eredmények gyakorlati végrehajtása – valószínűleg már az EU tagjaként- az Unió közös kereskedelem-politikájának keretében történik, ami azt jelenti, hogy az Európai Uniónak a tárgyalásokon elért előnyei, illetve vállalt kötelezettségei vonatkoznak ránk.

18. Magyar Információs Társadalom Stratégia (MITS)

A Magyar Információs Társadalom Stratégia a gazdaság és a társadalom európai fejlődéshez történő felzárkózásának stratégiája. Céljaiban és megoldásaiban az európai értékrendet és cselekvési utakat követi, a magyar adottságok és lehetőségek figyelembevételével.

E-agrárium

Napjainkban Magyarországon a vidéki térségek és az agrárium számos olyan problémával küzd, melyekre az információs társadalom kiteljesedése megfelelő választ nyújthat. A gazdálkodókat és általában a vidéki népességet segítő szolgáltatások fejletlenek, az ágazati és vidékfejlesztési információk hiányosak, nehezen hozzáférhetők. A stratégia a versenyképes mezőgazdasági termelés, és - részben ennek segítségével - az élhető vidék kialakítása érdekében a következő fejlesztési területeket határozza meg:

- nagy keresettségű tartalmakat közvetíteni képes információs szolgáltatások kialakítása, különös tekintettel a hazai és az Európai Unió közhasznú információihoz való hozzáférés biztosítására (piac-és termékinformációk, szabványok, EU-hírek, stb.);
- a mezőgazdaságot szolgáló adatbázisok felmérése, fejlesztése, modernizálása;
- gyarapodó számban álljanak rendelkezésre az agráriumhoz és az informatikához egyszerre értő és a helyi viszonyokkal tisztában lévő szakemberek, akik az információs kultúra terjedésének, népszerűsítésének a motorjaiként segítenek a rendszerek megismerésében és használatában;
- az ágazathoz kapcsolódó intézmények belső informatikai infrastruktúrájának fejlesztése. A vidékfejlesztés területén a legfontosabb feladat interneten alapuló tudásközpontok létrehozása, a vidékfejlesztési kommunikáció kialakulásának elősegítése, valamint a helyi és regionális tudásmenedzsment lehetőségeinek megteremtése, az innováció és a tudástranszfer támogatása. A szükséges infrastruktúra-fejlesztések (FVM, köztisztviselők, érdekképviselői szervezetek, termelők) a Közháló alhálójaként jönnek létre.

A főirányba illeszkedő NFT programok:

GVOP 4.1 e-gazdaság fejlesztése, e-kereskedelem ösztönzése

A vállalaton belüli és vállalatközi IT és web megoldások fejlesztése, bevezetése és használata (az ERP, MIS és CRM megoldások elterjesztése).

- Az e-piacterek kialakulásának ösztönzése, az e-kereskedelmi szolgáltatások bővítése.
- e-kereskedelmet támogató intelligens informatikai rendszerek kifejlesztése és elterjesztése.
- A hálózathibák és a szolgáltatások minőségének javítása.
- Ipari parkok számára az IT-hálózat kiépítése.

GVOP 4.2 Információs iparág fejlesztése

A gazdasági, üzleti, kulturális és tudományos célú, valamint közhasznú digitális információs adatbázisok és információforrások létrehozásának, fejlesztésének, hozzáférhetővé tételének és alkalmazásának előmozdítása,

- a PPP - a közintézmények és magánszféra közötti partnerség – előmozdítása digitális tartalom vonatkozású új termékek és szolgáltatások előállítására és forgalmazására céljából.

A főirányba illeszkedő kiemelt ágazati programok:

E-közbeszerzés:

Az e-Europe 2005. célkitűzéseinek megfelelően a közbeszerzési rendszernek egységes szolgáltatási és működtetési struktúra kialakításával elektronikus kell válnia.

KKV-IT fejlesztése:

A KKV-k IKT bevezetéséhez és alkalmazásához szükséges eszközök, szoftverek előállításának, forgalmazásának, bevezetésének támogatása a külpiazi megjelenés elősegítése. Az információs társadalomba való integrálódás elősegítése képzés, tudástranszfer, kampányok segítségével.

Foglalkoztatás:

Foglalkoztatási nyilvántartási rendszerek, foglalkoztatási programok, melyek a folyamatok informatizálásához szükségesek:

- Munkakártya
- Munkaügyi portál
- Információs társadalommal összefüggő foglalkoztatási programok menedzselése (kiemelten: távmunka)

www.ihm.hu

19. Magyar Agrárinformatikai Szövetség (MAGISZ)

A Magyar Agrárinformatikai Szövetség nevű egyesület az alapító tagok által önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező önálló jogi személy, amely a jelen alapszabályban meghatározott célra alakult és nyilvántartott tagsággal rendelkezik.

Az egyesület székhelye:

4032 Debrecen, Böszörményi út. 138.

Az egyesület célkitűzései:

Az agrárinformatika hazai szakembereinek meghatározó szervezeteként járuljon hozzá az információs társadalom, azon belül agrárgazdasági kibontakozásához. Emellett ápolja a magyar agrárinformatikai, számítástechnikai hagyományokat.

Legyen a szakmai élet aktív résztvevője: vegyen részt szakmai kutatásokban, alkalmazás-fejlesztésekben, szakvélemények készítésében; a szakmai közélet fórumainak kialakításával és rendezvények szervezésével segítse elő az agrárinformatikai szakemberek tájékozódását, valamint ösztönözze a szakmai életben való konstruktív részvételt: írjon ki pályázatokat, alapítson, illetve ítéljen oda díjakat.

Az informatikai tájékozottság növelése érdekében vállaljon kezdeményező szerepet az informatikai ismeretek fejlesztésében, az Internet-kultúra terjesztésében. Szenteljen figyelmet a tehetséggondozásnak: rendezzen, illetve támogasson országos versenyeket az agrárinformatika területén.

Ápoljon hatékony együttműködésen alapuló kapcsolatokat az informatika területén a hazai állami és vállalkozói szférában működő, valamint nemzetközi szervezetekkel.

Nyújtson szolgáltatásokat egyéni és jogi tagjainak, képviselje a tagok érdekeit.

A szakmai feladatokkal és a Szövetség szolgáltatásaira való társadalmi igény növekedésével arányban biztosítsa a taglétszám növekedésének feltételeit, és fordítson különös gondot a fiatalok szakmai életbe történő bevonására.

Az egyesület tevékenysége:

A Szövetség szakmai műhelyt hoz létre az információs társadalom agrár-társadalmi vonatkozásainak tanulmányozására. Független, szakmai érdekegyeztető fórum létrehozása az agrárgazdaság területén működő információszolgáltató, illetve -felhasználó szervezetek részvételével, az érdekek és a kölcsönös előnyök felismerésének előmozdítása.

Elősegíti, és fórumával támogatja az agrár-információs társadalom hazai állapotát jellemző kvantitatív vizsgálatokat és azok eredményeinek elemzését. A MAGISZ informatikai elképzeléseinek megvalósításában, az eredmények terjesztésében együttműködik a kormányzattal, ezen belül elsősorban az Ágazatirányítás szervezeteivel.

Közreműködik stratégiai tervek, megvalósíthatósági tanulmányok kidolgozásában, a szövetségbe tömörülő szervezeteket érintő agrárinformatikai fejlesztések területén. Részt vesz a közhasznú információk létrehozását és terjesztését szolgáló agrár-információs koncepciók véleményezésében, szakmai megalapozásában.

Javaslattevő, véleményező tevékenységét széleskörű társadalmi bázison látja el, ennek érdekében országos és nemzetközi konferenciákat, fórumokat szervez.

Munkakapcsolatot alakít ki az agrárinformatikát érintő más hazai szervezetekkel, továbbá törekszik munkakapcsolatok és tagsági viszony létesítésére nemzetközi szervezetekkel.

A társszervezetekkel közösen fórumokat, konferenciákat rendez, illetve felhívásokkal fordul a szakmai közvéleményhez.

Az egyesület tevékenységéről további információ: www.magisz.hu

